

HRVATSKI SABOR

3962

Na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske i članka 151. stavka 1. Zakona o zaštiti prirode (»Narodne novine«, br. 70/05.) Hrvatski sabor na sjednici 28. studenoga 2008. donio je

STRATEGIJU

I AKCIJSKI PLAN ZAŠTITE BIOLOŠKE I KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

1. UVOD

1.1 Temelj za donošenje Strategije zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske

ZAKONSKA OSNOVA

Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske je temeljni dokument zaštite prirode, koji određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, te načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim gospodarskim, društvenim i kulturnim razvojem Republike Hrvatske.

Obveza izrade *Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti* (u daljnjem tekstu: *Strategija*) propisana je člankom 151. Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05). *Strategiju* donosi Hrvatski Sabor na temelju članka 151. stavka 1. Zakona o zaštiti prirode.

Sukladno članku 152. stavku 2. Zakona o zaštiti prirode, *Strategija* sadrži:

- opće stratejske ciljeve
- smjernice za očuvanje krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti
- smjernice za zaštićene prirodne vrijednosti
- smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi
- smjernice za ugrađivanje zaštite prirode u druge sektore
- smjernice za zakonodavni i institucionalni okvir
- smjernice za odgoj i obrazovanje u cilju promicanja i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti

- smjernice za obavješćivanje javnosti i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o prirodi
- akcijske planove za provedbu smjernica, s oznakama prioriteta i mogućih izvora financiranja
- način ispunjavanja međunarodnih obveza u zaštiti prirode
- kartografski prilog koji prostorno prikazuje mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.

Zakonom o zaštiti prirode propisana je analiza ciljeva i smjernica utvrđenih Strategijom, kao i analiza provedbe akcijskih planova svakih pet godina, te se po potrebi obavlja revizija Strategije.

Strategija se izrađuje na temelju izvješća o stanju prirode i zaštite prirode u Republici Hrvatskoj, koje sadrži podatke o stanju krajobraza, ekoloških sustava, stanišnih tipova, divljih svojti i zavičajnih udomaćenih svojti s analizom ugroženosti, te razloge ugroženosti i probleme zaštite, podatke o utjecajima korištenja prirodnih dobara na biološku i krajobraznu raznolikost, podatke o utjecajima pojedinih zahvata na prirodu, ocjenu provedenih mjera očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, analizu provedbe *Strategije* i drugih dokumenata značajnih za zaštitu prirode, ocjenu provedenog nadzora, podatke o korištenju financijskih sredstava za zaštitu prirode, procjenu potrebe izrade novih ili izmjene i dopune postojećih dokumenata te druge važne podatke za zaštitu i očuvanje prirode.

Na temelju članka 153. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode, Prijedlog izvješća o stanju prirode i zaštite prirode izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP), a utvrđuje Ministarstvo kulture.

1.2 Konvencija o biološkoj raznolikosti

Prema članku 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti (Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti, NN, Međunarodni ugovori 6/96) izrada strategije obaveza je svih država stranaka Konvencije.

Konvencija o biološkoj raznolikosti (Convention on Biological Diversity – CBD) je globalno prihvaćen temeljni dokument za zaštitu biološke raznolikosti koji uspostavlja očuvanje biološke raznolikosti kao temeljno međunarodno načelo u zaštiti prirode i zajedničku obvezu čovječanstva. Donesena je u Rio de Janeiru 1992. godine na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju. U Republici Hrvatskoj je stupila na snagu 7. listopada 1996. godine.

Konvencija o biološkoj raznolikosti definira biološku raznolikost kao raznolikost živih organizama što uključuje:

- raznolikost unutar vrsta,
- raznolikost među vrstama i
- raznolikost ekoloških sustava.

Biološka raznolikost nije ograničena samo na vrste biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama jer su mnoge vrste dalje podijeljene u podvrste, varijetete i u različite genetske populacije. Stoga biološka raznolikost uključuje i genetsku raznolikost unutar vrsta, kao i staništa i ekosustave.

Važnost biološke raznolikosti očituje se u međuovisnosti svih živih organizama i njihovog uravnoteženog djelovanja kao ključa zdravlja planeta kao cjeline.

Stranke potpisnice su se obvezale na ostvarivanje tri cilja Konvencije:

1. očuvanje sveukupne biološke raznolikosti
2. održivo korištenje komponenata biološke raznolikosti
3. pravedna i ravnomjerna raspodjela dobiti koje proizlaze iz korištenja genetskih izvora

Kako bi stranke Konvencije bile u mogućnosti implementirati te ciljeve, trebaju u skladu s vlastitim uvjetima i mogućnostima razviti nacionalne strategije, planove i programe za zaštitu i održivo korištenje biološke raznolikosti ili u tu svrhu prihvatiti postojeće strategije, planove ili programe.

Na temelju te obveze 1995. godine je za Europu donesena Sveeuropska strategija zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, koja je djelokrug Konvencije proširila i na krajobraze, imajući u vidu specifičnu situaciju u Europi gdje je preostalo malo izvorne prirode, a većina je u tolikoj mjeri izmijenjena ljudskim djelovanjem da je nemoguće razdvojeno promatrati biološku i krajobraznu raznolikost.

Slijedom navedenih obveza, Republika Hrvatska je 1999. godine donijela Strategiju i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NN 81/99), kojom se po prvi puta sustavno zacrtala i cjelovito planirala djelatnost zaštite prirode. Na temelju detaljne analize stanja ugroženosti biološke i krajobrazne raznolikosti, doneseno je niz smjernica i akcijskih planova kojima su se definirale potrebne aktivnosti u cilju provođenja Konvencije.

Pri izradi ove Strategije Ministarstvo kulture (MK) smatralo je nužnim uzeti u obzir najnovije smjernice 9. Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti, održane u Bonnu od 19. do 30. svibnja 2008. pod motom »*Biološka raznolikost – osnova za naš život*«. Tom prigodom predstavnici 191 države stranke Konvencije konstatirali su da se na Zemlji zbog ljudskih djelatnosti trenutno gubi između 100 i 1000 puta više biljnih i životinjskih svojti, negoli što bi se to dogodilo u prirodnim procesima bez djelovanja čovjeka. Gubitak ovih vrsta umanjuje dostupnost genetskih resursa u biljnim i životinjskim organizmima, time i sigurnost opskrbe hranom za čovječanstvo, te sposobnost ekosustava da obavlja osnovne funkcije o kojima ovisi ljudski život, poput održavanja vitalnosti vodenih ekosustava, pristupa pitkoj vodi, sprječavanja erozije tla te ublažavanja posljedica globalnog zatopljenja. Pripremljene su nove smjernice za razvoj mreže zaštićenih područja te je najavljeno ulaganje zemalja donatora, prije svega za smanjenje gubitka biološke raznolikosti tropskih šuma do 2012. godine. Dogovorena je priprema novih pravila za pristup i raspodjelu dobiti iz bogate genetske baštine svijeta. Naglašena je velika odgovornost čovječanstva i stranaka Konvencije za postizanje ciljeva smanjenja gubitka biološke raznolikosti na globalnoj razini do 2010.

1.3 Pridruživanje EU

U svjetlu pristupanja Republike Hrvatske EU, obveza donošenja strategije predviđena je Nacionalnim programom za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji za 2008. godinu u III. kvartalu 2008.

S obzirom na velike promjene u koncepciji zaštite prirode, uspostavom novog zakonodavnog i institucionalnog okvira zaštite prirode koji su se dogodili prije svega zbog pristupanja međunarodnim konvencijama i sporazumima iz područja zaštite prirode, te procesa pridruživanja Europskoj uniji (EU) i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU – Direktivom Vijeća 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa te divljih životinjskih i biljnih vrsta (u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima), Direktivom Vijeća 79/409/EEZ o očuvanju divljih ptica (u daljnjem tekstu: Direktiva o pticama), CITES uredbama itd., pokazala se potreba ne samo za revizijom Strategije iz 1999. godine, nego i sagledavanjem strateških ciljeva i smjernica na sasvim novoj osnovi.

1.4 Pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj

U razdoblju 2000. – 2008. godine u području zaštite prirode u Republici Hrvatskoj dogodile su se značajne promjene, koje su u velikoj mjeri u skladu sa smjernicama predviđenim Strategijom, kao temeljnim dokumentom zaštite prirode.

Najznačajniju prekretnicu za razvoj sustava zaštite prirode u izvještajnom razdoblju označile su aktivnosti povezane s pripremanjem Republike Hrvatske za pristup Europskoj uniji, osobito nakon zaprimanja pozitivnog službenog mišljenja o hrvatskoj kandidaturi (avisa) Europske komisije u travnju 2004. godine, kojim su dane smjernice za daljnji razvoj sektora zaštite prirode u Republici Hrvatskoj kako bi se zadovoljili standardi Europske unije.

U svjetlu pristupa Europskoj uniji u periodu 2004. – 2006. godine, intenzivirane su brojne aktivnosti s područja zaštite prirode od kojih prvenstveno treba spomenuti: nastavak procesa usklađivanja zakonodavstva s propisima Europske unije, nastavak sustavnog procesa inventarizacije sastavnica biološke raznolikosti Hrvatske što je rezultiralo

objavom crvenih popisa ugroženih gljivljih, biljnih i životinjskih vrsta te crvenih knjiga za pojedine skupine biljaka i životinja, izradu karte staništa, razvoj središnjeg informatičkog sustava zaštite prirode, proglašenje ekološke mreže Republike Hrvatske te pripreme za proglašenje međunarodno ekološki značajnih područja – mreže NATURA 2000.

Od postignuća u periodu 2000. – 2008. treba izdvojiti:

- institucionalno jačanje na državnoj i županijskoj/lokalnoj razini – podizanje djelatnosti zaštite prirode na razinu Ministarstva i ustrojavanje Uprave za zaštitu prirode, osnivanje Državnog zavoda za zaštitu prirode, kao središnje stručne institucije za zaštitu prirode, intenziviranje postupaka osnivanja i početak rada javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima županija (danas ih je ukupno 20)
- administrativno jačanje na svim razinama – MK, DZZP, javne ustanove nacionalnih parkova, parkova prirode (JU NP/PP) i javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima na županijskoj razini (JUŽ)
- pristupanje, ratifikacija i provedba svih međunarodnih sporazuma iz područja zaštite prirode (ukupno 16 konvencija, protokola i sporazuma)
- uspostava nacionalnoga zakonodavnog okvira u području zaštite prirode koji je u velikoj mjeri usklađen sa zakonodavstvom Europske unije (donesena dva Zakona o zaštiti prirode, 2003. i 2005. godine, a na temelju Zakona iz 2005. godine izrađeno je 13 provedbenih propisa, usklađenih s europskim zakonodavstvom)
- uspostava nacionalnoga zakonodavnog okvira u području uporabe genetski modificiranih organizama koji je također u velikoj mjeri usklađen sa zakonodavstvom Europske unije
- uspostava sustavnog procesa inventarizacije sastavnica biološke raznolikosti Hrvatske što je rezultiralo objavom crvenih popisa ugroženih gljivljih, biljnih i životinjskih vrsta te crvenih knjiga za pojedine skupine biljaka i životinja
- izrada karte staništa
- uspješno provođenje velikog broja međunarodnih projekata financiranih iz raznih fondova, uključujući i EU fondove (LIFE III, CARDS, PHARE), koji su pridonijeli ostvarivanju gore navedenih aktivnosti (KEC, PAMS (faza I-III), CRO-NEN, CRO-WOLF, Institucionalno jačanje DZZP-a, Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj itd.).

Za potrebe izrade Strategije pripremljeno je Izvješće o stanju prirode i zaštite prirode (u daljnjem tekstu: Izvješće), koje iznosi nove podatke i pregled aktivnosti vezanih uz zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti za razdoblje 2000. – 2007. sa smjernicama za naredno razdoblje. Prijedlog izvješća je izradio Državni zavod za zaštitu prirode, a sukladno Zakonu o zaštiti prirode utvrđuje ga Ministarstvo kulture. Izvješće se podnosi Hrvatskom saboru na usvajanje.

Izvješće o stanju prirode i zaštite prirode sadrži podatke o stanju prirode s analizom ugroženosti i smjernicama za zaštitu, daje podatke i ocjenu korištenja prirodnih dobara i utjecaja zahvata na prirodu, pregled stanja i ocjenu zakonodavnog i institucionalnog okvira zaštite prirode te ocjenu provedbe akcijskih planova utvrđenih Strategijom iz 1999.g.

Razmatranjem postojećega stanja, razloga ugroženosti i problema zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u Hrvatskoj, te napretka postignutog u odnosu na Strategiju iz 1999., utvrđeno je da Republika Hrvatska i nadalje ima veliko bogatstvo i raznolikost te vrlo visoki stupanj vrijednosti i očuvanosti biološke i krajobrazne raznolikosti, posebno u okvirima zapadne i srednje Europe.

Međutim, i nadalje je prisutan trend gubitka biološke i krajobrazne raznolikosti koji je globalno prepoznati po uzrocima poput:

- prekomjernog iskorištavanja prirodnih dobara
- unosa stranih (alohtonih) vrsta u ekološke sustave

- izgradnje infrastrukture što dovodi do gubitka i fragmentacije staništa (prometnice, energetski objekti, vodnogospodarske građevine i dr.)
- poljoprivrednih djelatnosti (melioracije, okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta ili zapuštanje travnjačkih površina)
- onečišćenja okoliša (tla, vode, zraka)
- urbanizacije prostora
- globalnih klimatskih promjena.

Specifična je situacija za Hrvatsku vezana uz još uvijek nedostatne podatke o biološkoj raznolikosti što čini poteškoće u definiranju i provođenju mjera zaštite.

Uspoređujući trenutačno stanje u sektoru zaštite prirode s drugim europskim zemljama, utvrđeno je da uspijevamo pratiti europsko zakonodavstvo i praksu, no dodatne napore treba usmjeriti na provedbu akcijskih planova. Nužno je poraditi na tome jačanjem institucionalnog okvira te izdvajanja značajnijih sredstava za zaštitu prirode iz državnog i županijskih proračuna.

Na temelju novog ustrojstva tijela državne uprave iz 2000. godine djelatnost zaštite prirode podignuta je na razinu ministarstva osnivanjem Uprave za zaštitu prirode. Tijekom 2000. godine pristupilo se izradi novog zakonodavnog okvira zaštite prirode koji po prvi puta sagledava prirodu kao cjelokupnu biološku i krajobraznu raznolikost čija se zaštita provodi na čitavom teritoriju Republike Hrvatske, uključujući i zaštićene prirodne vrijednosti (područja i vrste), ali i one prirodne vrijednosti koje se gospodarski koriste (u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, lovstvu, graditeljstvu, prometu, energetici, itd.). Ovom koncepcijom zaštita prirode je postala integralna djelatnost kojom se korištenje prirodnih dobara nastoji uskladiti s koncepcijom održivog razvoja. Tako koncipiran Zakon o zaštiti prirode donesen je u rujnu 2003. godine (NN 162/03). Navedenu koncepciju zakonodavnog okvira zaštite prirode preuzeo je i novi Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05) iz svibnja 2005. godine. Jedina bitna razlika je u izdvajanju odredbi koje se odnose na uporabu genetski modificiranih organizama (GMO) u zasebni Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05) te smanjivanje broja provedbenih propisa radi učinkovitosti primjene Zakona.

U okviru zakonodavnih aktivnosti važno je istaknuti da je u razdoblju 2000. – 2003. godine Republika Hrvatska postala punopravna stranka većine međunarodnih konvencija s područja zaštite prirode, čime se obvezala na njihovo aktivno provođenje.

Pored usvajanja koncepcije zaštite prirode kako ju zacrtava Konvencija o biološkoj raznolikosti te druge ratificirane konvencije, Zakon o zaštiti prirode preuzeo je i odredbe relevantnih propisa Europske unije s područja očuvanja prirode.

U pogledu institucionalnog jačanja sektora zaštite prirode, značajan napredak ostvaren je osnivanjem Državnog zavoda za zaštitu prirode, koji je svojim radom započeo u rujnu 2003. godine.

Prioriteti u narednom petogodišnjem razdoblju čvrsto su vezani uz proces pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a u zaštiti prirode to se odnosi na potpuno usklađivanje zakonodavstva uključujući i uspostavljanje provedbenih mehanizama, te na donošenje prijedloga mreže NATURA 2000.

Detaljan pregled stanja biološke i krajobrazne raznolikosti te stanja sustava zaštite prirode u Republici Hrvatskoj dan je u pojedinim poglavljima Izvješća te u nastavku Strategije.

1.5 Načini rada na Strategiji i procedura donošenja

DZZP je izradio Prijedlog izvješća o stanju prirode za razdoblje 2000. – 2007. godine, na temelju kojeg je Ministarstvo kulture pokrenulo postupak izrade nove Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti.

Strategijom iz 1999. nije bila cjelovito sagledana georaznolikost, odnosno zaštita nežive prirode. Zakon o zaštiti prirode uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti, što pored biološke i krajobrazne raznolikost uključuje georaznolikost, odnosno minerale, sigovine i fosile. Stoga ovaj dokument, pored biološke i krajobrazne raznolikosti, kao posebno poglavlje obrađuje problematiku zaštite geološke raznolikosti.

S ciljem analize provedbe dosadašnje Strategije te određivanja strateških ciljeva, smjernica i prioritetnih akcijskih planova, Odlukom ministra kulture iz 2006. imenovani su članovi 10 radnih skupina:

1. Radna skupina za vrste, staništa, krajobraze, minerale, sigovine i fosile
2. Radna skupina za zaštićena područja
3. Radna skupina za prostorno planiranje i ocjenu utjecaja na prirodu
4. Radna skupina za poljoprivredu (uključujući GMO) i ribarstvo
5. Radna skupina za šumarstvo i lovstvo
6. Radna skupina za vodno gospodarstvo
7. Radna skupina za turizam
8. Radna skupina za promet, energetiku i rudarstvo
9. Radna skupina za obrazovanje, obavješćivanje i sudjelovanje javnosti
10. Radna skupina za zakonodavni i institucionalni okvir

U radne skupine su imenovani predstavnici nadležnih tijela državne uprave, stručnih institucija, javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima, inspekcijских službi, znanstvenih institucija, gospodarskog sektora te nevladinih udruga (popis članova radnih skupina – str. 154).

Uključivanjem širokog kruga sudionika u izradu Strategije željelo se integrirano pristupiti zaštiti prirode te time stvoriti preduvjete za ugradnju odrednica biološke raznolikosti u sve relevantne sektore.

Radne skupine započele su s radom u srpnju 2006. godine, ali se s upućivanjem Strategije u proceduru javnih konzultacija i donošenja čekalo do proglašenja ekološke mreže.

Republike Hrvatske u listopadu 2007. godine (Uredba o proglašenju ekološke mreže, NN 109/07). Stupanjem na snagu ove Uredbe stvorile su se pretpostavke za cjelovitu i sustavnu zaštitu vrsta i staništa i izvan zaštićenih područja, integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektorske i međusektorske propise, planove, programe i strategije, kompatibilnost zaštite prirode u Republici Hrvatskoj sa zaštitom prirode razvijenih zemalja Europe i svijeta, te za uključivanje Republike Hrvatske u europske integracijske procese i lakšu primjenu i ispunjenje sadašnjih i budućih obveza koje iz njih proizlaze.

Izvješće o stanju prirode na kojem se temelji ova Strategija obuhvaća pregled stanja do kraja 2007. godine. Strategija zaključno sagledava stanje do kraja lipnja 2008. godine, čime su obuhvaćene promjene u institucionalnom, zakonodavnom i provedbenom okviru zaštite prirode koje su se dogodile proglašenjem ekološke mreže RH, kao i donošenjem velikog broja novih propisa do sredine 2008. godine.

Od 30. lipnja do 3. rujna 2008. godine Konačni nacrt strategije bio je dostupan na internet stranicama Ministarstva kulture u svrhu prikupljanja primjedbi, prijedloga i mišljenja zainteresirane javnosti. Također je od 30. lipnja 2008. na internet stranicama Državnog zavoda za zaštitu prirode dostupan Prijedlog izvješća o stanju prirode.

3. rujna 2008. godine održano je javno izlaganje Konačnog nacrta strategije Republike Hrvatske te predstavljanje Prijedloga izvješća.

Radne skupine su razmotrile pristigle primjedbe i usuglasile tekst pojedinih poglavlja, ciljeva, smjernica i akcijskih planova, nakon čega je Ministarstvo kulture utvrdilo Konačni nacrt strategije i uputilo ga nadležnim tijelima državne uprave na očitovanje, prije upućivanja u saborsku proceduru.

2. NAČELA STRATEGIJE I OPĆI STRATEŠKI CILJEVI

Osnovna načela od kojih polazi Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti su:

- Republika Hrvatska je svjesna da sveukupna biološka, krajobrazna i geološka raznolikost predstavlja njezinu temeljnu vrijednost i glavni resurs za daljnji razvitak
- Cilj je Republike Hrvatske očuvati i unaprijediti postojeću biološku i krajobraznu raznolikost unutar zemlje, te pokušati vratiti dio izgubljenih svojti i staništa, gdje je to moguće i opravdano
- Republika Hrvatska će razvijati sve prikladne mjere utvrđivanja, očuvanja i unapređivanja postojeće biološke i krajobrazne raznolikosti
- Nacionalno zakonodavstvo će osigurati ugrađivanje mjera za očuvanje i unapređivanje sveukupne biološke raznolikosti u sve gospodarske djelatnosti koje koriste ili imaju utjecaj na biološka dobra
- Republika Hrvatska će sustavno širiti napore u zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, s nacionalnog na regionalnu i lokalnu razinu
- Republika Hrvatska će svoje napore u zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti stalno usklađivati s odgovarajućim međunarodnim aktivnostima, imajući u vidu činjenicu da je nacionalna biološka i krajobrazna raznolikost jedinstveni i nenadoknadivi dio sveukupne globalne raznolikosti
- Republika Hrvatska će nastaviti poduzimati sve potrebne aktivnosti koje vode k potpunoj transpoziciji i provedbi direktiva i uredbi Europske unije kojima se uređuje područje zaštite divljih svojti i prirodnih staništa

OPĆI STRATEŠKI CILJEVI

Ova Strategija prepoznaje sljedeće opće strateške ciljeve:

1. Očuvati sveukupnu biološku, krajobraznu i geološku raznolikost kao temeljnu vrijednost i potencijal za daljnji razvitak Republike Hrvatske
2. Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama)
3. Ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr.
4. Osigurati integralnu zaštitu prirode kroz suradnju s drugim sektorima
5. Utvrditi i ocijeniti stanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, uspostaviti informacijski sustav zaštite prirode s bazom podataka povezanom u informacijski sustav države
6. Poticati unaprjeđivanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja
7. Razvijati mehanizme provedbe propisa kroz jačanje zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja.

3. ZAŠTITA BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

3.1 In situ zaštita

3.1.1 Zaštićena područja

Zakon o zaštiti prirode osigurava osobitu zaštitu posebno vrijednim dijelovima žive i nežive prirode. Zakonom je uređen način proglašavanja zaštite, upravljanja, gospodarenja i nadzora na pojedinim kategorijama zaštite, kao i način ukidanja zaštite ako nestanu obilježja zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje. Zakonom je određeno devet kategorija prostorne zaštite (Tablica 1).

Kako bi se u kratkom roku osigurala zaštita ugroženog i posebno vrijednog područja uveden je instrument preventivne zaštite. Za vrijeme trajanja preventivne zaštite, koja može trajati najviše tri godine, na područje pod preventivnom zaštitom primjenjuju se sve odredbe Zakona o zaštiti prirode.

Tablica 1: Zaštićena područja (uključujući i područja pod preventivnom zaštitom). Izvor podataka: Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti, stanje 23. lipnja 2008., ZP – zaštićena područja, PPPZ – područja pod preventivnom zaštitom, UZP – ukupno zaštićena područja.

Kategorija	Broj			Kopno (km ²)	More (km ²)	Ukupno (km ²)
	ZP	PPPZ	UZP			
Strogi rezervat	2	0	2	23,95	0	23,95
Nacionalni park	8	0	8	742,60	218,75	96135
Posebni rezervat	79	4	83	323,49	529,85	853,34
Park prirode	11	0	11	4.063,15	179,00	4.242,15
Regionalni park	0	2	2	1.478,44	121,47	1.599,91
Spomenik prirode	116	0	116	2,46	0	2,46
Značajni krajobraz	78	1	79	880,75	0	880,75
Park šuma	35	1	36	88,99	0	88,99
Spomenik parkovne arhitekture	121	1	122	9,56	0	9,56
UKUPNO	450	9	459	7.613,39	1.049,07	8.662,46
Dijelovi unutar zaštićenih područja				1.205,15		1.205,15
UKUPNO				6.408,24	1.049,07	7.457,31
Postotni udio zaštićenih područja u površini RH				11,32%	3,38%	8,51%

Zaštićena područja, uključujući i područja pod preventivnom zaštitom, u lipnju 2008. godine obuhvaćala su površinu od 7.457,31 km². Zaštićeno je 11,32% kopnene površine, 3,38% teritorijalnog mora, odnosno 8,51% ukupne površine Republike Hrvatske (Tablica 1). Devet preventivno zaštićenih područja zauzima površinu od 2.130,00 km² ili 2,43% ukupne površine Republike Hrvatske.

Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku i parku prirode uređuje se prostornim planom područja posebnih obilježja. Za NP Brijuni, NP Mljet, NP Kornati, NP Paklenica, NP Risnjak, PP Kopački rit i PP Učka doneseni su prostorni planovi. Prostorni planovi područja posebnih obilježja za PP Medvednica i PP Lonjsko polje su izrađeni i u postupku su donošenja. NP Krka i NP Plitvička jezera imaju važeće prostorne planove, no zbog uočenih nedostataka u tijeku je izrada novih prostornih planova. Prostorni planovi ostalih nacionalnih parkova i parkova prirode su u izradi.

Prema odredbama Zakona o zaštiti prirode upravljanje strogim rezervatom, nacionalnim parkom, posebnim rezervatom, parkom prirode, regionalnim parkom i značajnim krajobrazom provodi se na temelju plana upravljanja koji se donosi za razdoblje od deset godina. Planove upravljanja izradili su i usvojili NP Paklenica, NP Plitvička jezera, NP Risnjak, NP Sjeverni Velebit i PP Velebit, uz pomoć međunarodne donacije. Do kraja 2010. godine planira se donošenje planova upravljanja za ostale nacionalne parkove i parkove prirode. U završnoj su fazi izrade planovi upravljanja za PP Učka, PP Žumberak-Samoborsko gorje, PP Lonjsko polje i PP Kopački rit. U okviru međunarodnih projekata izrađeni su i nacrti planova upravljanja za dva posebna rezervata (Đurđevački pijesci i Cret kod Dubrvice). Potrebno je započeti s izradom planova upravljanja i za ostala zaštićena područja.

Kao rezultat pojačanog rada na inventarizaciji ukupne biološke i geološke raznolikosti i pripremi ekološke mreže Natura 2000, prepoznata su nova vrijedna područja na čijoj će se zaštiti raditi u narednom periodu.

U 2007. godini predana je kandidatura Parka prirode Lonjsko polje za upis u popis Svjetske baštine UNESCO kao mješoviti lokalitet – područje svjetske prirodne i kulturne baštine. U tijeku je proglašenje MaB rezervata biosfere područja rijeke Mure i Drave.

S obzirom da su neka zaštićena područja tijekom vremena izgubila vrijednosti zbog kojih su zaštićena, a za dio područja u vrijeme proglašenja granice nisu definirane dovoljno precizno Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture i Državni zavod za zaštitu prirode provode reviziju Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti, koja će rezultirati ukidanjem zaštite, promjenom granica ili kategorije zaštićenog područja.

Radi učinkovitog upravljanja potrebna je i žurna digitalizacija granica svih zaštićenih područja i nadopuna odgovarajućega geografskog informacijskog sustava.

U 2005. godini pojačan je rad na standardizaciji upravljanja zaštićenim područjima s ciljem definiranja minimalnog zajedničkog standarda upravljanja zaštićenim područjima. Pri tome je Ministarstvo definiralo prioritete: 1) poboljšanje planiranja upravljanja, 2) definiranje vizualnog identiteta parkova, 3) uspostava baze podataka u GIS-u. Taj je rad neophodno nastaviti.

Većina javnih ustanova nacionalnih parkova i parkova prirode u proteklom je periodu provela brojna znanstvena istraživanja u cilju inventarizacije biološke raznolikosti, naročito u dijelu potrebnom za izradu mreže Natura 2000. Veliki naponi uloženi su i u razvoj edukacijskih programa i posjetiteljske infrastrukture. Uređene su brojne info-točke, prijemni centri i poučne staze, a trenutno se intenzivno radi na uređenju posjetiteljskih centara.

U svrhu poboljšanja sustava protupožarne zaštite u 2006. godini postavljena je prva telemetrijska postaja s infracrvenim i video nadzorom za ranu detekciju požara na Crnom Vrh na Velebitu u NP Paklenica. Pripremljen je prijedlog Nacionalnog programa za uspostavu integralnog protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode Republike Hrvatske za period 2006. – 2008. Nastavljeno je razminiranje zaštićenih područja u suradnji s Hrvatskim centrom za razminiranje i uz financijsku pomoć Kraljevine Monako.

Stalna je potreba kadrovskog jačanja, edukacije zaposlenika u institucijama zaštite prirode te zapošljavanja novih kadrova. Do lipnja 2008. godine sve su županije, osim Grada Zagreba, osnovale javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima, a većina ih je i započela s radom. Uočena je potreba sustavnog rada s jedinicama regionalne uprave i samouprave radi preuzimanja obveza koje su Zakonom prepuštene regionalnim razinama.

Pravilnici o unutarnjem redu zaštićenih područja u izradi su ili u postupku usklađivanja sa Zakonom o zaštiti prirode.

Za učinkovitu zaštitu vrsta, staništa i krajobraza zaštićenih područja, potrebno je odrediti prioritete za otkup zemljišta u pojedinim zaštićenim područjima te u suradnji s dionicima osmisliti mehanizme kompenzacije za ograničeno korištenje.

STRATEŠKI CILJ

Nastaviti razvoj sustava zaštićenih područja, učinkovito upravljati zaštićenim područjima, povećati površine pod zaštitom i poticati aktivno sudjelovanje zainteresirane javnosti

Strateške smjernice

3.1.1.1 Izraditi temeljne dokumente upravljanja zaštićenim područjima

3.1.1.2 Digitalizirati granice i nastaviti reviziju postojećih zaštićenih područja

3.1.1.3 Vrednovati, kategorizirati i zakonski zaštititi pojedina područja

3.1.1.4 Osigurati uključivanje zainteresirane javnosti

3.1.1.5 Unaprijediti sustav upravljanja zaštićenim područjima

3.1.1.6 Rješavati imovinsko-pravne odnose, te povećati udio zemljišta u državnom vlasništvu unutar zaštićenih područja

Akcijski planovi

3.1.1.1.1. Izraditi i donijeti planove upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode koji ih još nemaju

3.1.1.1.2. Izraditi i donijeti planove upravljanja za ostala područja zaštićena u kategorijama strogog rezervata, posebnog rezervata, regionalnog parka i značajnog krajobraza

3.1.1.1.3. Izraditi i donijeti prostorne planove za nacionalne parkove i parkove prirode koji ih još nemaju ili za koje se planovi nalaze u reviziji

3.1.1.2.1. Dovořiti započetu reviziju postojećih zaštićenih područja

3.1.1.2.2. Na temelju revizijom utvrđenih prioriteta, izraditi izmjene i dopune zakona o proglašenju nacionalnih parkova i parkova prirode, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige

3.1.1.2.3. Digitalizirati granice ostalih zaštićenih područja, te na temelju rezultata revizije izraditi izmjene i dopune akata o proglašenju, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige

3.1.1.3.1. Osnovati stručnu radnu skupinu koja će izvršiti kategorizaciju svakog zaštićenog područja u jednu od IUCN kategorija, prema novim smjernicama IUCN

3.1.1.3.2. Proglasiti park prirode Delta Neretve

3.1.1.3.3. Stručno vrednovati i zakonski zaštititi područja Elafita, Mrežnice, Bjelolasice, Hrvatskog zagorja, Ličke Plješivice, Čičarije, masiva Dinare i Kamešnice, otoka Cresa, područja Obruča i Paklena, kanjona Une, rijeke Mirne, gornjeg toka Kupe, cijelog toka rijeke Cetine te Snježnice

3.1.1.3.4. Stručno vrednovati i zakonski zaštititi druga područja vrijedne biološke, krajobrazne i/ili geološke raznolikosti

3.1.1.3.5. Izraditi cjeloviti plan nominiranja lokaliteta za pojedina međunarodna proglašenja (UNESCO World Heritage, UNESCO MaB, RAMSAR, European Diploma of Protected Areas, UNESCO GEO Park)

3.1.1.3.6. Dovršiti proces proglašenja rezervata biosfere Mura-Drava

3.1.1.3.7. Dovršiti proces kandidatura za Listu Svjetske baštine UNESCO-a zaštićenih područja koja se trenutno nalaze na Listi prijedloga (Velebit, NP Kornati i PP Telašćica, te PP Lonjsko polje), te razmotriti predlaganje novih područja

3.1.1.3.8. Stručno vrednovati područja PP Vransko jezero, Ličkog polja i Ogulinsko-plašćanskog područja za kandidaturu na Popis međunarodno vrijednih močvara Konvencije o močvarama od međunarodne važnosti naročito kao staništa ptica močvarica (<http://www.nn.hr/clanci/medjunarodni/1993/027.htm>) (Ramsarska konvencija)

3.1.1.3.9. Stručno vrednovati područja NP Mljet, NP Kornati, PP Telašćica i PP Lastovsko otočje za kandidaturu na Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja (Barcelonska konvencija)

3.1.1.4.1. Omogućiti sustavno sudjelovanje zainteresirane javnosti u procesu proglašenja novih zaštićenih područja te procesu razvoja dokumenta upravljanja pojedinih zaštićenih područja putem jasno definiranih konzultacijskih procesa

3.1.1.4.2. Objediniti sve baze podataka o zaštićenim područjima u integralni Informacijski sustav zaštite prirode dostupan zainteresiranoj javnosti i povezati ga s Informacijskim sustavom zaštite okoliša (ISZO)

3.1.1.4.3. Objaviti Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti na internetskoj stranici Ministarstva kulture

3.1.1.5.1. Nastaviti standardizaciju izvješća i akata nacionalnih parkova i parkova prirode

3.1.1.5.2. Kadrovski ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova

3.1.1.5.3. Educirati i stručno usavršavati djelatnike javnih ustanova

3.1.1.5.4. Uspostaviti jedinstveni sustav naplate ulaznica u NP/PP

3.1.1.5.5. Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u NP/PP

3.1.1.5.6. Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u ostalim zaštićenim područjima

3.1.1.5.7. Nastaviti provedbu Nacionalnog programa za uspostavu integralnog protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode

3.1.1.5.8. Nastaviti razminiranje zaštićenih područja, prioritetno nacionalnih parkova i parkova prirode

3.1.1.6.1. Izvršiti konzultacije s nadležnim tijelima i drugim dionicima prostora te započeti rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u NP/PP

3.1.1.6.2. Izraditi listu prioriteta i započeti otkup zemljišta u strogim rezervatima, nacionalnim parkovima, posebnim rezervatima i parkovima prirode

3.1.2 Zaštita ekoloških sustava i staništa

Republiku Hrvatsku u svim njenim područjima, nizinskim, planinskim i obalnim, karakterizira velika raznolikost staništa. Bogatstvo geomorfoloških formi, kako iznad tako i ispod zemlje, omogućuje trodimenzionalnu rasprostranjenost staništa pridonoseći njihovom bogatstvu. Iznimno je rijetko pronaći takvu raznolikost staništa na prostoru površinom tako male zemlje kao što je Republika Hrvatska. Mnogi stanišni tipovi specifični su za Hrvatsku, npr. podzemna krška staništa ili biljne zajednice stijena i točila.

Zakon o zaštiti prirode definira stanište kao jedinstvenu funkcionalnu jedinicu ekološkog sustava, određenu zemljopisnim, biotičkim i abiotičkim svojstvima. Sva staništa iste vrste čine jedan stanišni tip.

Stanišni tipovi opisani su sustavima klasifikacije staništa. U Europi je razvijeno nekoliko sustava klasifikacije staništa. Klasifikaciju CORINE razvila je Europska unija, a koristi se u provedbi Direktive o staništima. Ova klasifikacija je proširena za čitavu Europu kao Palearktička klasifikacija staništa, a kasnije je razvijena klasifikacija EUNIS.

Poput ostalih europskih zemalja i Hrvatska je razvila svoju Nacionalnu klasifikaciju staništa (NKS), kako bi naglasila raznolikost staništa svoga teritorija, te neke specifičnosti, naročito one vezane uz more, podzemlje i područja krša. Pomoću ključa za pretvaranje jedne klasifikacije staništa u drugu, moguće je nacionalnu klasifikaciju pretvoriti u bilo koji europski standard.

Nacionalna klasifikacija staništa Hrvatske definira sljedeće glavne klase, od kojih se svaka dalje dijeli na četiri razine tipova staništa:

A površinske kopnene vode i močvarna staništa

B neobrasle i slabo obrasle kopnene površine

C travnjaci, cretovi i visoke zeleni

D šikare

E šume

F morska obala

G more

H podzemlje

I kultivirane nešumske površine i staništa s korovnom i ruderalnom vegetacijom

J izgrađena i industrijska staništa

K kompleksi staništa.

Karta staništa temeljna je podloga za proces uspostave ekološke mreže. Na temelju satelitskih snimaka u Hrvatskoj su kartirani svi stanišni tipovi veći od 9 hektara, u mjerilu 1: 100.000. Ova je karta omogućila analizu rasprostranjenosti i površina stanišnih tipova u Hrvatskoj.

Čitav niz stanišnih tipova u Hrvatskoj smatra se ugroženima. Cilj zaštite prirode je očuvati sve ugrožene i rijetke stanišne tipove u povoljnom statusu zaštite. Za takve tipove staništa neophodno je sačuvati funkcionalnu mrežu područja na kojima dolaze. To je moguće uspostavom ekološke mreže. Da bi se takva mreža uspostavila, staništa se kartiraju, procjenjuje se njihov status ugroženosti, te se donose mjere za njihovo očuvanje. Direktiva o staništima zahtijeva uspostavu funkcionalne mreže važnih područja za ugrožene tipove staništa Europske unije. Ova mreža nazvana je NATURA 2000.

U siječnju 2006. godine donesen je Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 7/06). Pravilnikom se štite svi stanišni tipovi zaštićeni Direktivom o staništima, Rezolucijom 4 (1996) Konvencije o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija), te oni ugroženi na nacionalnoj razini. Propisane su neke općenite mjere zaštite, dok je specifične mjere zaštite potrebno razraditi i ugraditi u prostorne planove, sektorske planove gospodarenja i pojedine projekte. Ove mjere kroz uvjete zaštite prirode izdaje Ministarstvo kulture, a nositelj izrade plana ili projekta prema Zakonu o zaštiti prirode obavezan je podnijeti zahtjev.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati dugoročno očuvanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipova

Strateške smjernice

3.1.2.1 Osigurati preduvjete za učinkovitiju provedbu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova

3.1.2.2 Znanstveno utvrditi ugroženost pojedinih stanišnih tipova u Hrvatskoj te razviti specifične mjere za njihovu zaštitu

3.1.2.3 Osigurati preduvjete za zaštitu staništa ugroženih na nacionalnoj i europskoj razini

Akcijski planovi

3.1.2.1.1 Provoditi kartiranje kopnenih staništa u mjerilu 1:25.000 ili detaljnije na područjima ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000

3.1.2.1.2 Provoditi kartiranje morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom RH

3.1.2.1.3. Provoditi periodičnu reviziju Nacionalne klasifikacije staništa Republike Hrvatske

3.1.2.2.1 Izraditi crveni popis i crvenu knjigu stanišnih tipova RH

3.1.2.2.2 Razviti specifične mjere za zaštitu rijetkih i ugroženih stanišnih tipova

3.1.2.3.1 Inventarizirati i kartirati ugrožene i rijetke stanišne tipove te stanišne tipove na Dodatku I Direktive o staništima značajne za uspostavu mreže NATURA 2000

3.1.2.3.2 Odrediti područja važna za očuvanje stanišnih tipova s Dodatka I Direktive o staništima kao i područja važna za očuvanje stanišnih tipova koje RH predlaže za dopunu Dodatka I i uključiti ih u hrvatski prijedlog mreže NATURA 2000

3.1.2.3.3 Provoditi zaštitu i pratiti stanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipova te stanišnih tipova s Dodatka I Direktive o staništima uključujući i staništa hrvatskog prijedloga za dopunu Dodatka I

3.1.2.3.4 Provoditi aktivnu zaštitu cretova

3.1.2.3.5 Ugraditi u Poljoprivredno-okolišni program sheme usmjerene na zaštitu vrsta i staništa u zaštićenim područjima

3.1.2.3.6 Vrednovati travnjake i izraditi prijedlog za očuvanje pojedinih lokaliteta uz mjere gospodarenja

3.1.2.3.7 Uspostaviti i provoditi zaštitu staništa na otocima značajnim po endemičnim svojstava i/ili gnijezdilištima, odmaralištima tijekom migracije, pješčanim plažama, lokvama i izvorima

3.1.2.3.8 Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima

3.1.2.3.9 Uključiti lokalno stanovništvo u provođenje akcija zaštite staništa (čišćenje obraštajne vegetacije, košnja, ispaša itd.)

3.1.2.3.10 Na stručno-znanstvenoj osnovi razviti specifične mjere za očuvanje ugroženih stanišnih tipova te ih ugraditi u sve planove gospodarenja prirodnim dobrima i dokumente prostornog uređenja

3.1.2.3.11 Izraditi protokole za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS – favourable conservation status) staništa sa Dodatka I Direktive o staništima

3.1.3 Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža NATURA 2000

Uspostava ekološke mreže RH propisana je Zakonom o zaštiti prirode. Sukladno Zakonu, ekološka mreža definira se kao sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti, a treba obuhvatiti ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti (međunarodne konvencije, relevantne Direktive EU, nacionalni crveni popisi ugroženih vrsta i staništa).

U 2005. godini završen je projekt Uspostava Nacionalne ekološke mreže kao dijela Sveeuropske ekološke mreže i mreže NATURA 2000 (CRO-NEN, Državni zavod za zaštitu prirode) sufinanciran iz EU fonda LIFE III. Projekt je rezultirao izradom Prijedloga ekološke mreže, kao osnove za izradu Uredbe o proglašenju ekološke mreže. Tijekom 2006. godine nastavilo se s daljnjim prikupljanjem podataka financiranim kroz državni proračun i drugu fazu projekta Smaragdna mreža te je u 2007. godini Državni zavod za zaštitu prirode izradio stručnu podlogu za Uredbu o proglašenju ekološke mreže. Uredba o proglašenju ekološke mreže usvojena je krajem listopada 2007. godine. Dodatno, u kolovozu 2007. godine donesen je Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu (NN 89/07) na temelju kojeg je propisana obveza ocjena prihvatljivosti svakog zahvata koji, sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima, može imati bitan utjecaj na područja ekološke mreže. Zbog točnijeg usklađivanja odredbi Zakona o zaštiti prirode u dijelu u kojem se uređuje pitanje ocjene prihvatljivosti za prirodu s odredbama Direktive o staništima, u travnju 2008. pristupilo se izmjenama i dopunama Zakona, te će ovisno o tome trebati dodatno urediti i postojeći Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu. Uredbom su Državni zavod za zaštitu prirode i Državna geodetska uprava obvezni iscrtati granice područja ekološke mreže na Hrvatskoj osnovnoj karti (HOK) u mjerilu 1:5000, prema potrebi dopunjenoj s ortofoto (aerofotogrametrijskom) snimkom i/ili katastarskim planom.

Ekološka mreža RH obuhvaća 47% kopnenog i 39% morskog teritorija Republike Hrvatske te dva koridora: koridor za morske kornjače te koridor Palagruža-Lastovo-Pelješac (područje važno za selidbu ptica).

Uredba obuhvaća područja važna za zaštitu ugroženih divljih svojti i stanišnih tipova na nacionalnoj i europskoj razini, uključujući i potencijalna područja ekološke mreže NATURA 2000.

NATURA 2000 je ekološka mreža Europske unije koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova. Ovaj program, koji čini osnovu zaštite prirode Europske unije, proizlazi iz Direktive o pticama i Direktive o staništima. Svaka zemlja članica EU pridonosi stvaranju ekološke mreže NATURA 2000 određivanjem posebnih područja zaštite (Special Areas of Conservation – SAC). Sukladno Direktivi o pticama, za ptičje vrste određuju se područja posebne zaštite (Special Protection Areas – SPA).

Mehanizmi zaštite područja NATURA 2000 uključuju donošenje planova upravljanja te provođenje ocjene prihvatljivosti svakoga plana ili zahvata koji sam ili u kombinaciji s drugim planovima/zahvatima može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja pojedinoga područja NATURA 2000. U područjima NATURA 2000 obvezno je praćenje stanja kvalifikacijskih vrsta i staništa.

U siječnju 2008. godine započela je provedba projekta »Institucionalno jačanje i provedba ekološke mreže NATURA 2000 u Hrvatskoj« financiranog iz fonda PHARE 2005 Europske unije. Glavni cilj projekta je podrška hrvatskim institucijama u procesu pristupanja Europskoj uniji, kroz provođenje Direktive o staništima i Direktive o pticama.

Kroz projekt će se provesti opsežni konzultacijski proces vezan uz Prijedlog ekološke mreže NATURA 2000 koju je priredio DZZP te definirati konačni prijedlog temeljen na rezultatima konzultacijskog procesa.

STRATEŠKI CILJ

Nastaviti i dovršiti utvrđivanje važnih područja za očuvanje ugroženih i rijetkih svojti i stanišnih tipova u okviru ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000, te za njih propisati mjere zaštite i upravljanja

Strateške smjernice

3.1.3.1 Osigurati očuvanje svih sastavnica i integriteta ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000

3.1.3.2 Osigurati financijske mehanizme za provođenje mjera očuvanja ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000

Akcijski planovi

3.1.3.1.1 Dopraviti Prijedlog NATURA 2000 za RH te provesti konzultaciju sa zainteresiranim dionicima na nacionalnoj i lokalnoj razini

3.1.3.1.2. Definirati granice ekološke mreže i mreže NATURA 2000 na Hrvatskoj osnovnoj karti (HOK) u mjerilu 1:5000 prema potrebi dopunjenoj s ortofoto (aerofotogrametrijskom) snimkom i/ili katastarskim planom

3.1.3.1.3 Izraditi i provoditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000

3.1.3.1.4 Uspostaviti sustavno praćenje stanja (monitoring) u područjima ekološke mreže, s osobitim naglaskom na praćenje stanja kvalifikacijskih vrsta i staništa u pojedinim područjima NATURA 2000 u suradnji sa svim relevantnim dionicima

3.1.3.1.5 Provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat koji sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja i/ili integritet pojedinog područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000

3.1.3.2.1 Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja (poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo) za privatne vlasnike i korisnike zemljišta u područjima ekološke mreže i mreže NATURA 2000 u okviru Poljoprivredno-okolišnog programa

3.1.3.2.2 Osigurati financijska sredstva za provedbu mjera očuvanja u područjima ekološke mreže RH koja su dana na upravljanje županijskim javnim ustanovama

3.1.4 Zaštita i očuvanje divljih svojti

U pogledu biološke raznolikost Republika Hrvatska je jedna od najbogatijih zemalja Europe zahvaljujući svom specifičnom geografskom položaju. Smještena je na razmeđi nekoliko biogeografskih regija te zbog toga ima karakteristične ekološke, klimatske i geomorfološke uvjete. Velika raznolikost kopnenih, morskih i podzemnih staništa rezultirala je bogatstvom vrsta i podvrsta sa znatnim brojem endema.

Broj poznatih vrsta u Hrvatskoj iznosi oko 32.000, dok je pretpostavljeni broj vrsta znatno veći – od 50.000 do više od 100.000. To je iznimno visok broj za zemlju relativno male površine.

Tijekom posljednjih pet godina u Hrvatskoj je zabilježeno 199 novih svojti kopnenih beskralješnjaka, 205 svojti slatkovodnih beskralješnjaka te 20 svojti morskih beskralješnjaka. U 2005. godini, u rječici Norin na području delte Neretve otkrivena je i opisana endemična vrsta ribe, nova za znanost, a do 2007. godine otkrivene su još dvije takve vrste, jedna u rijeci Jadovi, te jedna u Prološkom blatu. Sve navedeno ukazuje da je stvarna biološka raznolikost Hrvatske mnogo veća nego što nam pokazuju danas postojeći podaci.

Jedan od razloga velikog broja endema u Hrvatskoj, posebice tercijskih relikata, jest činjenica da ova područja nisu bila pod značajnijim utjecajem glacijacije. Glavni centri endemske flore su planine Biokovo i Velebit, dok je endemska fauna najzastupljenija u podzemnim staništima (špiljski beskralješnjaci, čovječja ribica), na otocima (gušteri, puževi) i u krškim rijekama jadranskog slijeva (gaovice i glavočići).

U Hrvatskoj se nalazi značajan dio populacija mnogih vrsta ugroženih na europskom nivou. Ove su vrste vezane uz velika, očuvana područja za njih karakterističnih staništa. Prostrane planinske šume bukve i jele stanište su većih populacija triju velikih zvijeri koje obitavaju na području Hrvatske (medvjeda, vuka i risa). Močvarni kompleksi s poplavnim šumama važna su područja za gniježđenje, zimovanje i migraciju europskih ptica močvarica i ptica vezanih uz vodena staništa koje se gnijezde u šumama, kao što su štekavac, crna roda i orao kliktaš. Velika biološka raznolikost mora zajedno s velikom raznolikošću otoka i hridi, na kojima nalazimo velik broj endema, daje hrvatskom obalnom području međunarodni značaj.

Usprkos dobroj očuvanosti prirode u Hrvatskoj, mnoge njene komponente izrazito su ugrožene. Na temelju dosadašnje procjene ugroženosti analiziranih biljnih, gljivljih i životinjskih skupina (kralješnjaci, danji leptiri, vretenca, podzemna fauna, koralji, trčci, obalčari, vaskularna flora i gljive) na crvenom popisu se nalazi 2235 ugroženih svojti. Najugroženije su slatkovodne ribe, a slijede ih gmazovi, vodozemci i ptice. Sve ove svojte su zaštićene Pravilnikom o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06). Ovaj pravilnik razlikuje dva stupnja zaštite divljih svojti – strogo zaštićene i zaštićene divlje svojte. Strogo zaštićene divlje svojte ne smiju se na bilo koji način koristiti (brati, sakupljati, hvatati, držati, ubijati i sl.) ili uznemirivati, osim iznimno u određene svrhe propisane Zakonom o zaštiti prirode (istraživanje, obrazovanje, repopulacija, ponovno unošenje itd.), uz dopuštenje koje izdaje Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture. Zaštićene divlje svojte dopušteno je koristiti na način da se njihove populacije na državnoj ili lokalnoj razini ne dovedu u opasnost. Takav način zaštite je u skladu s odgovarajućim međunarodnim sporazumima, kao što je Bernska konvencija, te u skladu s odgovarajućim propisima Europske unije – Direktivom o staništima i Direktivom o pticama.

Najveću prijetnju divljim svojtima u Hrvatskoj predstavlja uništavanje i gubitak staništa, dijelom i kao posljedica pretvaranja prirodnih staništa u građevinsko ili poljoprivredno zemljište ili izgradnje prometnica i ostalih prometnih putova što često dovodi do fragmentacije staništa. Divlje svojte ugrožava i prekomjerno iskorištavanje u lovstvu, ribolovu i šumarstvu; unos stranih (alohtonih) vrsta, a veliku opasnost predstavljaju otrovi, intenzivna poljoprivreda, onečišćenje voda, tla i zraka te neke grane turizma.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati i unaprijediti postojeću raznolikost divljih svojti, te vratiti dio nestalih svojti gdje je to moguće i opravdano. Osigurati održivo korištenje biljnih, gljivljih i životinjskih svojti

Strateške smjernice

- 3.1.4.1 Osigurati povoljni status ugroženih svojti u RH te svojti s Dodatka II, IV i V Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajnih za uspostavu mreže NATURA 2000
- 3.1.4.2 Utvrditi točnu rasprostranjenost i status vrsta koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima
- 3.1.4.3 Znanstveno utvrditi ugroženost neobrađenih skupina divljih svojti te osigurati zaštitu ugroženih, endemskih i reliktnih svojti
- 3.1.4.4 Nastaviti uspostavu nacionalnog sustava praćenja stanja (monitoringa) divljih svojti
- 3.1.4.5 Nastaviti uspostavu informacijskog sustava zaštite prirode koji će uključivati podatke o divljim svojtima
- 3.1.4.6 Aktivno provoditi zaštitu migratornih vrsta
- 3.1.4.7 Upravljati populacijama velikih zvijeri na nacionalnoj i međunarodnoj razini
- 3.1.4.8 Unaprijediti sustav zbrinjavanja i skrbi o ozlijeđenim, otrovanim, bolesnim ili zaplijenjenim strogo zaštićenim divljim životinjama
- 3.1.4.9 Suradivati sa svim relevantnim dionicima u rješavanju problematike postavljanja otrova u prirodi i njihovog neadekvatnog korištenja

Akcijski planovi

- 3.1.4.1.1 Inventarizirati i kartirati svojte s Dodatka II i IV Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajne za uspostavu mreže NATURA 2000

- 3.1.4.1.2 Odrediti područja važna za očuvanje svojti s Dodatka II Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, kao i područja važna za očuvanje svojti koje RH predlaže za dopunu Dodatka II, i uključiti ih u hrvatski prijedlog mreže NATURA 2000
- 3.1.4.1.3 Izraditi protokole za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS – favourable conservation status) vrste sa Dodatka I Direktive o pticama i dodatka II, IV i V Direktive o staništima
- 3.1.4.1.4 Izraditi i provoditi akcijske planove za svoje značajne za uspostavu mreže NATURA 2000
- 3.1.4.2.1 Istražiti i inventarizirati vrste koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima
- 3.1.4.3.1 Izraditi crvene popise neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka
- 3.1.4.3.2 Izraditi crvene knjige neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka
- 3.1.4.3.3 Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu ugroženih svojti sukladno IUCN kriterijima (CR – kritično ugrožene, EN – ugrožene, VU – rizične)
- 3.1.4.3.4 Izraditi i provoditi akcijske planove zaštite ugroženih endemskih i reliktnih vrsta
- 3.1.4.4.1 Pratiti stanje ugroženih svojti RH te svojti na Dodatku II, IV i V Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama
- 3.1.4.5.1 Uspostaviti i održavati informacijski sustav prikupljenim podacima o divljim svojtima
- 3.1.4.6.1 Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu migratornih vrsta zaštićenih na temelju međunarodnih konvencija
- 3.1.4.7.1 Provoditi i revidirati planove upravljanja vukom i risom
- 3.1.4.7.2 Provoditi i revidirati plan gospodarenja medvjedom
- 3.1.4.7.3 Uspostaviti prekograničnu suradnju s BiH i ojačati suradnju sa Slovenijom vezano uz upravljanje i gospodarenje velikim zvijerima
- 3.1.4.8.1 Izraditi proceduru postupanja u slučajevima pronalaska ozlijeđenih, bolesnih, otrovanih ili ubijenih strogo zaštićenih životinja
- 3.1.4.8.2 Unaprijediti suradnju s ovlaštenim centrima te nastaviti financiranje zbrinjavanja i skrbi ozlijeđenih, otrovanih, bolesnih ili zaplijenjenih strogo zaštićenih divljih životinja
- 3.1.4.8.3 Suradivati s relevantnim sektorima vezano za rješavanje problematike zbrinjavanja divljih životinja
- 3.1.4.9.1 Provoditi obrazovanje i osvješćivanje javnosti o problematici postavljanja otrova u prirodi i njihovog neadekvatnog korištenja te utjecaja na divlje svoje i staništa

3.1.5 Zaštita i očuvanje udomaćenih svojti

Udomaćene životinje i stare sorte biljaka također su dio biološke raznolikosti Hrvatske. U Hrvatskoj još uvijek ne postoji cjeloviti popis zavičajnih sorti biljaka pa time i uvid u njihovo stanje. Izvorne pasmine životinja uzgojene u Hrvatskoj su registrirane i procijenjena je njihova ugroženost na nacionalnoj razini i prema klasifikaciji FAO-a (Food and Agriculture Organisation).

Zaštita udomaćenih pasmina i starih sorti biljaka je u nadležnosti različitih tijela državne uprave i regulirana propisima iz područja zaštite prirode, stočarstva, veterinarstva, dobrobiti životinja, sjemenarstva i dr. Zakon o zaštiti prirode tek je nedavno uveo kategoriju zaštićene zavičajne udomaćene svoje kojom se može proglasiti ona ugrožena baštinjena biljna svojta ili životinjska pasmina koja se razvila kao posljedica tradicionalnog uzgoja i čini dio hrvatske

prirodne baštine. Očuvanje ugroženih zavičajnih udomaćenih svojti provodi se suradnjom između tijela nadležnih za zaštitu prirode, poljoprivrede i stočarstva, a podupire se novčanim poticajima i nadoknadama, koje osigurava tijelo nadležno za poljoprivredu i stočarstvo.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati i unaprijediti postojeću raznolikost zavičajnih udomaćenih pasmina životinja i sorti kultiviranih biljaka svim prikladnim metodama očuvanja (in situ, ex situ, inter situ)

Strateške smjernice

3.1.5.1 Osigurati očuvanje kritično ugroženih zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti

3.1.5.2 Unaprijediti sustav poticaja uzgoja i korištenja zavičajnih udomaćenih svojti

3.1.5.3 Poticati korištenje udomaćenih zavičajnih svojti za održavanje i unaprjeđenje stanja ugroženih stanišnih tipova

Akcijski planovi

3.1.5.1.1 Izraditi i provoditi programe očuvanja kritično ugroženih udomaćenih zavičajnih pasmina i sorti

3.1.5.2.1 Razviti program poticaja za korištenje zavičajnih udomaćenih svojti u svrhu unaprjeđenja stanja ugroženih stanišnih tipova u okviru Poljoprivredno-okolišnog programa

3.1.5.3.1 Poticati uzgoj i držanje zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti in situ za održavanje ugroženih tipova staništa

3.2 Ex situ zaštita

Zaštita »ex situ« znači očuvanje komponenti biološke raznolikosti izvan njihovih prirodnih staništa. Ovakve mjere naročito su važne za vrlo rijetke i ugrožene vrste kojima u prirodi prijete izumiranje, te je njih ili njihove gene važno sačuvati ili čak razmnožiti u svrhu ponovnog napučivanja u prirodna staništa. Biljne gene moguće je čuvati u obliku sjemenja ili kulture tkiva, a životinjske u tzv. genskim knjižnicama, gdje se pospremaju duboko zamrznuti genomi. Drugi način je držanje i uzgoj određenih biljnih i životinjskih vrsta, primjerice u zoološkim i botaničkim vrtovima. Očuvanje genofonda pojedinih vrsta šumskog drveća i prirodnih sastojina provodi se različitim »ex situ« metodama.

Očuvanje starih sorti biljaka provodi se sporadično, najviše aktivnosti očuvanja odnosi se na »ex situ« metode. Tako Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu provodi projekt »Hrvatska banka biljnih gena (HBBG)«. Zoološki vrtovi u svijetu imaju važnu ulogu u »ex-situ« očuvanju rijetkih životinjskih vrsta. Zagrebački zoološki vrt uključen je u Europski program za ugrožene vrste (EEP) koji koordinira uzgoj određenih ugroženih vrsta uz pomoć Međunarodnog informacijskog sustava za vrste (ISIS). Iako se za sada radi o nezavičajnim vrstama, uključivanje u ovaj projekt značajno je za zaštitu biološke raznolikosti na svjetskoj razini.

U svrhu zaštite najugroženijih zavičajnih sorti kultiviranih biljaka i pasmina domaćih životinja nužne su poticajne mjere države kojima bi se osigurao uzgoj ovakvih svojti kod što većeg broja poljoprivrednika, uz stručno-znanstveni nadzor.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati komponente biološke raznolikosti izvan njihovih prirodnih staništa

Strateške smjernice

3.2.1 Provoditi »ex situ« zaštitu najugroženijih zavičajnih i endemičnih svojti te zavičajnih udomaćenih svojti

Akcijski planovi

3.2.1.1 Razviti programe »ex situ« zaštite najugroženijih zavičajnih i endemskih svojti biljaka i životinja

3.2.1.2 Razviti programe »ex situ« zaštite najugroženijih zavičajnih udomaćenih svojti

3.2.1.3 Uspostaviti jedinstveni sustav čuvanja gena divljih svojti

3.2.1.4 Osnovati banku gena ugroženih udomaćenih zavičajnih svojti

3.2.1.5 Organizirati sustavno pohranjivanje genetski dokazanih uzoraka endemskih svojti u zbirnkama muzeja i drugih ustanova

3.3 Suzbijanje invazivnih vrsta

Invazivne strane vrste drugi su razlog ugroženosti biološke raznolikosti na globalnom nivou, odmah nakon direktnog uništavanja staništa. Pored negativnog utjecaja na biološku raznolikost, invazivne vrste mogu negativno utjecati na život i zdravlje ljudi te nanijeti ozbiljne štete gospodarskom razvitku.

Kao i ostale europske zemlje, Hrvatska ima sve više problema s invazivnim stranim vrstama (Invasive Alien Species – IAS). Najstariji poznati problem datira još iz 1910. godine, kada je 11 primjeraka indijskog mungosa (*Herpestes javanicus auropunctatus*) uneseno na otok Mljet kako bi se smanjila populacija zmija otrovnica. Za dvadesetak godina, nakon što su istrijebili gotovo sve zmije, mungosi su počeli napadati druge male divlje životinje, migratorne ptice i domaće životinje.

Postoji niz stranih invazivnih vrsta koje imaju veliki negativni utjecaj na biološku raznolikost Hrvatske. To su prije svega alohtone zelene alge u Jadranu, *Caulerpa taxifolia* i *Caulerpa racemosa*. Tijekom prošlog stoljeća u rijeke dunavskog i jadranskog slijeva uneseno je čak 16 alohtonih vrsta riba. Ove vrste nanose veliku štetu autohtonoj ihtiofauni, a naročito su ugrožene rijeke jadranskog slijeva, bogate endemičnim vrstama riba. Osim unesenih vrsta, u posljednjih 15-ak godina zabilježeno je i širenje ponto-kaspijskih vrsta glavoča koji se šire uzvodno Dunavom iz Crnog mora. To su vrste riječni glavočić (*Neogobius fluviatilis*), glavočić (*N. melanostomus*) i Keslerov glavočić (*N. kesslerii*), koje su zabilježene i u hrvatskom dijelu Dunava, a vjerojatno konkuriraju za staništa i hranu autohtonim glavočima.

Spomenimo još školjkaša *Dressenia polymorpha* i riječnog raka *Orconectes limosus*, prijenosnika račje kuge. Poseban problem predstavljaju invazivne vrste na otocima čiji su ekološki sustavi zbog izoliranosti posebno osjetljivi. Mediteranska forma crnog štakora *Rattus rattus* i talijanska gušterica *Podarcis sicula campestris* izrazito negativno utječu na autohtonu otočnu faunu.

Alohtone vrste divljači, namjerno unesene u otočna i kopnena lovišta, posebna su problematika. Osim što su u kompeticiji s domaćim životinjama, u kompeticiji su i sa zavičajnim divljim životinjama te su često i prijenosnici novih vrsta nametnika koji negativno utječu na zavičajne populacije. Alohtona divljač na otocima uništava otočna staništa, utječe na smanjenje biološke raznolikosti te nestanak tradicionalne poljoprivrede i ekstenzivnog stočarstva. Alohtona divljač je glavni razlog postavljanja otrova u prirodu na otocima. Samo neki od primjera su divlje svinje (*Sus scrofa*) čija populacija je izmakla kontroli na kvarnerskim otocima, nanoseći gospodarske štete i mijenjajući prirodne ekosustave otoka, mufloni (*Ovis aries musimon*) na poluotoku Pelješcu, koji zbog nedostatka prirodne ispaše uništavaju tradicionalne nasade vinove loze, grivasti skakači (*Ammotragus lervia*) koji su uneseni na područje Mosora, nutrije (*Myocastor coypus*) na ušću Mirne i dr.

Opasnost predstavljaju i invazivne biljne vrste. Najpoznatija je ambrozija (*Ambrosia artemisifolia*) koja obraštava ruderalna staništa, potiskuje autohtone korovne i ruderalne vrste, a zbog velike proizvodnje peludi jedan je od glavnih alergena u Europi. Slijedeći primjer je vrsta čivitnjača (*Amorpha fruticosa*) koja je namjerno unesena zbog svojih medonosnih svojstava, a danas se nezaustavljivo širi prekrivajući vlažne travnjake nizinskih područja. Veliki problem predstavlja i pajasen (*Ailanthus altissima*) koji se sve više rasprostranjuje po otocima i potiskuje zavičajnu floru.

U sklopu baze podataka o flori »Flora Croatica Database«, izrađen je i dio o alohtonij flori Hrvatske (uključujući i invazivne vrste). Isto tako izrađen je i popis neofitskih svojiti vaskularne flore Hrvatske te stanišnih tipova na kojima te vrste dolaze.

Zakonski propis koji regulira ovu problematiku je Zakon o zaštiti prirode, a odredbe koje se odnose na alohtone i invazivne vrste ugrađene su i u druge sektorske propise. Tako Zakon o lovstvu (NN 140/05) i Zakon o otocima (NN 34/99, 149/99, 32/02, 33/06) reguliraju unošenje alohtonih vrsta divljači, dok zakoni o morskom i slatkovodnom ribarstvu reguliraju uzgoj i unos alohtonih morskih/slatkovodnih vrsta. Zakon o zaštiti životinja (NN 135/06) zabranjuje napuštanje kućnih ljubimaca, čime se također sprječava unos stranih vrsta u prirodu.

U zadnjih dvadesetak godina veliku opasnost predstavljaju balastne vode kao glavni uzrok unosa invazivnih stranih (alohtonih) vrsta u vodene, naročito morske, ekosustave. Za rješavanje ovog problema na državnoj razini zaduženo je središnje tijelo državne uprave nadležno za pomorstvo te je na temelju Pomorskog zakonika (NN 181/04) 2007. godine donesen Pravilnik o upravljanju i nadzoru vodenog balasta (NN 55/07, 38/08).

STRATEŠKI CILJ

Spriječiti unošenje stranih invazivnih vrsta u prirodu Republike Hrvatske te nastaviti s rješavanjem problematike postojećih invazivnih vrsta

Strateške smjernice

3.3.1 Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta, ocijeniti njihov utjecaj te utvrditi i provoditi potrebne aktivnosti pomoću kojih bi se negativni utjecaji uklonili ili smanjili

3.3.2 Poduzeti potrebne aktivnosti za sprječavanje unosa novih stranih vrsta

3.3.3 Sustavno pratiti rasprostranjenost invazivnih vrsta u Hrvatskoj

Akcijski planovi

3.3.1.1 Izraditi i provoditi Nacionalnu strategiju o stranim invazivnim vrstama

3.3.1.2 Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta te sastaviti njihov popis uz izradu karte rasprostranjenosti

3.3.1.3 Provoditi programe uklanjanja stranih i invazivnih vrsta

3.3.1.4 Znanstveno utvrditi brojnost populacije unesene divljači na otocima te izraditi i provoditi programe njenog uklanjanja

3.3.1.5 Poticati istraživanje invazivnih vrsta algi kako bi se našli načini kontrole i smanjenja utjecaja na biološku raznolikost Jadrana

3.3.2.1 Provoditi kontinuiranu edukaciju šire javnosti o invazivnim vrstama

3.3.2.2 Osigurati suradnju s drugim sektorima s ciljem sprječavanja unosa stranih vrsta u prirodu

3.3.3.1 Izraditi i provoditi programe sustavnog praćenja (monitoringa) rasprostranjenosti invazivnih vrsta u Hrvatskoj

3.3.3.2 Pratiti rasprostranjenost invazivnih vrsta koje su pokazatelj klimatskih promjena

4. OČUVANJE KRAJOBRAZA

Prateći europske trendove u očuvanju krajobraza, Hrvatska je također pokrenula aktivnosti kojima se pridaje veća važnost krajobraznim vrijednostima. Iako se zaštita krajobraza provodi već dugi niz godina, ona je uglavnom bila svedena na normativne mjere kojima su se štitila samo posebno zaštićena i evidentirana područja prirodne i kulturne baštine, na područja predložena za zaštitu u prostornim planovima, te na mjere zaštite utvrđene u postupku Procjene utjecaja na okoliš, za zahvate za koje je obavezno provesti taj postupak. Cjelovitom sagledavanju pitanja očuvanja krajobraza nije pridonijela rascjepkanost nadležnosti te nedostatna koordinacija između tri glavna resora: prostornog planiranja, zaštite prirode i kulturne baštine. Današnja intencija je vrednovanje i očuvanje krajobraza na čitavom teritoriju Hrvatske, kako urbanih i periurbanih, tako i ruralnih i prirodnih krajobraza.

Republika Hrvatska potpisnica je Europske konvencije o krajobrazima (Firenca 2000.) koja je stupila na snagu 1. ožujka 2004. godine, a kojom se obvezujemo provoditi očuvanje krajobraza, kroz instrumente za njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje. Pri tome je jedna od osnovnih aktivnosti izrada Krajobrazne osnove Hrvatske, kojom će se identificirati obilježja i stanje krajobraza, utvrditi njegove karakteristične osobine, te provesti klasifikacija.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati očuvanje krajobraza kroz instrumente za njegovu zaštitu, upravljanje i planiranje, koji su utemeljeni na identifikaciji i stanju njegovih obilježja te provedenoj inventarizaciji i kategorizaciji krajobraza

Strateške smjernice

4.1 Sustavno pristupiti očuvanju krajobraza kroz međusektorsku suradnju

4.2 Spoznati vrijednosti krajobraza Hrvatske kroz identifikaciju, tipologizaciju i znanstveno-stručno vrednovanje krajobraza

4.3 Osigurati implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima te krajobrazne osnove

Akcijski planovi

4.1.1 Osnovati nacionalno povjerenstvo za krajobraz

4.1.2 Donijeti nacionalni program za implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima

4.2.1 Izraditi Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, zaštita kulturne baštine, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)

4.3.1 Implementirati Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, kultura, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)

4.3.2 Poticati aktivnosti koje imaju za cilj jačanje svijesti, obuku i obrazovanje s područja očuvanja krajobraza

5. ZAŠTITA GEORAZNOLIKOSTI

Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti iz 1999. nije obuhvaćena zaštita georaznolikosti, odnosno neživa priroda Republike Hrvatske u cjelini, već samo djelomično kroz opće i posebne strateške ciljeve, odnosno akcijske planove, i to uglavnom kroz očuvanje krajobraza i zaštitu ekoloških sustava i staništa. Jednako tako, zaštita georaznolikosti nije obrađena kao posebno poglavlje u Izvješću o stanju prirode za razdoblje 2000. – 2007. godine. Kako Zakon o zaštiti prirode uređuje sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode i njezinih vrijednosti, što pored biološke i krajobrazne raznolikost uključuje georaznolikost, ovim poglavljem obrađuje se problematika zaštite geološke raznolikosti.

Neživa priroda Republike Hrvatske, odnosno geološka i geomorfološka baština (geobaština) je vrijedna, bogata i raznolika. Posebna vrijednost naše geobaštine je velika raznolikost na relativno malom prostoru.

Pojedini dijelovi geobaštine vidljivi su i dostupni na površini terena ili u podzemlju, dok se drugi otkrivaju slučajno, bilo zemljanim radovima pri izgradnji ili rekonstrukciji infrastrukturnih i drugih objekata, ili tijekom istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina.

Geobaština je bitan sadržaj krajobraza, a ujedno i podloga, odnosno geotop koji svojom raznolikošću osigurava staništa biljnim, gljivljim i životinjskim vrstama (vegetacija sipara i mobilnih pijesaka, životinje špilja i jama i dr.).

Degradiranjem i uništavanjem geobaštine bilo prirodnim procesima ili antropogenom djelatnošću trajno se mijenja izgled krajobraza i tako smanjuje georaznolikost, odnosno krajobrazna i biološka raznolikost.

Geološke i geomorfološke pojave i objekti općenito, a osobito oni u kršu, turistički su vrlo atraktivni. Otkrića dubokih jama (preko tisuću metara) privukla su brojne domaće i strane speleologe i druge istraživače.

Hrvatska ima dugu tradiciju zaštite geobaštine, tako je Zakon o zaštiti pećina donesen još 1900. godine, a prvi geološki (Rupnica-Voćin) i paleontološki (Hušnjakovo-Krapina) spomenici prirode proglašeni davne 1948. godine. Ipak je dosadašnja zaštita navedene baštine bila stihijska, bez određene koncepcije zaštite.

Zaštita i očuvanje geobaštine RH regulirana je uglavnom odredbama Zakona o zaštiti prirode, ali i pojedinim odredbama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03; 157/03) i Zakonom o muzejima (NN 142/98) (zaštita »ex situ«).

Na temelju Zakona o zaštiti prirode dosad je zaštićen 51 geoobjekt/geolokalitet na području 12 županija, i to 45 u kategoriji spomenik prirode i 6 u kategoriji posebni rezervat (od toga je 1 pod preventivnom zaštitom), što čini oko 11% od ukupnog broja zaštićenih područja RH. Treba naglasiti da to nije pravo stanje zaštite navedene baštine, jer znatan dio uživa zakonsku zaštitu zato što se nalazi unutar drugih zaštićenih područja, zaštićenih na temelju drugih prirodnih značajki i vrijednosti.

Pojedini dijelovi geobaštine su vrlo vrijedni objekti i/ili lokaliteti, ne samo nacionalnog ili europskog, već i svjetskog (nalazište fosilnih ostataka pračovjeka Hušnjakovo-Krapina i Vindija-Donj Voča, nalazi kostura i fosilnih otisaka stopala krednih dinosaura u Istri te vrlo pristupačne i duboke krške jame i jezera kao Lukina jama-trojama, Crveno jezero i dr.).

Što se tiče dijelova geobaštine koja nije obuhvaćena navedenim načinima zaštite, najbolje su očuvani oni u rijetko naseljenim područjima i/ili izvan glavnih komunikacijskih pravaca, a najugroženiji oni u urbanim područjima i njihovom neposrednom okružju.

Krš, kao najkrhkiji ekosustav svijeta, je najmanje istražen dio geobaštine, ali još uvijek zadovoljavajuće očuvan.

Mnogih dijelovi vrijedne geobaštine na južnom Velebitu, u sjevernoj Dalmaciji, pojedinim dijelovima Like, Korduna, Banije i Slavonije su minirani, a proces razminiranja je vrlo spor i skup.

Kako su pojedini dijelovi geološke i geomorfološke baštine staništa biljnih i životinjskih vrsta, podloge za različite gradnje, eksploataciju mineralnih sirovina i drugih prirodnih dobara, turističku eksploataciju i dr., problematika zaštite ove baštine vezana je za gotovo sva područja ljudske djelatnosti.

Ključni problemi zaštite i očuvanja georaznolikosti RH, odnosno geobaštine, su nedovoljna spoznaja o njihovoj vrijednosti i značaju te njena neobnovljivost (lakoća oštećivanja i uništavanja te trajnog nestanka).

Na Popis svjetske baštine UNESCO-a nisu bili uvršteni objekti i/ili lokaliteti geobaštine iznimnog i univerzalnog značaja, stoga su IUGS i UNESCO pokrenuli projekt zaštite geobaštine »Geosites Inventory and Database« i »UNESCO GEO Park«.

Za djelotvorniju zaštitu i očuvanje geobaštine potrebno je između ostalog žurno dopuniti zakonsku regulativu te kadrovski ojačati/kompletirati ustrojstvene jedinice za zaštitu nežive prirode. Jednako tako, potrebno je intenzivirati stručna i znanstvena istraživanja i pojačati medijsku promidžbu geobaštine te osigurati dugoročnu podršku javnosti i institucija u zaštiti geobaštine. Nadalje potrebno je nadzirati procese, radnje i djelatnosti koje ugrožavaju georaznolikost i osigurati mehanizme za očuvanje i zaštitu geobaštine.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati georaznolikost, odnosno geotope kao jedan od preduvjeta očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti te samu neobnovljivu geomorfološku i geološku baštinu RH »in situ« i »ex situ«

Strateške smjernice

- 5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikosti koristeći nacionalne i međunarodne instrumente
- 5.2 Razvijati partnerstvo s drugim sektorima u svrhu istraživanja, zaštite i očuvanja te promicanja georaznolikosti, odnosno korištenja geobaštine
- 5.3 Razviti odgovarajući zakonodavni i institucionalni okvir te kadrovski ojačati službe zaštite prirode koje se bave zaštitom nežive prirode RH
- 5.4 Podići razinu informiranosti i obrazovanja o vrijednosti i značaju georaznolikosti te senzibilizirati javnost za zaštitu i očuvanje geobaštine

Akcijski planovi

- 5.1.1 Osnovati Nacionalno povjerenstvo za zaštitu georaznolikosti i geokonzervaciju te izraditi nacionalne smjernice za inventarizaciju, vrednovanje i razvrstavanje geobaštine
- 5.1.2 Inventarizirati i vrednovati georaznolikost te izraditi bazu podataka i program za praćenje stanja (monitoring)
- 5.1.3 Propisati zakonsku obvezu izrade karte georaznolikosti kao sastavnog dijela dokumenata prostornog uređenja i planova gospodarenja/upravljanja prirodnim dobrima
- 5.1.4 Inventarizirati speleološke objekte i izraditi Nacionalni speleološki katastar
- 5.1.5 Izraditi program preventivne zaštite jedinstvene i/ili ugrožene geobaštine
- 5.1.6 Identificirati područja za europsku, odnosno svjetsku mrežu geoparkova
- 5.1.7 Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam
- 5.1.8 Interpretirati georaznolikost, svim dostupnim metodama (znanstveno-popularnim te edukativnim publikacijama, »geosuvenerima«, prezentacijskim centrima, muzejima itd.)
- 5.1.9 Inventarizirati i vrednovati geoobjekte/lokalitete i izraditi Nacionalni popis i atlas geoobjekta/lokaliteta
- 5.1.10 Revidirati zakonom zaštićene geoobjekte/lokalitete, odnosno pripadajući dio Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti
- 5.1.11 Izraditi stručne podloge ili obrazloženja za zaštitu pojedinih geoobjekata/lokaliteta te donijeti akte o preventivnoj ili trajnoj zaštiti
- 5.1.12 Nominirati geoobjekte/lokalitete na Liste europske/svjetske kulturne i prirodne baštine

5.1.13 Izraditi smjernice za dokumentiranje nalazišta vrsta stijena, minerala i fosila

5.1.14 Inventarizirati i vrednovati sve vrste stijena, minerala i fosila »in situ« i »ex situ« te izraditi Nacionalni program zakonske zaštite pojedinih vrsta i/ili nalazišta

5.1.15 Izraditi Nacionalni popis i atlas svih vrsta stijena, minerala i fosila

5.1.16 Izraditi stručne podloge i zakonski zaštititi pojedine vrste stijena, minerala i fosila »in situ« i »ex situ«

5.1.17 Nastaviti podupirati financiranje projekata za očuvanje georaznolikosti i unapređenje geoturizma kroz međunarodne i domaće fondove

5.2.1 Unositi uvjete i mjere zaštite georaznolikosti, odnosno geobaštine, u odgovarajuće sektorske dokumente (dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja/upravljanja prirodnim dobrima)

5.2.2 U postupku procjene investicijskih zahvata na okoliš utvrditi postoji li potreba za očuvanjem i zaštitom pojedinih dijelova georaznolikosti, odnosno geobaštine

5.2.3 Ubrzati razminiranje područja vrijedne geobaštine

5.2.4 Pojačati suradnju sa znanstvenim, znanstveno-stručnim institucijama, obrazovnim ustanovama, nevladinim organizacijama, turističkim zajednicama i lokalnom/regionalnom upravom u svrhu djelotvornije zaštite i očuvanja georaznolikosti, odnosno geobaštine

5.3.1 Institucionalno i kadrovski jačati ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje nežive prirode na svim razinama

5.3.2 Uskladiti propise iz područja zaštite prirode s propisima u kulturi te ugraditi odredbe o zaštiti georaznolikosti, odnosno geobaštine, i u druge odgovarajuće sektorske propise

5.4.1 Provoditi edukaciju predstavnika lokalne uprave i regionalne samouprave, turističkih zajednica, djelatnika državne uprave (carina, policija) i dr. o značaju i vrijednosti neobnovljive geobaštine

5.4.2 Provoditi stručno usavršavanje djelatnika MK, JU i DZZP o djelotvornoj zaštiti i očuvanja geobaštine

6. ODRŽIVO KORIŠTENJE PRIRODNIH DOBARA

6.1 Poljoprivreda

Poljoprivreda je djelatnost koja ima velik posredni i neposredni utjecaj na biološku raznolikost. Najveće površine prirodnih staništa kroz povijest su pretvorene u poljoprivredno zemljište krčenjem šuma ili isušivanjem močvara. Takav je proces naročito bio izražen na prostoru Europe gdje danas gotovo više nema prirodnih staništa.

Pozitivan utjecaj međutim ima ekstenzivno korištenje poljoprivrednih površina (livade, pašnjaci, male oranice okružene živicama) što je u značajnoj mjeri obogatilo biološku raznolikost. Najveći broj vrsta vezan je uz ekstenzivno korištene travnjake koji se u zaštiti prirode smatraju vrlo vrijednim doprirodnim staništima.

U područjima koja nisu imala perspektivu razvoja intenzivne poljoprivrede, događao se proces iseljavanja stanovništva i napuštanja livada, pašnjaka i malih oranica, što je dovelo do zaraštavanja takvih površina s tendencijom ponovnog nadiranja šumske vegetacije koja na prostorima Hrvatske predstavlja prirodni trajni stadij. Ovakav proces je posljednjih petnaestak godina naročito izražen što je ugrozilo opstanak brojnih travnjaka i niza uz njih vezanih biljnih i životinjskih vrsta.

Osim nestankom odgovarajućih staništa, vrste vezane uz poljoprivredna zemljišta ugrožene su često korištenjem sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva.

Novi problem utjecaja poljoprivrede na biološku raznolikost pojavio se nakon 1990. godine uvođenjem u okoliš genetski modificiranih usjeva. U razdoblju od jednoga desetljeća ovi usjevi preplavili su cijeli svijet i u značajnoj mjeri ugrozili postojeću genetsku raznolikost poljoprivrednih udomaćenih svojti kao i prirodnu biološku raznolikost područja u koje su uneseni. U Republici Hrvatskoj službeno još uvijek nema genetski modificiranih usjeva, međutim pitanje je vremena kad će se oni pojaviti, s obzirom na veliku vjerojatnost nenamjernog uvođenja u okoliš, teško provediv nadzor te praksu EU koja već dopušta uvođenje u okoliš određenog broja genetski modificiranih usjeva.

Podaci Državnog zavoda za statistiku pokazuju stalno smanjenje poljoprivrednog zemljišta, Razlika između statističkih podataka koji se temelje na zemljištu koje je uknjiženo u katastar kao poljoprivredno i stvarnog stanja nastala je radi napuštanja i zaraštavanja velikog dijela poljoprivrednog zemljišta te radi gubitka na račun građevinskog zemljišta i infrastrukturnih objekata.

Nova slika stvarnog stanja značajno mijenja i različite procjene koje se temelje na jedinici površine poljoprivrednog zemljišta, kao što je uporaba sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva koja se pokazala znatno većom od ranije procijenjene.

Trenutačno je jedna četvrtina ukupnog obradivog zemljišta ostavljena na ugaru ili je neiskorištena. U planinskom i priobalnom području više od polovice poljoprivrednih površina nije redovito obrađivano. Među glavnim razlozima takvog stanja je miniranost zemljišta i intenzivno iseljavanje stanovništva.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati biološku raznolikost na poljoprivrednim površinama održivim gospodarenjem

Strateške smjernice

6.1.1 Nastaviti suradnju između tijela nadležnih za zaštitu prirode i za poljoprivredu na donošenju i provedbi Poljoprivredno-okolišnog programa

6.1.2 Očuvati lokalitete s reprezentativnim ugroženim stanišnim tipovima u okviru ekološke mreže i mreže NATURA 2000

6.1.3 Očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni

6.1.4 Smanjiti trend gubitka površina i raznolikosti doprirodnih i poluprirodnih travnjaka kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom raznolikošću

6.1.5 Poticati ekološku poljoprivredu i druge oblike poljoprivrede koji pridonose očuvanju biološke raznolikosti te pomoći proizvođačima u promidžbi i osiguranju tržišta

6.1.6 Na poljoprivrednim površinama poticati očuvanje bioloških svojti značajnih za stanišni tip, te ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme u prirodu

6.1.7 Educirati poljoprivredne proizvođače o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi

6.1.8 Održivo koristiti zaštitna sredstva i mineralna gnojiva u poljoprivrednoj proizvodnji

6.1.9 Osigurati provedbu mjera zaštite prirode u poljoprivredi

Akcijski planovi

6.1.1.1 Izraditi i provesti Poljoprivredno-okolišni program kojim se potiče gospodarenje koje pridonosi očuvanju biološke raznolikosti i ekološke mreže odnosno mreže NATURA 2000

- 6.1.2.1 Donijeti mjere/planove upravljanja za područje ekološke mreže i mreže NATURA 2000 na poljoprivrednim površinama, te provesti prioritetne akcijske planove za očuvanje najugroženijih travnjačkih lokaliteta
- 6.1.3.1 Prilikom planiranja lokacija za hidromelioracijske zahvate dati prednost rekultivaciji postojećih zapuštenih poljoprivrednih površina
- 6.1.4.1. Poticati gospodarenje travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim tipu staništa
- 6.1.4.2 Poticati ekstenzivno stočarstvo brdskih, planinskih, otočnih i primorskih područja
- 6.1.4.3 Provoditi istraživanja karakterističnih zajednica travnjaka za svako fitogeografsko područje
- 6.1.4.4 Spriječiti prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, a naročito livada i pašnjaka, u šumsko ili građevinsko zemljište
- 6.1.5.1 U planove upravljanja zaštićenim područjima ugraditi mjere održavanja i poticanja tradicionalnih oblika poljodjelstva
- 6.1.6.1 Osigurati suradnju s drugim sektorima s ciljem sprječavanja unosa stranih vrsta i genetski modificiranih organizama u prirodu
- 6.1.7.1 Uključiti poljoprivredne proizvođače u programe edukacije o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi
- 6.1.8.1 Smanjiti uporabu pesticida, posebno širokoga spektra, a koristiti selektivne pesticide, te poticati korištenje bioloških metoda
- 6.1.8.2 Poboljšati nadzor i provoditi edukaciju o korištenju kemijskih sredstava u poljoprivredi
- 6.1.9.1 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže u planove gospodarenja u poljoprivredi
- 6.1.9.2 Ugraditi mjere očuvanja biološke raznolikosti u Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem
- 6.1.9.3 Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina, gdje god je to moguće, osigurati provedbu mjera za očuvanje mreže prirodnih i poluprirodnih staništa, posebno uz rubove velikih monokulturnih površina, uz ceste, putove, kanale

6.2. Šumarstvo

Geografski položaj Republike Hrvatske na granici eurosibirsko-sjevernoameričke i mediteranske vegetacijske regije uvjetovao je iznimnu raznolikost staništa sa 105 šumskih zajednica sukladno Nacionalnoj klasifikaciji staništa te oko 4500 biljnih vrsta i podvrsta.

Na području srednje Europe šume su ekološki sustavi najbogatiji vrstama. Šumski kompleksi su često prošarani nizom staništa što uvelike povećava njihovu ukupnu biološku raznolikost (vode tekućice, izvori, bare, cretovi, šumski rubovi, šumske čistine, stara stabla, sušci, trulo drvo i dr.). U Europi sve veći broj šumskih vrsta postaje ugrožen. Iz gospodarenih šuma uklanjaju se sušci i izvaljena stabla koja pridonose biološkoj raznolikosti.

Šume u Hrvatskoj ispunjavaju gospodarsku, ekološku i socijalnu funkciju te se njima gospodari na potrajan način kojim se održava prirodnost i stabilnost šumskog ekosustava. Hrvatska je jedna od rijetkih europskih zemalja čije su šume gotovo u potpunosti prirodnog sastava (95%). Kombinacija prirodnih uvjeta i tradicionalno dobrog gospodarenja u šumarskoj struci i znanosti, osigurala je visoku biološku i krajobraznu raznolikost naših šuma.

Šume i šumska zemljišta u Hrvatskoj obuhvaćaju 2.688.687 ha, što čini 47,5% kopnene površine Hrvatske. Od tog broja u državnom je vlasništvu 2.106.917 ha (78%), a u privatnom 581.770 ha (22%). Šumama u vlasništvu Republike Hrvatske gospodare Hrvatske šume d.o.o. (HŠ), a od 2006. godine, za unapređenje gospodarenja šumama privatnih

šumoposjednika, nadležna je Šumarska savjetodavna služba (ŠSS).

Prema Zakonu o šumama (NN 140/05), šumama u Republici Hrvatskoj gospodari se na temelju šumskogospodarskih planova kojima se utvrđuju uvjeti za skladno korištenje šuma i šumskog zemljišta i zahvate u tom prostoru, potreban opseg uzgoja i zaštite šuma, te mogući stupanj korištenja te uvjete za gospodarenje životinjskim svijetom. Zakonom o zaštiti prirode propisano je da se prilikom izrade svih šumskogospodarskih planova na području RH, ugrađuju uvjeti i mjere zaštite prirode koje donosi Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture, prema stručnim podlogama koje izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode.

Uključivanje smjernica zaštite prirode u gospodarenje šumskim resursima Hrvatske zahtijevaju i načela provedbe FSC certifikata za gospodarenje šumama, kojeg su »Hrvatske šume d.o.o.« dobile za cjelokupno područje kojim gospodare. Prema definiciji Vijeća za upravljanje šumama (Forest Stewardship Council) certifikat znači da se šumom gospodari prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima. Vrijeme trajanja certifikata (uključujući produljenje od 17. 10. 2007.), obuhvaća razdoblje od 17. 10. 2002. do 16. 10. 2012. godine, uz godišnje kontrolne preglede.

Šumska područja važna za vrste i stanišne tipove ugrožene na nacionalnom i/ili međunarodnom nivou uključena su u Ekološku mrežu, te će biti i sastavni dio prijedloga hrvatskog dijela europske ekološke mreže NATURA 2000. S obzirom da se veliki broj načela certifikacije šuma poklapa s načelima ekološke mreže i mreže NATURA 2000, proces izrade i primjene planova upravljanja u dijelovima ekološke mreže prekrivenim šumama bit će znatno lakše provesti no u drugim sektorima. U tom smislu suradnja sa šumarskom strukom je već uspostavljena. Dio državnih šuma trajno je izuzet iz gospodarenja, uglavnom one na nedostupnim terenima, i koje služe za zaštitu zemljišta, voda, naselja objekata i druge imovine (zaštitne šume – prema Zakonu o šumama), šume i dijelovi šuma za proizvodnju šumskog sjemena, šume unutar zaštićenih područja zaštićene na temelju Zakona o zaštiti prirode i šume namijenjene znanstvenim istraživanjima, nastavi ili potrebama obrane Republike Hrvatske (šume posebne namjene). Šumama se ne gospodari i na još uvijek miniranim područjima. Sve šume u strogim rezervatima, nacionalnim parkovima i posebnim rezervatima šumske vegetacije, izuzete su iz gospodarenja Zakonom o zaštiti prirode te se za upravljanje šumama unutar zaštićenih područja izrađuje i donosi program zaštite šumskih ekoloških sustava, kao sastavni dio plana upravljanja zaštićenim područjem.

Na gospodarenje šumama najosjetljivije su vrste koje su na bilo koji način vezane uz stara (šuplja) ili srušena (izvaljena) stabla, prvenstveno određene svoje mikroorganizama, gljiva, člankonožaca, šišmiša i ptica. Neke šumske vrste upravo se zbog gubitka takvih staništa danas smatraju ugroženima.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati postojeću biološku raznolikost šuma i osigurati održivo korištenje ovog biološkog resursa kroz ugrađivanje mjera zaštite biološke raznolikosti te suradnju između sektora šumarstva i zaštite prirode

Strateške smjernice

6.2.1 Gospodariti i upravljati šumama na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti šumskih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

6.2.2 Pratiti stanje šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima

6.2.3 Rješavati problem miniranih šumskih površina

6.2.4 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini, vezanu uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti

Akcijski planovi

6.2.1.1 Izraditi Programe zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, u kojima nije dozvoljeno gospodarsko korištenje prirodnih dobara

6.2.1.2 Izraditi katalog mjera za održavanje cjelovitosti šumskih ekoloških sustava kao staništa životinjskih vrsta u područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima

6.2.2.1 Izraditi programe praćenja stanja šumskih ekoloških sustava u budućim NATURA 2000 područjima

6.2.2.2 Utvrditi utjecaj kemijskih, bioloških i biotehničkih sredstava za zaštitu bilja na šumske ekološke sustave na primjeru 3 parka prirode

6.2.2.3 Pratiti stanje nizinskih poplavnih šuma

6.2.2.4 Pratiti oštećenost šuma na području Gorskog kotara

6.2.3.1 Nastaviti razminiranje šumskih površina u zaštićenim područjima, prioritetno u nacionalnim parkovima i parkovima prirode

6.2.4.1 Organizirati stručne skupove sa sudjelovanjem svih relevantnih struka vezano uz upravljanje i gospodarenje šumama

6.3 Lovstvo

Lovišta u Republici Hrvatskoj se prostiru na površini od 5 508 518 ha. Izuzeti su zaštićeni dijelovi prirode u kojima je posebnim propisima zabranjen lov, more i ribnjaci s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka, rasadnici, voćni i lozni nasadi namijenjeni intenzivnoj proizvodnji, te pašnjaci ako su ograđeni ogradom koja sprječava prirodnu migraciju divljači, minirane površine i sigurnosni pojas širine do 100 m, i druge površine na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Na površinama zemljišta na kojima se ne ustanovljavaju lovišta divljač je dužan zaštićivati vlasnik zemljišta, odnosno pravna ili fizička osoba koja koristi to zemljište.

U Hrvatskoj je uspostavljeno 1060 lovišta, od toga 315 državnih i 745 zajedničkih, te je u 2008. godini registrirano 51.308 lovaca i 926 pripravnika.

Divljači se u lovištima gospodari na temelju desetogodišnjih planskih akata (lovnogospodarske osnove ili programa uzgoja divljači), a izvan lovišta programom zaštite divljači.

Smeđim medvjedom se gospodari na temelju Plana gospodarenja smeđim medvjedom u Republici Hrvatskoj i iz njega proizašlog Akcijskog plana gospodarenja za pojedine godine. Zaštita vuka i risa koji nisu divljač prema Zakonu o lovstvu (NN 140/05), već su strogo zaštićene vrste na temelju Zakona o zaštiti prirode, provodi se na temelju planova upravljanja: Plan upravljanja risom u Republici Hrvatskoj i Plan upravljanja vukom u Republici Hrvatskoj. Planovima upravljanja i gospodarenja velikim zvijerima utvrđene su smjernice za očuvanje ovih vrsta, što između ostalog uključuje i odgovarajuće usklađivanje lovnog gospodarenja. Kroz njihovu provedbu bi se trebali riješiti postojeći problemi, pri čemu je svakako značajna odgovornost na lovcima koji u velikoj mjeri borave u prirodi i imaju dobar uvid u stanje na terenu.

Zakonom o zaštiti prirode propisano je da se prilikom izrade lovno-gospodarskih osnova, programa uzgoja divljači i programa zaštite divljači ugrađuju uvjeti i mjere zaštite prirode, koje donosi Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture, a prema stručnim podlogama koje izrađuje Državni zavod za zaštitu prirode, čime su stvorene pretpostavke za usklađivanje lovstva sa zaštitom prirode. Zakon o zaštiti prirode također propisuje zabranu unošenja stranih vrsta u prirodu. Iznimke mogu biti dopuštene tek nakon procjene rizika unošenja u prirodu.

Pretjerano prihranjivanje pojedinih vrsta divljači (divlje svinje), čija je namjera isključivo gospodarska, u biološkom smislu pridonosi narušavanju prirodne ravnoteže jer se stvara veća koncentracija od kapaciteta staništa za tu divljač u lovištu.

Na temelju anketa koje su ispunili lovoovlaštenici napravljene su određene analize na području rasprostranjenosti velikih zvijeri. Ovi podaci pokazuju kako se u tri lovne godine (2002. – 2005.) ukupan broj divljači povećavao u svim županijama na području rasprostranjenosti vuka.

Ne postoji posebno sustavno praćenje pojedinih vrsta koje se nalaze na popisima lovnih vrsta u okviru Bernske konvencije, Direktive o pticama i Direktive o staništima.

Republika Hrvatska punopravna je stranka Sporazuma o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica (AEWA) od 2000. godine. U okviru ovoga Sporazuma donesen je Akcijski plan kojim se stranke obvezuju na postupno smanjenje te prestanak uporabe olovne sačme i njenu zamjenu čeličnom sačmom pri lovu na ptice močvarice u močvarama i drugim plitkim vodenim površinama. Republika Hrvatska tek treba započeti s aktivnostima u svrhu provedbe ovog Akcijskog plana.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati postojeću biološku raznolikost faune i osigurati održivo korištenje ovog biološkog resursa kroz ugrađivanje mjera zaštite biološke raznolikosti te suradnju između sektora lovstva i zaštite prirode

Strateške smjernice

- 6.3.1 Provoditi program znanstvenog utvrđivanja brojnosti populacija divljači i uspostaviti sustav praćenja stanja
- 6.3.2 Pratiti stanje divljači u zaštićenim područjima gdje nisu dopuštene lovne aktivnosti
- 6.3.3 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini vezano uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti
- 6.3.4 Unaprijediti rad i suradnju lovne inspekcije i inspekcije zaštite prirode
- 6.3.5 Izraditi planove gospodarenja životinjskim vrstama koje imaju stroži režim zaštite prema direktivama Europske unije
- 6.3.6 Procijeniti stanje alohtone divljači na otocima i kontinentu i započeti rješavanje ovog problema
- 6.3.7 Očuvati ptice močvarice i njihova staništa od unosa olovne sačme

Akcijski planovi

- 6.3.1.1 Znanstveno utvrditi brojnost populacija divljači na području rasprostranjenosti velikih zvijeri i utvrditi povoljan odnos brojnosti divljači u odnosu na brojnost velikih zvijeri
- 6.3.1.2 Utvrditi opravdanost prihrane i prehrane divljači te utjecaj na prirodnu ravnotežu u područjima rasprostranjenosti velikih zvijeri
- 6.3.2.1 Izraditi Programe zaštite divljači u zaštićenim područjima gdje nisu dopuštene lovne aktivnosti
- 6.3.3.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih struka
- 6.3.4.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija
- 6.3.5.1 Izraditi Plan gospodarenja jarebicom kamenjarkom (*Alectoris graeca*)
- 6.3.6.1 Izraditi izvješće o stanju i plan uklanjanja alohtone divljači na otocima i kontinentu te započeti provedbu na sjevernojadranskim otocima

6.3.7.1 Izraditi plan aktivnosti za postupno smanjenje uporabe olovne sačme i zamjenu čeličnom sačmom u močvarama i drugim plitkim vodenim površinama, s vremenskim rasporedom, raspodjelom odgovornosti nadležnih tijela i izvorima financiranja

6.3.7.2 Prilagoditi uporabu lovačkog oružja i naboja na način da se propiše obaveza uporabe čelične sačme umjesto olovne prilikom lova na ptice močvarice

6.4 Slatkovodno ribarstvo

Slatkovodno ribarstvo je gospodarenje ribama slatkih (kopnenih) voda, a obuhvaća ribolov, poribljavanje, akvakulturu, zaštitu riba i njihovih staništa.

Gospodarski ribolov u slatkim vodama je u gospodarskom pogledu manje značajan od morskog, a vezan je za područje Dunava i dio toka rijeke Save.

Gospodarenje ribama slatkih voda povjereno je ovlaštenicima ribolovnog prava, odnosno fizičkim ili pravnim osobama koje su putem javnog natječaja dobile rješenje o dodjeli ribolovnog prava za određenu ribolovnu zonu i koje su s ministrom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja sklopile ugovor na rok od 20 godina. Gospodarenje ribljim fondom temelji se na gospodarskim osnovama koje izrađuju ovlaštene znanstveno-istraživačke ustanove te na godišnjim planovima gospodarenja ovlaštenika ribolovnog prava.

Slatkovodna akvakultura je vezana najvećim dijelom za šaranske ribnjake koji su u nizinskom dijelu Hrvatske vrlo brojni. Međutim, posljednjih desetak godina eksploatacijska površina i intenzitet proizvodnje šaranskih ribnjaka se smanjivao, dok je istodobno broj, površina i proizvodnja pastrvskih ribnjaka uglavnom rasla. Smanjivanje broja šaranskih ribnjaka, također izravno utječe na biološku raznolikost i zaštitu prvenstveno ptica močvarica, za koje prostrani poluintenzivno ili ekstenzivno gospodareni ribnjaci u Hrvatskoj predstavljaju izuzetno vrijedna »zamjenska« močvarna staništa. Prestanak proizvodnje na ribnjacima dovodi do brzoga obraštanja plitkih vodenih površina te obraštanja i nestanka otvorenih vodenih površina, kako staništa, tako i hrane za brojne ribojedne ptice močvarice. Republika Hrvatska obvezna je i prema međunarodnim konvencijama štititi ugrožene i rijetke ptice močvarice i njihova staništa. U cilju njihove zaštite postoji prijedlog da se, osim postojećih, odobre dodatne premije po hektaru ribnjaka za ona ribnjačarstva koja se obvežu na način proizvodnje u skladu s načelima zaštite prirode.

Ribolov, uzgoj i zaštitu slatkovodnih riba regulira Zakon o slatkovodnom ribarstvu (NN 49/05). Na temelju Zakona o zaštiti prirode strogo su zaštićene pojedine vrste slatkovodnih riba, dok se ribolovne vrste nalaze na popisu zaštićenih vrsta. Kao i u slučaju ostalih djelatnosti vezanih uz korištenje prirodnih dobara, Zakon propisuje ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u ribolovno-gospodarske osnove. Isti Zakon zabranjuje unošenje alohtonih vrsta u doprirodne i prirodne vode, kao i prenošenje takvih vrsta iz ribogojilišta u druga vlažna staništa.

Hrvatski sabor je 2002. godine donio Strategiju poljoprivrede i ribarstva Republike Hrvatske (NN 89/02). Opći cilj ove strategije je očuvati i razviti samoodrživo hrvatsko slatkovodno ribarstvo, čija će proizvodnja zadovoljiti hrvatske potrebe, kao i realnu inozemnu potražnju, poštujući pritom tržišne i ekološke zakonitosti.

STRATEŠKI CILJ

Očuvati te, gdje je to moguće i prikladno, ponovno uspostaviti što prirodniju biološku raznolikost kopnenih voda

Strateške smjernice

6.4.1. Jačati mjere očuvanja biološke raznolikosti u propisima i dokumentima iz područja slatkovodnog ribarstva

6.4.2 Spriječiti unošenje stranih (alohtonih) vrsta u otvorene vode, posebno Jadranskog slijeva te započeti s njihovim uklanjanjem

6.4.3 Omogućiti opstanak poluintenzivnog i/ili ekstenzivnog uzgoja na šaranskim ribnjacima, kao preduvjet održanja njihove ornitološke vrijednosti

Akcijski planovi

6.4.1.1 Ugraditi mjere zaštite biološke raznolikosti u propise i dokumente iz područja slatkovodnog ribarstva

6.4.2.1 Izraditi i provesti pilot projekt uklanjanja stranih (alohtonih) vrsta riba na jednoj od rijeka u krškom području (npr. štuka u Cetini ili Gackoj)

6.4.3.1 Izraditi program poticanja ekstenzivne/poluintenzivne šaranske proizvodnje na ribnjacima značajnim za zaštitu prirode

6.5 Morsko ribarstvo

Prema Zakonu o morskom ribarstvu (NN 46/07, 48/05) morsko ribarstvo podrazumijeva gospodarenje obnovljivim biološkim bogatstvima mora, što obuhvaća zaštitu, ribolov i uzgoj riba i drugih morskih organizama. Sukladno navedenom Zakonu ribolov se dijeli na: *gospodarski ribolov* – djelatnost lova i sakupljanja zbog stjecanja dobiti, *mali ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama samo za osobne potrebe, *športski ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama u svrhu bavljenja športom i *rekreacijski ribolov* – lov riba i drugih morskih organizama radi rekreacije.

Gospodarski ribolov se u pravilu može podijeliti na: *priobalni ribolov* – koji se odvija poglavito u uskom uzobalnom dijelu i *pučinski ribolov*.

Ribolov se obavlja brojnim vrstama alata, danas je službeno u upotrebi preko 50 vrsta ribolovnih alata, koji imaju izrazite sinergetske, kumulativne i kompetitivne učinke. Prilikom obavljanja ribolova, u lovinama se pojavljuje velik broj vrsta. Tako se npr. u kočarskim lovinama javlja preko 200, a u lovinama priobalnih alata oko 120 vrsta, od čega je gotovo polovina gospodarski interesantna.

Većina ribljih populacija u Jadranskom moru su biološki jedinstvene, ali ekonomski djeljive između flota različitih država, pa je za dugoročno održivo gospodarenje obnovljivim biološkim resursima nužna suradnja između svih sudionika u ribolovu. Od ukupnog broja zabilježenih vrsta i podvrsta riba u Jadranskom moru njih oko 120 ima danas veću ili manju ekonomsku važnost.

Od ukupne površine Jadranskog mora, koja iznosi 135.000 km², ribolovno more Republike Hrvatske obuhvaća 55.360 km². Ribolovno more u Republici Hrvatskoj podijeljeno je u 11 ribolovnih zona. Morske površine NP Brijuni, NP Kornati, NP Krka, NP Mljet, te PP Telašćica i PP Lastovsko otočje ne ubrajaju se u ribolovno more Republike Hrvatske. Ribolov u navedenim zaštićenim područjima propisan je odredbama pravilnika o unutarnjem redu.

Prilikom ribolova može doći i do slučajnog ulova pojedinih strogo zaštićenih vrsta, kao što su morske kornjače i dupini. Praćenjem smrtnosti dupina u razdoblju između 1990. – 2008. utvrđeno je da jednako ugibaju prirodno i stradavaju pod utjecajem čovjeka, uglavnom od zaplitanja u ribarske mreže.

STRATEŠKI CILJ

Održivo gospodariti biološkim resursima mora, imajući u vidu potrebu očuvanja ugroženih morskih vrsta i stanišnih tipova

Strateške smjernice

6.5.1 Korištenje bioloških resursa Jadrana temeljiti na principima održivog gospodarenja

6.5.2 U cilju očuvanja biološke raznolikosti mora, ugraditi uvjete i mjere zaštite u planove/programe vezane uz morsko ribarstvo te u prostorne planove u dijelu korištenja mora i priobalja

6.5.3 Znanstveno-istraživačke programe i projekte usmjeravati prema istraživanjima specifičnih, vrijednih, ekonomski značajnih i iskorištavanih, osjetljivih, nedovoljno poznatih i ugroženih zajednica, svojiti i staništa

Akcijski planovi

6.5.1.1 Procijeniti kapacitet morskog ekosustava za marikulturu

6.5.1.2 Procijeniti dostupne biološke zalihe za ribolov i optimalne dopuštene razine iskorištavanja u skladu s tim

6.5.2.1 Utvrditi rasprostranjenost morskih staništa važnih za očuvanje biološke raznolikosti i odgovarajuća područja koja je potrebno zaštititi

6.5.2.2 Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u programske dokumente iz područja morskog ribarstva

6.5.3.1 Definirati intenzitet utjecaja kaveznog uzgoja riba na bentoske biocenoze i razviti mjere za njegovo smanjenje

6.5.3.2 Nastaviti s provođenjem trajnog monitoringa stanja pelagičkih i bentoskih zajednica u hrvatskom dijelu Jadrana

6.5.3.3 Kroz edukaciju uključiti ribare u sustav monitoringa strogo zaštićenih vrsta, posebno morskih kornjača, dupina, sredozemne medvjedice, morskih pasa

6.5.3.4 Istražiti i vrednovati područja mora pod jurisdikcijom RH u odnosu na mrežu NATURA 2000

6.5.3.5 Istražiti mogućnost osnivanja zaštićenih ribolovnih područja kao dodatnih alata za održivo upravljanje ribolovnim fondom

6.6 Genetski modificirani organizmi

U periodu od donošenja Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske 1999. godine, problematika upotrebe genetski modificiranih organizama značajno se aktualizirala.

Značajni pomak ostvaren je zakonskim reguliranjem ove problematike, iako taj proces još uvijek nije dovršen. Zbog složene razdiobe nadležnosti nad različitim aspektima upotrebe GMO-a, uspostava funkcionalnog sustava provođenja zakona bit će složena. U razdoblju prije donošenja prvih ključnih pravnih akata koji reguliraju problematiku uporabe genetski modificiranih organizama, a zbog pojačanog interesa javnosti, Hrvatski sabor je 1998. godine donio Odluku o osnivanju Bioetičkog povjerenstva, na temelju koje ga je Vlada RH 1999. g. osnovala pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva. U rujnu 2000. godine Hrvatska je potpisala Protokol o biološkoj sigurnosti pri Konvenciji o biološkoj raznolikosti, koji je Hrvatski sabor ratificirao u svibnju 2002. godine. Za provedbu Protokola o biološkoj sigurnosti nadležno je Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu prirode, a sukladno odredbama Protokola imenovana je središnja žarišna točka za Protokol i mehanizam za razmjenu obavijesti i informacija s područja biološke sigurnosti i problematike GMO-a (BCH mehanizam).

Nakon dugotrajnog perioda pravne praznine na području uporabe GMO-a u kojoj se bez legislativnog temelja provodio *de facto* moratorij (zabrana), 2003. godine donesena su dva ključna pravna akta kojima se uređuje ovo područje i kojima se implementiraju odgovarajući pravni akti Europske unije: Zakon o zaštiti prirode i Zakon o hrani (NN 46/07).

Radi veće učinkovitosti provedbe zakonskih odredbi, dio Zakona o zaštiti prirode koji se odnosio na GMO izdvojen je i dorađen u zasebni Zakon o genetski modificiranim organizmima (NN 70/05). Ovim zakonom središnje i koordinativno tijelo za obavljanje stručnih poslova u vezi s GMO-om je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (MZSS). Ovo Ministarstvo ujedno je sukladno Zakonu o GMO-u i Zakonu o hrani nadležno za stavljanje na tržište GMO-a i/ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potječu od GMO-a, a koji se koriste kao hrana ili hrana za životinje. Sukladno odredbama Zakona o GMO-u MZSS je nadležno i za upotrebu GMO-a ili proizvoda koji sadrže i/ili se sastoje ili potječu od GMO-a u kozmetici, farmaciji i zdravstvenoj zaštiti ljudi. Za uporabu GMO-a u zatvorenom sustavu nadležno je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a za namjerno uvođenje u okoliš

Ministarstvo kulture. Za uporabu GMO-a kao reprodukcijskog materijala u poljoprivredi i veterini, te kao lijekova u veterinarstvu i sredstava za zaštitu bilja u poljoprivredi nadležno je Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Za uporabu GMO-a kao reprodukcijskog materijala u šumarstvu i sredstava za zaštitu bilja u šumarstvu nadležno je Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Učinkovita kontrola upotrebe GMO-a zahtijeva donošenje svih podzakonskih akata na temelju Zakona o GMO-u, te osnivanje Vijeća za genetski modificirane organizme, koje će imenovati Odbor za ograničenu uporabu GMO-a i Odbor za uvođenje GMO-a u okoliš. Do sada su doneseni svi provedbeni propisi iz područja ograničene uporabe GMO-a te namjernog uvođenja GMO-a u okoliš, kao i dio propisa iz područja stavljanja GMO-a na tržište. U nadležnim ministarstvima formirane su ustrojstvene jedinice za problematiku GMO-a, ali je potrebna dodatna edukacija djelatnika, kao i nadležnih inspekcijских službi.

Za učinkovitu provedbu Zakona o genetski modificiranim organizmima i Protokola o biološkoj sigurnosti, nužno je uspostaviti nacionalni mehanizam za razmjenu podataka o biološkoj sigurnosti (BCH mehanizam) te kao sastavni dio toga i jedinstvenu internetsku stranicu na državnoj razini koja sadržava sve potrebne informacije o nacionalnom zakonodavstvu, samom Protokolu, nadležnim tijelima, projektima, aktivnostima i drugo.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati ugradnju mjera biološke sigurnosti u sve aktivnosti vezane uz ograničenu uporabu, uvođenje u okoliš, stavljanje na tržište i prekogranični prijenos genetski modificiranih organizama (GMO), rukovodeći se principom predostrožnosti

Strateške smjernice

6.6.1 Uspostaviti cjelovit zakonodavni i institucionalni sustav kontrole primjene GMO-a

6.6.2 Uspostaviti i održavati nacionalni BCH mehanizam (mehanizam za razmjenu podataka o biološkoj sigurnosti)

6.6.3 Kontinuirano raditi na edukaciji djelatnika nadležnih institucija, inspekcijских službi i javnosti

Akcijski planovi

6.6.1.1 Potpuno uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske na području uporabe GMO-a s EU direktivama i Protokolom o biološkoj sigurnosti

6.6.1.2 Kontinuirano implementirati odluke i smjernice Protokola o biološkoj sigurnosti

6.6.1.3 Uspostaviti djelatni institucionalni okvir sukladno propisima

6.6.1.4 Uspostaviti mrežu ovlaštenih laboratorija za GMO

6.6.2.1 Osigurati tehničku, programsku i administrativnu podršku za uspostavu funkcionalnog nacionalnog BCH mehanizma

6.6.2.2 Preurediti i modernizirati postojeću internetsku stranicu o biološkoj sigurnosti (GMO internet stranica), povezati ju s nacionalnim BCH mehanizmom te nastaviti s prikupljanjem i unosom svih potrebnih informacija

6.6.3.1 Poticati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka vezanih uz GMO

6.6.3.2 Izraditi i realizirati program jačanja i obuke kadrova nadležnih institucija i inspekcijских službi

6.7 Vodno gospodarstvo

Djelatnost vodnog gospodarstva može imati značajan utjecaj na očuvanje i unapređenje biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj. Uređenje vodotoka i drugih voda obuhvaća: građenje, tehničko i gospodarsko održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i vodnih građevina za melioracijsku odvodnju, tehničko i gospodarsko održavanje vodotoka i vodnog dobra, te druge radove kojima se omogućuju protoci voda i njihovo namjensko iskorištavanje. Sustav voda I. reda čine međudržavne vode, priobalne vode, drugi veći vodotoci, te bujične vode veće snage. Sveukupno u sustav voda I. reda ulazi 10.203 km rijeka, vodotoka, kanala i bujica s pripadajućim regulacijskim i zaštitnim vodnim građevinama, od čega 2.252 km obrambenih nasipa, te 63 crpne stanice. Sve ostale vode pripadaju sustavu voda II. reda.

U konceptu integralnog upravljanja sljevovima, koji predstavlja temelj suvremenog pristupa integralnom upravljanju vodama, zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti je jedan od ključnih segmenata te je stoga i važna sastavnica kako europskog, tako i nacionalnog zakonodavstva i prakse u ovom sektoru. Republika Hrvatska kao stranka Konvencije o močvarama od međunarodne važnosti naročito kao staništa ptica močvarica (<http://www.nn.hr/clanci/medjunarodni/1993/027.htm>). (Ramsarska konvencija) sukladno tome poduzima mjere radi očuvanja vlažnih staništa.

Vodnogospodarske aktivnosti mogu znatno utjecati na biološku i krajobraznu raznolikost, a posebno na zaštićene prirodne vrijednosti ili ekološki značajna područja (područja ekološke mreže RH). Ugradnja uvjeta i mjera zaštite prirode te smjernica očuvanja ekološke mreže pri donošenju planova upravljanja vodnim područjem te kod pripreme i provedbe zahvata i radnji u vodnom gospodarstvu propisana je Zakonom o zaštiti prirode, Uredbom o proglašenju ekološke mreže i Pravilnikom o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Utjecaji na biološku i krajobraznu raznolikost najčešće su vezani uz upravljanje sljevovima, radove i mjere zaštite od poplava, vađenje riječnog nanosa, održavanje i izgradnju vodnih putova te izgradnju akumulacija i hidroenergetskih objekata.

Vodnogospodarski zahvati mogu utjecati na zaustavljanje nekih prirodnih procesa promjena toka vodotoka, kao i na zaustavljanje poplavljanja širokih područja oko njih, a uključuju izgradnju vodnih građevina za stabilizaciju obala, oblaganje obala kamenom, presijecanje meandara i rukavaca i dr. Navedeni zahvati se uglavnom izvode radi zaštite od poplava urbanih cjelina, odnosno zemljišta uz dionice vodotoka gdje postoji gospodarsko korištenje zemljišta. Kumulativni učinci planiranih aktivnosti moraju se cjelovito sagledavati kroz izradu planova upravljanja vodnim područjima i konceptijskim rješenjima uređenja sljevova.

S obzirom na pozitivnu ulogu prirodnih retencija (npr. Odransko, Lonjsko i Mokro polje, neki ribnjaci i dr.) i značaja njihova očuvanja za zaštitu od poplava, naplata vodnih naknada predstavlja financijski teret za proračun javnih ustanova zbog aktivnosti koje javne ustanove provode na njihovu očuvanju.

Vađenje riječnog nanosa može dovesti do ubrzanog produbljivanja korita i sniženja vodostaja sa svim vezanim negativnim procesima, a često i do direktnog ugrožavanja ili nestanka vrijednih staništa riječnih sprudova i zaštićenih svojti.

Održavanje i uređivanje vodnih putova uključuje aktivnosti koje mogu imati negativne utjecaje na biološku i krajobraznu raznolikost (npr. produbljivanje i regulacija korita), čime se uništavaju ili ugrožavaju staništa biljnih i životinjskih svojti.

Izgradnjom novih i uređivanjem postojećih vodnih putova na višu klasu mogu nastati prepreke za kretanje životinja, može doći do poremećaja režima podzemnih voda i gubitka poplavnih područja. Vodni putovi mogu olakšati unos i širenje stranih vrsta, omogućiti širenje zagađenja voda i narušiti krajobraznu vrijednost prostora.

Aktivnosti tehničkog održavanja vodnih putova također mogu utjecati na biološku i krajobraznu raznolikost, te na zaštićene prirodne vrijednosti ili ekološki značajna područja (područja ekološke mreže RH). Stoga je ugradnja uvjeta i mjera zaštite prirode te smjernica očuvanja ekološke mreže pri donošenju planova tehničkog održavanja propisana Zakonom o zaštiti prirode, Uredbom o proglašenju ekološke mreže i Pravilnikom o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Utjecaji hidrocentrala i akumulacija na vode i vodene ekosustave mogu biti višestruki. Može doći do promjena u režimu voda, smanjenja količina nanosa što može dovesti do erozije i produbljivanja nizvodnog dijela korita (Drava, Sava i dr). Akumulacije mogu prekriti vrijedna prirodna i doprirodna područja, a brane mogu predstavljati prepreke za kretanje riba i drugih organizama. U krškim područjima je uz hidroenergetske objekte vezana i izgradnja tunela te prevođenje voda između krških sljevova, što može dovesti do poremećaja u režimima podzemnih voda na širem području.

Melioracijska odvodnja i navodnjavanje mogu utjecati na prirodni režim voda. U prošlosti su različitim melioracijskim zahvatima izgubljena brojna, posebice močvarna prirodna područja, a i danas svaka promjena u sustavu može utjecati na opstanak vodenih i močvarnih ekosustava.

Problem predstavlja i utjecaj otpadnih voda na biološku i krajobraznu raznolikost. Stupanj priključenosti sustava javne odvodnje od 40% je još uvijek nedovoljan te dio nepročišćenih otpadnih voda odlazi direktno u okoliš. Također je znatan utjecaj točkastog onečišćenja vezano uz industriju i turizam, posebno na jadranskoj obali. Raspršeno onečišćenje vezano je uz kemijska sredstva i gnojiva u poljoprivredi, eroziju onečišćenog zemljišta, oborinsko otjecanje s urbanih područja, prometnica, neuređenih odlagališta otpada te posljedice rata. Mogući je negativan utjecaj onečišćenja na osjetljiva močvarna i vodena staništa, te krške i podzemne ekološke sustave.

STRATEŠKI CILJ

Kroz suradnju sa sektorom vodnoga gospodarstva očuvati biološku i krajobraznu raznolikost vodenih ekosustava, a posebno ugrožena vlažna i močvarna staništa te krška staništa

Strateške smjernice

6.7.1 Pri gospodarenju i upravljanju vodama te održavanju vodnih putova uvažiti načela očuvanja sastavnica biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti vodenih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja EM i buduća NATURA 2000 područja

6.7.2 Spriječiti narušavanje riječnih ekoloških sustava prekomjernim vađenjem nanosa iz riječnih korita

6.7.3 Pri izradi planova razvoja vodnih putova osigurati opstanak riječnih ekoloških sustava

6.7.4 Zaštitu od poplava provoditi što je više moguće sustavom prirodnih retencija i očuvanjem prirodnih poplavnih područja

6.7.5 Pri planiranju hidromelioracijskih radova voditi računa o očuvanju biološke raznolikosti

6.7.6 Razmotriti mogućnost realizacije zajedničkih programa sektora zaštite prirode i vodnog gospodarstva u zaštićenim područjima

6.7.7 Jačati suradnju vodopravne inspekcije i inspekcije zaštite prirode u provedbi uvjeta i mjera zaštite prirode u vodnom gospodarstvu

6.7.8 Ojačati institucionalni okvir vodnog sektora i sektora zaštite prirode vezano uz zaštitu vodenih, a posebno močvarnih staništa

Akcijski planovi

6.7.1.1 Izraditi planove upravljanja vodnim područjima i konceptijska rješenja uređivanja sljevova uz ugradnju i provedbu mjera i uvjeta zaštite prirode

6.7.1.2 Donijeti planove upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže koja obuhvaćaju vodene ekosustave

6.7.1.3 Provesti strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja vodnim područjima te pojedinačnih zahvata i radnji pri vodno gospodarskim aktivnostima, izuzev za zahvate i radnje tehničkog održavanja nužnim za obranu od poplava sukladno Državnom planu obrane od poplava (NN 8/97, 32/97, 93/99, 188/03, 152/05 i 28/06) kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske

6.7.2.1 Spriječiti prekomjerno i neopravdano vađenje nanosa iz riječnih korita, osobito sprudova

6.7.3.1 Osigurati suradnju sektora zaštite prirode i riječne plovidbe pri izradi planova razvoja vodnih putova

6.7.3.2 Izraditi analizu biološke raznolikosti riječnih ekoloških sustava te utvrditi uvjete zaštite prirode pri izradi planova razvoja riječne plovidbe

6.7.4.1 Izraditi analizu mogućih novih prirodnih retencija za obranu od poplava, te njihovo stavljanje u funkciju

6.7.5.1 Održavati redovite sastanke i komunikaciju odgovornih institucija (tijelo nadležno za vodno gospodarstvo i tijelo nadležno za zaštitu prirode) u vezi s godišnjim planovima izvođenja hidromelioracijskih radova

6.7.5.2 Prilikom planiranja hidromelioracijskih radova prethodno izraditi analizu utjecaja i provedbe istih na biološku raznolikost predmetnog područja

6.7.6.1 Poticati izradu i provedbu zajedničkih godišnjih programa radova javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i Hrvatskih voda na zaštićenim područjima

6.7.7.1 Pripremiti sporazum o suradnji vodopravne inspekcije i inspekcije zaštite prirode

6.7.8.1 Organizirati stručne skupove i seminare te usavršavanje stručnih službi sektora vodnog gospodarstva i zaštite prirode

6.8 Turizam

Turizam je u Republici Hrvatskoj jedan od najvažnijih pokretača razvoja gospodarstva. U posljednjih desetak godina turizam je omogućio stvaranje značajnih financijskih prihoda, revitalizaciju mnogih ruralnih krajeva naše zemlje kao i promociju zaštićenih područja, posebno nacionalnih parkova i parkova prirode.

U isto vrijeme se u svijetu, a i u našoj zemlji bilježe i negativni učinci turizma. Značajan rast i razvoj turističkih kapaciteta i aktivnosti, te velika koncentracija ljudi često ugrožavaju vrijedna staništa i osjetljive ekosustave, a samim tim i biljne i životinjske vrste. Strategija razvoja hrvatskog turizma prepoznaje da Hrvatska posjeduje iznimno raznolik i očuvan prirodni turistički potencijal koji se mora zaštititi da bi dugoročno pridonosio razvoju turizma. Stoga se ukazuje potreba detaljne analize učinka turizma na pojedina područja, pojedine biljne i životinjske vrste, njihova staništa, kao i cijele ekosustave.

Utjecaj turizma na obalu, otoke i more, te na zaštićena područja potrebno je odvojeno razmotriti. Intenzivna i neplanirana gradnja na obalnom području i otocima već je znatno degradirala krajobrazni identitet i bioraznolikost mnogih biološki i krajobrazno gledano vrijednih područja. Nasipavanjem plaža i priobalja, izgradnjom lukobrana i športsko-rekreativnih lučica već su nepovratno uništena staništa mnogih vrsta s nesagledivim posljedicama za opstanak cijelih prirodnih ekosustava obalnog područja. Masovnim turizmom kojem su još uvijek orijentirani hrvatska obala i otoci, povećava se pritisak i na zaštićena područja, posebno nacionalne parkove i parkove prirode koji se nalaze u blizini obalnog područja i na otocima.

Nekontrolirani broj posjetitelja i neuvažavanje kapaciteta prostora može pogubno djelovati na biološku i krajobraznu raznolikost u ovim područjima. Zbog toga je izuzetno važna uspostava sustava i razvoj metodologije za procjenu kapaciteta prihvata turista i povezanog sustava praćenja kako bi se osiguralo strogo upravljanje protokom turista. Odgovarajući pristup za uspostavu ovog sustava je ne samo smanjenje negativnog utjecaja, nego i poboljšanje kapaciteta prihvata utjecajnog područja i pozitivno djelovanje na izvor nastanka negativnog utjecaja. U okviru različitih edukacijskih programa i oblika interpretacije posjetiteljima se trebaju predstaviti aspekti prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenih područja kako bi oni prilagodili svoje ponašanje i smanjili negativan utjecaj.

Održivi turizam i ekoturizam smatraju se idealnim okvirima za razvoj turizma. Pojam ekoturizma na neki način obuhvaća sve oblike turizma, a temelji se na održivosti turizma kao ljudske aktivnosti u prostoru koja u najmanjoj mjeri utječe na promjene u užem i širem

okruženju. Iako ekoturizam kvantitativno ne zauzima značajno mjesto u turističkom prometu, on pruža mogućnost ostvarivanja cjelogodišnjeg prihoda i povećava zaposlenost u područjima gdje se odvija. Hrvatska zbog svojeg geografskog položaja, iznimno povoljnih klimatskih prilika te očuvane biološke i krajobrazne raznolikosti ima iznimno veliki potencijal za razvoj ekoturizma. Stoga je potrebno definirati njegovu razvojnu strategiju, te ga sustavno razvijati kao prepoznatljiv segment turističke ponude naše zemlje.

Razvoj turizma u Hrvatskoj utjecao je i na povećanje broja posjetitelja u zaštićenim područjima. Tako je u posljednjih 7 godina zabilježen značajan porast broja posjetitelja u svim nacionalnim parkovima, a velikim brojem posjetitelja posebno se ističu NP Plitvička jezera i NP Krka.

Sve jača turistička promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Republike Hrvatske, izgradila je atraktivniji identitet zemlje te dovela do povećanog interesa posjetitelja. Time se također otvorila mogućnost edukacije većeg broja ljudi o značaju zaštite prirode i njenog očuvanja. Svi nacionalni parkovi i parkovi prirode iz godine u godinu obogaćuju svoju turističku, a i edukativnu ponudu za posjetitelje. U svim parkovima postoji mogućnost organiziranog vođenja posjetitelja uz stručna tumačenja te organiziranja izleta za posjet pojedinim posebno zanimljivim i atraktivnim lokalitetima. Broj poučnih staza u posljednjih nekoliko godina se znatno povećao tako da danas u nacionalnim parkovima i parkovima prirode ukupno postoji već dvadesetak poučnih staza.

Porastom broja posjetitelja u nacionalnim parkovima i parkovima prirode osiguravaju se veći prihodi, što ujedno omogućuje usmjeravanje značajnijeg dijela tih sredstava u djelatnost zaštite prirode. Tim sredstvima nacionalni parkovi i parkovi prirode participiraju u izgradnji infrastrukture, istraživanjima, monitoringu i sl. U mnogim zaštićenim područjima prisutan je i umjeren porast razvoja ekoturizma. Prema tome, iako razvoj turizma za zaštićena područja predstavlja potencijalnu opasnost, ujedno omogućuje prikupljanje financijskih sredstava, korist za lokalnu zajednicu, a povećava i svijest javnosti o važnosti zaštite i očuvanja prirode.

STRATEŠKI CILJ

S obzirom na veliki značaj turizma kao gospodarske grane u RH, a sagledavajući ujedno i njegove negativne učinke, poticati razvoj održivog turizma i ekoturizma

Strateške smjernice

6.8.1 Jačati značaj zaštite prirode u turističkom sektoru na svim razinama

6.8.2 Razvijati turizam prihvatljiv za zaštitu biološke raznolikosti u pojedinim zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

6.8.3 Provoditi edukaciju posjetitelja putem edukacijskih centara za posjetitelje u zaštićenim područjima o prirodnim vrijednostima i važnosti očuvanja zaštićenih područja

Akcijski planovi

6.8.1.1 Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini

6.8.1.2 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u strategije, zakone, propise, programe i planove iz sektora turizma na svim razinama

6.8.1.3 Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u master planove za turizam pojedinih županija

6.8.1.4 Zaštititi biološku i krajobraznu raznolikosti od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more kroz prostorno plansku dokumentaciju, te druge planove i programe

6.8.1.5 Prije planiranja zahvata izgradnje i/ili poboljšanja turističke infrastrukture koji može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, a koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš, provesti postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu

6.8.1.6 Turističku infrastrukturu i sadržaje planirati izvan biološki vrijednih područja

6.8.1.7 Izraditi plan za razvoj ekoturizma i identificirati potencijalna značajna područja za razvoj ekoturizma

6.8.2.1 Definirati metode i kriterije za utvrđivanje zona za posjećivanje, razgledavanje i rekreaciju, odnosno turizam u zaštićenim područjima

6.8.2.2 Identificirati osjetljiva područja i utvrditi smjernice i okvire za turističke aktivnosti u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, s posebnim naglaskom na osjetljivim područjima gdje se tradicionalno provode turističke aktivnosti

6.8.2.3 Izraditi i uspostaviti sustav praćenja broja posjetitelja i utjecaja posjetitelja na zaštićena područja

6.8.2.4 Provoditi pilot projekte za razvoj ekoturizma u pojedinim značajnim područjima i područjima ekološke mreže

6.8.2.5 Analizirati postojeće modele posjećivanja i razgledavanja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.2.6 Izraditi smjernice upravljanja turističkim aktivnostima u zaštićenim područjima u okviru planova upravljanja

6.8.2.7 Definirati metode i način utvrđivanja kapaciteta posjećivanja zaštićenih područja u okviru plana upravljanja

6.8.2.8 Utvrditi standarde i kriterije za razvoj ekoturizma u zaštićenim područjima

6.8.3.1 Izraditi akcijski plan za edukaciju posjetitelja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.3.2 Izraditi akcijski plan za interpretaciju prirode u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.8.3.3 Izraditi akcijski plan za uspostavu vodičke službe u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja

6.9 Promet

Promet postaje jedan od gospodarskih sektora koji se najbrže i najopsežnije razvija. Sve vrste prometa – cestovni, željeznički, zračni, pomorski/riječni – utječu na sastavnice biološke raznolikosti. Postojeća prometna infrastruktura – 2.726 km željezničkih prometnica, oko 30.000 km cesta (autoceste, brze ceste i ceste nižeg ranga), vodni putovi, 7 zračnih luka – direktno utječu na staništa kroz koja prolaze.

Glavni su negativni učinci prometnica izravan gubitak ili fragmentacija staništa što dovodi do fragmentacije populacija, degradacija kakvoće staništa, uznemiravanje bukom i svjetlom, onečišćavanje različitim agensima, otvaranje staništa za nove nepoželjne utjecaje, do neposrednog stradavanja životinja u pokušaju prelaska prometnica i rizika ugrožavanja sudionika u prometu. Fragmentacija staništa prepoznata je kao jedan od najvažnijih uzroka smanjenja biološke raznolikosti u Europi. U Hrvatskoj su u posljednjih deset godina izgrađene stotine kilometara novih autocesta koje povezuju unutrašnjost sa sjevernim i južnim obalnim pojasom, istodobno prolazeći kroz Gorski kotar, Liku i Dalmaciju, presijecaju staništa raznih skupina životinja. Na velike infrastrukturne zahvate posebno su osjetljive velike zvijeri, koje trebaju veliki životni prostor. U posljednjih nekoliko godina zabilježen porast smrtnosti velikih zvijeri na prometnicama – vukovi češće stradavaju u prometu na lokalnim prometnicama, a medvjedi na autocestama i na željezničkim prugama.

U staništu velikih zvijeri izgrađeno je ili je u izgradnji više od 300 km autocesta, i to od Karlovca do Rijeke, te od Bosiljeva i Splita prema Dubrovniku. Mreža autocesta fragmentira stanište velikih zvijeri u četiri odvojena područja, što uvelike utječe na njihovu prostornu preraspodjelu. Iako te prometnice utječu na kakvoću staništa i mogućnosti

kretanja svih životinja, zbog broja i dužine objekata za prijelaz divljih životinja na autocesti, teoretski je osigurana dovoljna propusnost. Naime, prilikom izgradnje prometnica, uz prostore iznad tunela i ispod vijadukta izgrađeni su i tzv. zeleni mostovi kojih je u razdoblju od 1998. do kraja 2007. izgrađeno devet.

Osim fragmentacije staništa problem predstavlja i loše postavljena ograda uz autoceste (npr. neadekvatna žičana ograda uz autoceste, koja omogućava prolazak životinja ispod ili preko ograde) te predstavlja opasnost za životinje i ljude u smislu sigurnosti u prometu.

Propusnost autoceste za divlje životinje prati se u suradnji Hrvatskih autocesta i stručnjaka Veterinarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom 2002. godine izrađena je studija sa smjernicama za prijelaze za životinje. Početkom 2007. godine donesen je i Pravilnik o prijelazima za divlje životinje (NN 5/07). Tim su Pravilnikom propisane mjere zaštite te utvrđeni obveznici zaštite i način održavanja prijelaza za divlje životinje preko javnih cesta, drugih prometnica ili građevina koje prelaze preko poznatih putova kretanja divljih životinja.

Na prometnicama često stradavaju i ptice. Na neke vrste to ima zanemariv učinak no kod drugih to može biti jedan od važnijih faktora pada brojnosti, odnosno smanjenja veličine populacija na nekom području (na primjer kod legnja, sivog ćuka i kukuvije). Također, riječni promet može imati veliki negativan utjecaj na ptice močvarice koje su u Hrvatskoj najugroženije jer uređivanje vodnih putova uključuje degradaciju riječnih staništa (npr. uništavanje sprudova, kanaliziranje rijeke i utvrđivanje obala i sl.), ali i močvarnih staništa čiji opstanak ovisi o tim rijekama.

Od drugih životinjskih skupina na koje utječe promet, treba spomenuti i vodozemce, koji često stradavaju na prometnicama prilikom migracija. Iako ovaj problem nije riješen na državnoj razini, na temelju pojedinačnih akcija nevladinih udruga, u odgovarajuće propise uvršten je posebni znak koji upozorava na mjesta prelaska vodozemaca preko prometnica.

STRATEŠKI CILJ

Smanjiti utjecaj prometne infrastrukture na divlje svojte i prirodna staništa

Strateške smjernice

6.9.1 Sustavno pratiti utjecaj cestovnih, željezničkih i drugih prometnica na vrste i staništa

6.9.2 Osigurati propusnost izgrađenih i planiranih prometnica za divlje životinje u cilju omogućavanja dnevnih kretanja i sezonskih migracija

Akcijski planovi

6.9.1.1 Provesti postupak procjene utjecaja na okoliš i/ili ocjene prihvatljivosti za prirodu prije gradnje svih prometnica, te pratiti njihov utjecaj

6.9.1.2 U suradnji prometnog sektora i sektora zaštite prirode definirati protokol za monitoring utjecaja prometnica na vrste i staništa

6.9.1.3 Analizirati planove za izgradnju novih prometnica u suradnji s mjerodavnim stručnjacima (stručnjaci za velike zvijeri, ornitolozi, herpetolozi, ekolozi, itd.)

6.9.1.4 Valorizirati potencijalni utjecaj vodnih putova na ugrožene vrste ptica močvarnih i vodenih staništa

6.9.1.5 Nastaviti s aktivnim radom Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri

6.9.2.1 Osigurati i/ili izgraditi prijelaze za divlje životinje na svim lokacijama gdje je to potrebno za osiguranje kontinuiteta staništa

6.9.2.2 Nadgledati propusnosti izgrađenih prometnica

6.10 Energetika

Energetika je jedan od sektora koji ima značajan utjecaj na biološku i krajobraznu raznolikost. Danas se za proizvodnju električne energije godišnje koristi 35.845.700 tisuća m³ vode, od čega 97.4% iz vodotoka, 2.2% iz akumulacija, a ostalo iz drugih izvora. Zbog trenutačne krize energije te onečišćenja okoliša i klimatskih promjena povezanih velikim dijelom s korištenjem energenata, u svijetu je sve više prisutan trend prelaska s konvencionalnih oblika proizvodnje energije na nove obnovljive izvore energije vjetra, sunca, geotermalne energije i biomase.

S obzirom na iste trendove u Hrvatskoj potrebno se više usmjeriti na uvođenje obnovljivih izvora energije koji ne proizvode stakleničke plinove. Međutim, kontroverzna pitanja pojavljuju se i oko utjecaja obnovljivih izvora energije na biološku raznolikost.

U Republici Hrvatskoj uspostavljen je zakonodavni okvir koji uređuje područje obnovljivih izvora energije. U potrošnji električne energije cilj je do 2010. postići da se 5,8% energije osigura iz obnovljivih izvora, ne računajući pritom velike hidroelektrane. Daljnji cilj je povećanje udjela na 15% do 2020. godine, što je u skladu s trendovima u EU. Zakonodavni okvir predviđa poticajne mjere, među kojima se ističu obavezni otkup električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora te poticajne tzv. »feed-in tarife«. U Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva vodi se registar projekata, iz kojeg je vidljiv trend porasta broja zahtjeva za izgradnju vjetroelektrana ukupne snage od 1.200 MW.

Strateški je potrebno u energetske sektoru razvijati sustave koji omogućuju i potiču štednju, odnosno manji utrošak energije. To uključuje poticaje za učinkovitije sustave proizvodnje, prijenosa i trošenja energije.

U pripremi je master plan za energetske učinkovitost te Nacionalni akcijski plan za energetske učinkovitost, a u planu je donošenje posebnog zakona o energetske učinkovitosti.

Vjetroelektrane

U Hrvatskoj se trenutačno iz vjetroelektrana ostvaruje proizvodnja od oko 20 MW, a do 2010. očekuje se oko 300 MW. Sve veći broj vjetroelektrana, s druge strane, predstavlja i sve veći potencijalni problem za pojedine vrste ptica i šišmiše.

Naime, vjetroelektrane mogu negativno utjecati na ptice, bilo zbog toga što one stradavaju u direktnom sudaru s lopaticama generatora, bilo zbog toga što se mijenja kvaliteta njihovog staništa (buka, uznemiravanje, fragmentacija staništa izgradnjom prilaznih putova i sl.).

Negativan utjecaj vjetroelektrana na šišmiše može se očitovati u gubitku staništa, presijecanju migracijskih koridora, dezorijentaciji šišmiša u letu zbog emisije ultrazvuka, stradavanju zbog direktne kolizije s lopaticama vjetroagregata, a novija istraživanja ukazuju i na mortalitet šišmiša prouzročen barotraumom pluća zbog naglog sniženja tlaka zraka u blizini lopatica vjetroagregata u pokretu.

U svijetu i Europi sve se više pažnje pridaje ovoj problematici u nastojanju da se potencijalni negativni učinci minimaliziraju.

Mogući negativni učinci vjetroelektrana na ptice i šišmiše u velikoj mjeri ovise o uvjetima na svakoj individualnoj lokaciji te je osobito važno da se lokacije za vjetroelektrane pažljivo odaberu. U Hrvatskoj se do sada pri odabiru potencijalnih lokacija za izgradnju vjetroelektrana većinom vodilo računa o vjetropotencijalu pojedinih lokacija, a mogući utjecaji na ptice i šišmiše se nisu dovoljno vrednovali, te se nije vodilo računa o kumulativnim učincima postavljanja većeg broja vjetroelektrana na nekom području. Vjetrogeneratore se uglavnom planira postaviti na grebenima brda ili tik ispod njih, to jest na mjestima koja su zbog specifičnih uvjeta (npr. termala) važna za ptice grabljivice, osobito one koje u velikoj mjeri koriste jedrenje kao način leta (npr. orlovi, bjeloglavi supovi). Uz to su grebeni ispod kojih su u tunelu autoceste ili druge prometnice dragocjeni koridori za prelaženje prometnica, a vjetroelektrane ih ometaju svojim postojanjem, radom, bukom i pristupnim cestama. Prema Pravilniku o prijelazima za divlje životinje takova izgradnja nije dozvoljena.

U studijama utjecaja na okoliš potrebno je cjelovito sagledati mogući utjecaj izgradnje vjetroelektrane na ptice i šišmiše, ali i sve druge vrste na koje utječe gradnja i rad vjetroelektrana.

Hidroelektrane

Izgradnjom hidroelektrana i akumulacijskih bazena značajno se mijenjaju prirodni tokovi rijeka što negativno utječe na čitav niz staništa i pripadajućih životnih zajednica. Naime, rijeke u svom slijevu podržavaju čitav kompleks različitih vodenih i močvarnih staništa jedinstvene dinamike (od samog toka rijeke i riječnih obala, preko močvarnih staništa i vlažnih livada do poplavnih šuma), te je očuvanje prirodnog toka rijeka uvjet održanja raznolikosti ovih staništa i raznolikosti biljnih i životinjskih vrsta. Za programe i planove provedbe strategije energetskega razvitka (u izradi) potrebno je izraditi stratešku procjenu utjecaja na okoliš, uključujući ocjenu prihvatljivosti za prirodu, kako bi se utvrdilo koje će od planiranih hidrocentrala imati značajan negativan utjecaj na vrste i staništa na području ekološke mreže.

Pri planiranju zahvata izgradnje hidrocentrala propisan je postupak procjene utjecaja na okoliš s ocjenom prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Tri hidroelektrane na Dravi: HE Varaždin, HE Čakovec i HE Dubrava prve su u RH dobile certifikate ISO 9001 i ISO 14001. Takvu bi certifikaciju (posebno standarda ISO 14001) trebalo napraviti i za sve ostale HE u RH.

Vodovi za prijenos električne energije

Brojna istraživanja pokazala su da nadzemni vodovi za prijenos električne energije predstavljaju značajnu opasnost za mnoge vrste ptica koje na njima stradavaju, bilo u izravnom sudaru sa samim žicama ili od strujnog udara.

Kako mreža električnih vodova s vremenom postaje sve gušća, sve se više povećava rizik od stradavanja ptica na električnim vodovima i negativni učinci na populacije, osobito ugroženih vrsta ptica, postaju sve veći. Stradavanje ptica zbog strujnog udara (elektrokucija), danas za mnoge vrste ptica (rode, ždralove, orlove, bjeloglavog supa, ušaru i dr.) predstavlja jedan od važnijih uzroka ugroženosti populacija. Na sedmom sastanku zemalja članica potpisnica Konvencije o zaštiti migratornih vrsta (CMS) održanoj u Bonnu 2002. godine usvojena je rezolucija koja se bavi ovom problematikom (Resolution 7.4: »Electrocution of migratory birds.«), a koja obavezuje zemlje potpisnice Konvencije da poduzimaju različite mjere kako bi se stradavanje ptica zbog elektrokucije svelo na najmanju moguću razinu. Zakon o zaštiti prirode slijedom toga predviđa mjere zaštite ptica od strujnog udara.

Vrlo je važno da se pri planiranju izgradnje novih vodova rade kvalitetne studije utjecaja na okoliš, da se načine realne procjene negativnog učinka planiranog zahvata na ptičje populacije i da se ugrade mjere zaštite tamo gdje je to potrebno. O istim problemima potrebno je voditi računa kod zamjene dotrajalih vodova novim.

Biogoriva

Posljednjih nekoliko godina o biogorivima se raspravlja na svim nivoima i u okviru raznih sektora, no za biološku raznolikost relevantni su zaključci i odluke donesene u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti, čije je znanstveno tijelo utvrdilo »pozitivne i negativne utjecaje biogoriva na biološku raznolikost u ciklusu od proizvodnje do korištenja«. U biogoriva se ubrajaju različiti proizvodi biljnog i životinjskog porijekla te komunalni otpaci. Iako pobornici biogoriva zagovaraju ista kao čiste izvore energije, protivnici tvrde da biogoriva ugrožavaju biološku raznolikost te proizvode više stakleničkih plinova nego što utječu na njihovo smanjenje (npr. bioetanol iz kukuruza). Također korištenjem određenih kultura i poljoprivrednih površina za proizvodnju biogoriva (npr. repica, kukuruz), smanjuju se površine za proizvodnju hrane. Često se za proizvodnju biogoriva koriste genetski modificirani usjevi te unose strane vrste što je u potpunosti neprihvatljivo za očuvanje biološke raznolikosti. Prisutna je i povećana uporaba kemijskih sredstava radi ubrzanog rasta i proizvodnje usjeva. S razvojem tehnologija i povećanjem korištenja biogoriva potrebno je razvijati i implementirati sustav certificiranja koji omogućuje praćenje podrijetla osnovnih sirovina (GMO, IAS) za biogoriva, te kontrolu održivog korištenja prirodnih resursa (šume, usjevi). Planira se donošenje posebnog zakona o biogorivima do kraja 2008.

Izolirani sustavi

U zaštićenim područjima prirode idealni su uvjeti za provedbu pilot projekata korištenja obnovljivih izvora energije i zamjenu konvencionalnih izvora energije kroz ugradnju solarnih kolektora, uporabu biomase i malih vjetrenjača, posebno za opskrbu energijom planinarskih domova, kuća te skloništa, telemetrijskih protupožarnih stanica, zgrada uprava parkova te druge infrastrukture. Neki objekti nisu priključeni na električnu mrežu, bilo zato što nije izgrađena u blizini ili jer nije bilo dopušteno postavljanje stupova za električnu mrežu, stoga koriste agregate/generatore na pogon fosilnim gorivima čija je upotreba problematična.

STRATEŠKI CILJ

Korištenje energetskih izvora s najmanjim mogućim utjecajem na biološku raznolikost

Strateške smjernice

6.10.1 Gospodarenje i upravljanje u energetskom sektoru temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti s posebnim naglaskom na zaštićena područja, područje ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

Akcijski planovi

6.10.1.1 Za planove i programe u okviru strategije energetskog razvitka provesti ocjenu prihvatljivosti za prirodu u okviru strateške procjene utjecaja na okoliš

6.10.1.2 Nastaviti ugrađivati uvjete i mjere zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže pri planiranju lokacija energetskih objekata u prostornim planovima

6.10.1.3 Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku izrade studija utjecaja na okoliš u odnosu na mogući utjecaj izgradnje elektrana i drugih energetskih objekata na ukupnu biološku i krajobraznu raznolikost, a posebno u području ekološke mreže

6.10.1.4 Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati ornitološke rezervate, koridore za prelet i područja važna kao okupljališta većeg broja ptica tijekom njihovih selidbi

6.10.1.5 Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati nacionalno ili regionalno značajna staništa i koridore sezonskih i/ili dnevnih migracija šišmiša

6.10.1.6 Kod planiranja i izvođenja zahvata izgradnje vjetroelektrana, te njihovog rada provoditi mjere za zaštitu ptica i šišmiša

6.10.1.7 U suradnji energetskog sektora i sektora zaštite prirode definirati protokol za monitoring utjecaja vjetroelektrana na vrste i staništa

6.10.1.8 Izraditi akcijski plan za monitoring ptica grabljivica na području srednje Dalmacije kako bi se utvrdio kumulativan utjecaj planiranih vjetroelektrana na njihove populacije

6.10.1.9 Primijeniti tehnička rješenja kod izgradnje nadzemnih vodova za prijenos električne energije, te prilikom zamjene zbog dotrajalosti električnih stupova i vodova na postojećoj mreži, kako bi se smrtnost ptica (sudari, elektrokucija) svela na minimum

6.10.1.10 Provesti certifikaciju svih hidroelektrana u Republici Hrvatskoj

6.10.1.11 Provesti pilot projekte korištenja obnovljivih izvora energije u zaštićenim područjima

6.11 Rudarstvo

Područje Republike Hrvatske izrazito je bogato raznolikošću stijena koje su temelj razvijenoj eksploataciji raznih mineralnih sirovina. Prema Zakonu o rudarstvu *rudno blago* je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, ima njezinu osobitu zaštitu i iskorištava se pod uvjetima i na način koji su propisani tim Zakonom. Rudnim blagom, koje je u vlasništvu Republike Hrvatske, smatraju se sve organske i neorganske mineralne sirovine koje se nalaze u čvrstom, tekućem ili plinovitom stanju u prvobitnom ležištu, u nanosima, jalovištima, talioničkim troskama ili prirodnim rastopinama.

Mineralne sirovine dijele se u sljedeće skupine:

1. energetske mineralne sirovine
2. mineralne sirovine iz kojih se mogu proizvoditi metali i njihovi spojevi
3. nemetalne mineralne sirovine
4. arhitektonsko-građevni kamen
5. sve vrste soli i solnih voda
6. mineralne i geotermalne vode
7. tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak te ciglarska glina.

Eksploatacijom mineralnih sirovina smatra se vađenje iz ležišta i oplemenjivanje mineralnih sirovina. Sa stajališta zaštite prirode, iskorištavanje skupine mineralnih sirovina koja obuhvaća tehničko-građevni kamen, građevni pijesak i šljunak te ciglarsku glinu ima daleko najveći negativni utjecaj, kako na krajobraznu tako i biološku raznolikost. Prvenstveno se to odnosi na površinske kopove – kamenolome, šljunčare, glinokope, kopove pijeska.

Eksploatacija čvrstih mineralnih sirovina odvija se na ukupno 584 odobrena polja (prosječno eksploatacijska polja imaju površinu od 34 ha), koja pokrivaju površinu od oko 21 877 ha, što u odnosu na ukupnu kopnenu površinu Republike Hrvatske iznosi oko 0,38%. Najviše eksploatacijskih polja odobreno je u Splitsko-dalmatinskoj županiji (86) koja zahvaćaju 0,68% površine županije. Statistički gledano, eksploatacijska polja mineralnih sirovina ne obuhvaćaju veliku površinu u Republici Hrvatskoj, ali s obzirom na način pridobivanja sirovina, imaju znatan utjecaj na prirodu, odnosno na biološku i posebno krajobraznu raznolikost. Bilo koji površinski kop, naftno ili plinsko polje ili neki drugi zahvat eksploatacije mineralnih sirovina, unatoč visokim normama zaštite okoliša, ima i negativne utjecaje, a kao najizraženiji negativni učinak jest izmjena prvobitnog izgleda krajobraza.

Nadalje, usitnjavanje stijenskog masiva, pri čemu se uklanjaju krovinske naslage (plodno tlo, šuma, livada i sl.), a vadi mineralna supstanca, izravno djeluje na zaštitu bioraznolikosti. Pri eksploataciji tekućih i plinovitih energenata uništavanje plodnog tla, šume i sl. je malo izraženo ili u potpunosti izostaje. Postojeće otvorene površine kopova u prostoru rezultat su prijašnje eksploatacije. Otvarani su brojni »kamenolomi«, »šljunčare«, »glinokopi« i drugi »rudarski objekti« prema potrebama graditeljstva, ali je izostala njihova sanacija i uređenje koje bi bilo prihvatljivo za okoliš, jer se nije vodilo računa o oblikovanju i prenamjeni završno otkopanih prostora.

Pregledom aktivnih i neaktivnih površinskih kopova u zaštićenim područjima (parkovima prirode, nacionalnim parkovima i značajnim krajobrazima) evidentirano je ukupno 92 otvorena kopa.

Tablica 2. Pregled aktivnih i neaktivnih površinskih kopova u zaštićenim područjima (izvor: Izvješće – Nadzori eksploatacije mineralnih sirovina u zaštićenim područjima, DIRH – MZOPUG, srpanj 2003.)

Kategorija zaštite	Naziv	Broj evidentiranih kopova
1. Nacionalni park	Plitvička jezera	14
	Risnjak	2

	Sjeverni Velebit	1
2. Park prirode	Papuk	10
	Medvednica	14
	Žumberak-Samoborsko gorje	23
	Učka	12
	Velebit	14
3. Zaštićeni krajobraz	Saplunara – Mljet	1
	Kalnik	1
UKUPNO		92

Među evidentiranim kopovima veliki je broj napuštenih kamenoloma za koje nije utvrđen pravni sljednik, dok je određeni dio njih u vlasništvu Hrvatskih šuma. Većina njih nije evidentirana kao eksploatacijsko polje u smislu Zakona o rudarstvu, niti se radilo prema pravilima struke, pa sad predstavljaju veliku devastaciju prostora, otvorene »rane« i žarišta erozije koje je teško privesti prihvatljivoj svrsi i kao takvi su često pogodni za ilegalnu eksploataciju.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati održivo korištenje mineralnih sirovina ugrađivanjem mjera zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti te kroz suradnju između sektora rudarstva i zaštite prirode

Strateške smjernice

6.11.1 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na državnoj i lokalnoj razini vezano uz plansko i održivo korištenje rudnog blaga uz uvažavanje mjera za očuvanje biološke raznolikosti

6.11.2 Planirati eksploataciju uz paralelnu sanaciju prostora, te sanaciju ili prenamjenu svih napuštenih (nesaniranih) kopova

6.11.3 Unaprijediti suradnju rudarske inspekcije i inspekcije zaštite prirode

Akcijski planovi

6.11.1.1 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih sektora

6.11.1.2 Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija

6.11.1.3 Ugrađivati mjere i uvjete zaštite prirode u propise i dokumente iz područja rudarstva

6.11.1.4 Potaknuti izradu katastra svih kopova (legalnih i ilegalnih) u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, od državnog tijela nadležnog za poslove rudarstva

6.11.2.1 Potaknuti izradu i provedbu pilot projekta sanacije napuštenih kopova u jednom parku prirode

6.11.2.2 Propisivati obvezu sukcesivne biološke i tehničke sanacije i inzistirati na jasnoj namjeni eksploatacijskih polja nakon zatvaranja kopa, te odrediti vremenski termin za dovršetak sanacije kopova unutar zaštićenih područja i ekološke mreže

6.11.3.1 Organizirati zajednički nadzor svih kopova u zaštićenim područjima, napraviti evidenciju i dogovoriti kontinuiranu kontrolu stanja terena

7. ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

7.1 Zakonodavni okvir

Zaštita i očuvanje svih prirodnih vrijednosti Republike Hrvatske zajamčena je Ustavom Republike Hrvatske, dok zakonski okvir zaštite prirode u Republici Hrvatskoj čini Zakon o zaštiti prirode proglašen u svibnju 2005. godine i na temelju Zakona doneseni provedbeni propisi. Za provedbu ovoga Zakona nadležno je Ministarstvo kulture. Zakon o zaštiti prirode se putem propisanih podzakonskih akata kontinuirano usklađuje s relevantnim direktivama i uredbama okolišnog *acquis*-a (pravne stečevine EU), koje se odnose na zaštitu prirodnih staništa, divlje flore i faune, zaštitu ptica te zaštitu divlje flore i faune reguliranjem trgovine u tom području. U periodu 2005. – 2007. godine doneseno je 13 provedbenih propisa na temelju Zakona o zaštiti prirode, od čega 8 u svrhu usklađivanja s direktivama i uredbama Europske unije. Među donesenim propisima osobito treba naglasiti one kojima se uspostavlja sustav ekološki značajnih područja u Republici Hrvatskoj (ekološka mreža) te utvrđuje postupak ocjene prihvatljivosti planova, programa i zahvata za područja uključena u ekološku mrežu. Usklađivanje zakonodavstva u području zaštite prirode bit će zaokruženo donošenjem Uredbe o međunarodno značajnim ekološkim područjima (NATURA 2000) do dana pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji. U periodu 2000. – 2007. Republika Hrvatska postala je punopravna stranka svih međunarodnih sporazuma s područja zaštite prirode te očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. U istom periodu kontinuirano se obavljalo usklađivanje sektorskih propisa (šumarstvo, poljoprivreda, veterinarstvo, lovstvo, vodno gospodarstvo, zaštita okoliša itd.) s načelima Konvencije o biološkoj raznolikosti te sa zahtjevima okolišnog *acquis*a.

Očuvanje biološke i genetske raznolikosti ostvaruje se i provedbom Zakona o genetski modificiranim organizmima (GMO) te na temelju njega donesenim provedbenim propisima. Za provedbu ovoga Zakona odgovorna su središnja tijela državne uprave nadležna za zdravstvo, zaštitu prirode, poljoprivredu te znanost. Ovaj zakon također se kontinuirano usklađuje s odgovarajućim direktivama okolišnog *Acquis*a kojima se uređuje područje namjernog uvođenja GMO-a u okoliš te ograničena uporaba GMO-a u zatvorenim sustavima. U periodu 2005. – 2007. u svrhu usklađivanja doneseno je 8 provedbenih propisa na temelju Zakona o GMO.

STRATEŠKI CILJ

Upotpuniti nacionalno zakonodavstvo i međusobno uskladiti sektorske zakone i propise kako bi se na učinkovit način osiguralo provođenje Konvencije o biološkoj raznolikosti u Republici Hrvatskoj

Strateške smjernice

7.1.1 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo s područja zaštite prirode te sektorske zakone sa zakonodavstvom Europske unije

7.1.2 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo u području uporabe GMO-a s relevantnim zakonodavstvom Europske unije i odredbama Protokola o biološkoj sigurnosti

7.1.3 Uspostaviti dodatne financijske mehanizme u zaštiti prirode

Akcijski planovi

7.1.1.1 Izraditi i donijeti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o zaštiti prirode kao i izmjenu i nadopunu postojećih

7.1.1.2 Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i drugih resora u dijelu koji se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije

7.1.2.1 Poticati nadležne resore na donošenje svih preostalih provedbenih propisa iz područja uporabe GMO-a radi usklađivanja s relevantnim zakonodavstvom Europske unije i odredbama Protokola o biološkoj sigurnosti

7.1.3.1 Donijeti propise o financijskim mehanizmima u zaštiti prirode (zakon o fondaciji ili zakladi za zaštitu prirode)

7.2 Institucionalni okvir

Upravno tijelo odgovorno za zaštitu prirode, odnosno biološke i krajobrazne raznolikosti u Republici Hrvatskoj prvi put je 2000. godine podignuto na razinu ministarstva. Uprava za zaštitu prirode uspostavljena je u okviru tadašnjeg Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja, a preustrojem tijela državne uprave 2004. g., postala je sastavni dio Ministarstva kulture. U Upravi za zaštitu prirode uspostavljeno je 5 odjela: Odjel za biološku raznolikost, Odjel za zaštićena područja, Odjel za održivo korištenje prirodnih dobara, Odjel za strateško planiranje u zaštiti prirode i europske integracije te Odjel za pravne i inspekcijske poslove zaštite prirode.

Tijekom 2002. g. osnovana je i stručna ustanova za prikupljanje i obradu podataka te druge stručne poslove u zaštiti prirode – Državni zavod za zaštitu prirode. DZZP je započeo s radom u rujnu 2003. godine. U Zavodu su ustrojena četiri odjela: Odjel za divlje i udomaćene svojte i staništa, Odjel za ocjenu utjecaja na prirodu, Odjel za zaštićena područja te Odjel za krajobraze.

Osnovane su sve JU za upravljanje nacionalnim parkovima (8) i parkovima prirode (11) te aktivno rade. Značajni pomak vidljiv je i u upravljanju zaštićenim područjima na županijskom i lokalnom nivou. Osnovano je 20 (od ukupno 21) javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na razini županija te 8 javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na nivou gradova i općina.

U lipnju 2008. godine ustrojena je Uprava za inspekcijske poslove.

Planom za uspostavu potrebnih administrativnih kapaciteta na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i potrebnih financijskih sredstava za primjenu okolišnog *acquis-a* definirane su potrebe za administrativnim i institucionalnim jačanjem u sektoru zaštite prirode za period do 2009. godine. Utvrđena je potreba za jačanjem stručne institucije za zaštitu prirode (DZZP) te inspekcije zaštite prirode, no također i središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode (MK). Također, postoji kontinuirana potreba jačanja stručne i nadzorne službe zaštićenih područja na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Osobito je, u kontekstu regionalizacije, značajna potreba jačanja upravnih tijela županija koja su na temelju Zakona o zaštiti okoliša preuzela od Ureda državne uprave djelatnike i poslove zaštite okoliša, a time i poslove zaštite prirode koje obavljaju isti djelatnici.

Prenošenje poslova zaštite prirode s Ureda državne uprave na upravna tijela županija ostvarit će se izmjenama Zakona o zaštiti prirode koje su planirane za 2008. godinu.

STRATEŠKI CILJ

Uspostaviti cjeloviti institucionalni okvir zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti na državnom i županijskom nivou

Strateške smjernice

7.2.1 Administrativno ojačati sve službe nadležne za poslove zaštite prirode

7.2.2 Institucionalno jačati nadležna tijela za zaštitu prirode

7.2.3 Uspostaviti cjeloviti i prepoznatljiv sustav zaštite prirode

7.2.4 Poticati suradnju s nevladinim organizacijama

7.2.5 Razviti financijske mehanizme za institucionalno jačanje

Akcijski planovi

7.2.1.1 Unaprijediti ustrojstvo Uprave za zaštitu prirode Ministarstva kulture i svih JU radi kvalitetnije provedbe poslova ocjene prihvatljivosti planova, programa i zahvata za ekološku mrežu te međunarodnih konvencija iz područja zaštite prirode

7.2.2.1 Izraditi program edukacije djelatnika Ureda državne uprave, odnosno upravnih tijela u županijama u svrhu provedbe Zakona o zaštiti prirode te provesti edukaciju

7.2.2.2 Izraditi program edukacije djelatnika inspekcije zaštite prirode, fito-sanitarne inspekcije, granične veterinarske inspekcije, carine i policije za provedbu propisa iz područja prekograničnog prometa i trgovine zaštićenim vrstama te kontinuirano provoditi edukaciju

7.2.2.3 Izraditi program edukacije djelatnika nadležnih ministarstava te nadležnih inspekcijskih službi za provedbu Zakona o genetski modificiranim organizmima

7.2.3.1 Uspostaviti nacionalnu internetsku stranicu za zaštitu prirode

7.2.4.1 Osigurati veća izdvajanja iz državnog proračuna za projekte zaštite bioraznolikosti te financiranje dugoročnih programa NVO-a u skladu s Strategijom

7.2.4.2 Utvrditi mehanizme za sklapanje partnerskih odnosa s NVO-ima u pružanju usluga u zaštiti prirode (usluge edukacije, inventarizacije, monitoringa, komunikacije i dr.)

7.2.4.3 Omogućiti pravovremeno uključivanje relevantnih predstavnika NVO-a u izradu strateških dokumenata i zakonskih akata vezanih uz zaštitu prirode

7.2.5.1 Uspostaviti fondaciju (zakladu) za zaštitu prirode

7.2.5.2 Uspostaviti sustav financijske solidarnosti za nacionalne parkove i parkove prirode

8. ZAJEDNIČKA PITANJA

8.1 Istraživanje i praćenje stanja (monitoring)

Na temelju Zakona o zaštiti prirode za inventarizaciju i praćenje stanja sastavnica biološke raznolikosti nadležan je DZZP. Uspostavom i početkom rada DZZP-a 2003. godine institucionalizirano je prikupljanje podataka, čime su stvoreni preduvjeti za stvaranje centralne baze podataka u okviru informacijskog sustava zaštite prirode.

U periodu od donošenja Strategije do kraja 2007. godine izrađeni su crveni popisi i crvene knjige dijela ugroženih svojti, a neki su u izradi. S obzirom na uočeni nedostatak podataka, stavljen je naglasak na financiranje projekata inventarizacije i praćenja stanja ugroženih svojti i staništa. Potrebna je mobilizacija velikog broja stručnjaka na poslovima inventarizacije i monitoringa biološke raznolikosti kako bi se dostigao europski standard istraženosti.

U okviru projekata koje je u periodu 2004. – 2007. provodio DZZP izrađeni su priručnici za inventarizaciju i praćenje stanja flore i staništa, te morskih staništa. Ovi priručnici su prvi korak u standardizaciji metodologije sakupljanja podataka, kao osnove za uspostavu sustavnog praćenja.

Agencija za zaštitu okoliša (AZO) je središnje informacijsko tijelo za koordinaciju izvješćivanja i izvješćivanje Europske komisije o provedbi pojedinih propisa zaštite okoliša. Agencija, ispred RH, izvještava po zadanim izvješćima Europsku agenciju za okoliš (EEA), u skladu sa zahtjevima Europske informacijske i promatračke mreže (EIONET). Dio podataka koje Agencija dostavlja su i podaci o zaštićenim područjima za bazu *Common Database on Designated Areas* (CDDA), koji se prikupljaju u suradnji s Ministarstvom kulture, Upravom za zaštitu prirode i Državnim zavodom za zaštitu prirode.

Sukladno Zakonu o zaštiti okoliša AZO je obavezan u suradnji s drugim tijelima državne uprave i drugim institucijama uspostaviti Informacijski sustav zaštite okoliša (ISZO). Prema Uredbi o Informacijskom sustavu zaštite okoliša (Narodne novine 68/2008), ISZO predstavlja niz međusobno povezanih elektroničkih baza podataka i izvora podataka o stanju, opterećenjima pojedinih sastavnica okoliša, pritiscima na okoliš, prostornim obilježjima i drugim podacima i informacijama važnim za praćenje stanja okoliša na nacionalnoj razini.

Za potrebe uspostave usporedivog sustava prikupljanja i obrade podataka, utemeljenog na pokazateljima (indikatorima), Agencija za zaštitu okoliša (AZO) pokrenula je 2006. godine projekt izrade Nacionalne liste pokazatelja, koja je još uvijek u nastajanju. Prijedlozi nacionalnih pokazatelja napravljeni su uvažavajući pokazatelje zaštite biološke raznolikosti koje su definirali Konvencija o biološkoj raznolikosti i Europska komisija (SEBI 2010 – Streamlining the European Biodiversity Indicators), ali i uvažavajući potrebe Vlade Republike Hrvatske za informacijama nužnim za utemeljeno planiranje politike zaštite prirode i okoliša u svrhu održivog razvoja. Prema Zakonu o zaštiti okoliša (NN 110/07) Agencija za zaštitu okoliša obavezna je izraditi Nacionalnu listu pokazatelja na temelju posebnih propisa i međunarodnih ugovora, vodeći računa o specifičnim zahtjevima države u odnosu na zaštitu okoliša. Nacionalna lista pokazatelja je popis pokazatelja kojim se propisuje vremenska dinamika prikupljanja podataka, format, izvor i način toka podataka, a objavljuje se u Narodnim novinama za razdoblje od dvije godine.

Agencija za zaštitu okoliša trenutno koordinira izradu lista pokazatelja. Kako bi liste pokazatelja bile u potpunosti usklađene sa stvarnim stanjem i potrebama za uspostavom tijeka podataka koji su neophodni za izračun pokazatelja, u njihovu su izradu uključene institucije, referentni centri za pojedino tematsko područje, tijela državne uprave i institucije koje prikupljaju podatke.

U definiranju pokazatelja za biološku raznolikost sudjeluje nadležno Ministarstvo kulture i referentna stručna institucija za prikupljanje podataka o biološkoj raznolikosti u RH, Državni zavod za zaštitu prirode. Na temelju nacionalnog popisa pokazatelja planirat će se i odvijati daljnje aktivnosti AZO-a vezane uz prikupljanje podataka potrebnih za izračun i prikaz pokazatelja.

STRATEŠKI CILJ

Inventarizirati i osigurati sustavno praćenje stanja svih sastavnica biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

Strateške smjernice

8.1.1 Provesti inventarizaciju i pratiti stanje sastavnica biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.1.2 Nastaviti s uspostavom nacionalnog sustava praćenja stanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.1.3 Unaprjeđivati informacijski sustav zaštite prirode

8.1.4 Pratiti utjecaj klimatskih promjena na biološku raznolikost

8.1.5 Poticati znanstvenu zajednicu na provedbu nacionalnih istraživanja u svrhu inventarizacije, utvrđivanja rasprostranjenosti vrsta i stanišnih tipova, te veličina populacija

8.1.6 Pri praćenju stanja biološke raznolikosti koristiti se listom pokazatelja

Akcijski planovi

- 8.1.1.1 Nastaviti s istraživanjem i praćenjem stanja ugroženih staništa i populacija
- 8.1.1.2 Nastaviti s istraživanjima i praćenjem stanja svih sastavnica prirode u zaštićenim područjima
- 8.1.1.3 Provoditi kontinuirana istraživanja novih lokaliteta značajnih za očuvanje georaznolikosti
- 8.1.1.4 Provoditi kontinuirana istraživanja neistraženih skupina i/ili svojti te svojti i staništa značajnih za uspostavu mreže NATURA 2000
- 8.1.1.5 Poticati istraživanja koja će pridonijeti uspostavljanju kvalitetnijih mjera zaštite prirode
- 8.1.2.1 Nastaviti s izradom i promocijom priručnika za inventarizaciju i praćenje stanja vrsta i staništa te razvijati partnerske odnose i pružati potporu organizacijama i pojedincima koji sudjeluju u inventarizaciji i praćenju stanja
- 8.1.3.1 Nastaviti s uspostavom informacijskog sustava zaštite prirode
- 8.1.3.2 Održavati i upotpunjavati baze podataka o biološkoj raznolikosti
- 8.1.3.3 Izraditi i upotpunjavati jedinstvenu bazu podataka o usmrćenim i ozlijeđenim strogo zaštićenim životinjama
- 8.1.4.1 Izraditi program i uspostaviti praćenje stanja utjecaja klimatskih promjena na biološku raznolikost
- 8.1.4.2 Pratiti pojavljivanje i rasprostranjenost vrsta osjetljivih na temperaturne promjene kao europskog indikatora stanja biološke raznolikosti
- 8.1.5.1 Poticati na promjene u zakonskim kriterijima za napredovanje u znanstveno-nastavnim i znanstvenim zvanjima, u smislu vrednovanja stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica biološke raznolikosti
- 8.1.5.2 Uvažavati kriterij potrebe inventarizacije i praćenja stanja nacionalne biološke raznolikosti u evaluaciji projekata financiranih iz proračuna
- 8.1.6.1 Razviti listu pokazatelja za praćenje stanja biološke raznolikosti

8.2 Obrazovanje

Obrazovanje i obavješćivanje javnosti dva su važna instrumenta u promociji očuvanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti. Članci 12. i 13. Konvencije o biološkoj raznolikosti, Svjetski samit o održivom razvoju (World Summit on Sustainable Development – WSSD), inicijativa UN-a Desetljeće obrazovanja za održivi razvoj (UN Decade of Education for Sustainable Development), te nacionalna legislativa – Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti okoliša, prepoznaju važnost obrazovanja i obavješćivanja javnosti kao ključnog elementa u zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti. Obrazovanje je prvi korak u procesu socijalne promjene – vodi do razumijevanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, a potom i do promjena stavova i ponašanja javnosti, odnosno preuzimanja odgovornosti i uključivanja u njenu zaštitu.

Obrazovanje u zaštiti prirode još uvijek ne predstavlja prioritet, iako bi mlađe generacije trebale preuzeti brigu o zaštiti prirode u budućnosti. Iako je suradnja vrlo dobra na razini strukovnih organizacija, suradnju na razini državnih uprava nadležnih za prosvjetu i zaštitu prirode potrebno je poboljšati. Upravo je ova suradnja nužna za donošenje strategije obrazovanja o zaštiti prirode i odgovarajućih promjena postojećih školskih programa. Iako se godišnje održavaju tematski stručni skupovi djelatnika u prosvjeti, nedovoljna pažnja se pridaje stručnom usavršavanju o zaštiti prirode. Kako bi se potaknuo interes za zaštitu prirode i potrebu njenog očuvanja, postojeće školske programe bi trebalo nadopuniti terenskom nastavom i staviti naglasak na obrazovanje o prirodnim vrijednostima koje se nalaze na području osnovne ili srednje škole. Sljedeći korak je aktivno uključivanje u praćenje pojedinih biljnih, gljivljih, životinjskih vrsta ili staništa, te geoloških lokaliteta, kao što je za praćenje fizikalnih i kemijskih parametara atmosfere pokrenut GLOBE program.

STRATEŠKI CILJ

Poticati i razvijati sve institucionalne i izvaninstitucionalne oblike obrazovanja svih skupina građana na području zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

Strateške smjernice

8.2.1 Unaprijediti razumijevanje, važnost i zastupljenost koncepta biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti te njene zaštite i očuvanja na svim razinama školstva

8.2.2 Poticati institucionalno i izvaninstitucionalno obrazovanje o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te njenoj zaštiti i očuvanju

8.2.3 Omogućiti i poticati stručno i znanstveno obrazovanje djelatnika čiji djelokrug se dotiče zaštite prirode

8.2.4 Ojačati suradnju između tijela državne uprave, stručnih i znanstvenih institucija, odgojno-obrazovnih te NVO-a u svrhu obrazovanja u području zaštite prirode

Akcijski planovi

8.2.1.1 Poticati reviziju nastavnih programa vezanih uz biološku, krajobraznu i geološku raznolikost, te njenu zaštitu i očuvanje, u smislu osuvremenjivanja, konkretnog problemskog pristupa i poticanja terenskog rada

8.2.1.2 Osigurati sadržaje i materijale o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti, o potrebi i načinima njene zaštite, kao i o dobrobitima biološke raznolikosti, posebno s obzirom na ljudsko zdravlje i kvalitetu življenja, u svim odgojno-obrazovnim institucijama

8.2.1.3 Suradivati sa županijskim uredima za prosvjetu i kulturu kao ključnim operativnim jedinicama koordinacije provedbe programa i projekata obrazovanja za zaštitu i očuvanje biološke raznolikosti

8.2.2.1 Poticati uvrštavanje sadržaja o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti u dodiplomski studij svih nastavničkih fakulteta

8.2.2.2 Poticati uvrštavanje tema o važnosti zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u programe redovitog stručnog usavršavanja nastavnika biologije i drugih struka, te ravnatelja škola

8.2.2.3 Poticati razvoj interdisciplinarnih dodiplomskih i postdiplomskih studija vezanih uz očuvanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, njihovo upravljanje i razvoj novih tehnologija

8.2.2.4 Poticati institucionalne i izvaninstitucionalne programe, projekte i aktivnosti s ciljem obrazovanja o zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti i njenog održivog korištenja

8.2.2.5 Nadograditi konceptom biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti postojeće interpretativne programe javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, zooloških vrtova, botaničkih vrtova, muzeja i dr.

8.2.3.1 Omogućiti i provoditi edukaciju djelatnika javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima

8.2.3.2. Raditi na uspostavi nacionalnog centra za edukaciju službi zaštite prirode

8.2.4.1 Ugraditi načela zaštite i očuvanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u sustav obrazovanja, osposobljavanja i prakse šumarstva, lovstva, poljoprivrede, ribarstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, prostornog planiranja i biotehnologije, te svih drugih struka i djelatnosti koje se posredno i neposredno odvijaju u prirodi.

8.3 Obavješćivanje i sudjelovanje javnosti

Sredstva javnog informiranja imaju važnu ulogu u zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti. Pružanjem informacija širokoj javnosti mogu stvoriti podršku, pritisak ili angažman javnosti.

Globalni je trend povećanje udjela elektronske komunikacije pa se taj potencijal treba iskoristiti i u svrhe obrazovanja, obavješćivanja i sudjelovanja javnosti u zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti.

Informacije o stanju biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti i dostupnost tih informacija osnovni su preduvjet za porast svijesti javnosti i ciljnih skupina na temu biološke raznolikosti. U tom smislu treba davati podršku razvoju tehničke, znanstvene i tehnološke suradnje s domaćim i međunarodnim institucijama, a u svrhu zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti i održivog korištenja njenih komponenti.

Stvorene su zakonske pretpostavke za sudjelovanje javnosti u donošenju odluka o zaštiti prirode i okoliša, no potrebno je dodatno poticati javnost na pravovremeno uključivanje u postupke javnoga uvida i javnih rasprava.

Implementacija i puno funkcioniranje Mehanizma za razmjenu informacija o biološkoj raznolikosti (Clearing House Mechanism – CHM) pridonijet će tom cilju.

Važni posrednici u komunikaciji koncepta biološke raznolikosti su i nevladine organizacije putem kojih je moguće uključiti široku javnost u procese zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti.

Informiranje šire javnosti i ciljanih skupina o zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti provodi se u okviru različitih projekata zaštite prirode ili primjerice obilježavanja značajnih datuma poput Dana zaštite prirode, Dana planeta Zemlje, Dana močvarnih staništa, promocija novih stručnih izdanja, povremenog održavanja tematskih okruglih stolova, konferencija za novinare i sl.

Što se tiče medijske popraćenosti, zaštita prirode zauzima sve više prostora. Dnevne tiskovine prate događaje vezane uz ovu problematiku, najčešće u obliku kraćih vijesti, iako su se u posljednjih nekoliko godina pojavila i nova specijalizirana izdanja časopisa, koja obrađuju teme iz zaštite prirode.

Republika Hrvatska je stranka Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhуска konvencija). Obveza informiranja javnosti i sudjelovanja javnosti u odlučivanju regulirana je Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o zaštiti okoliša i Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07), dok su postupci sudjelovanja javnosti propisani pratećim pravilnicima i uredbama.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati obavješćivanje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti

Strateške smjernice

8.3.1 Unaprijediti i podići razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te pojačati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka

8.3.2 Uspostaviti mehanizme međunarodne, regionalne i nacionalne razmjene podataka o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te o aktivnostima zaštite i očuvanja

8.3.3 Poticati nevladine organizacije u aktivnostima zaštite i promidžbe prirode

8.3.4 Poticati sudjelovanje sredstava javnog informiranja u obrazovanju, obavješćivanju i sudjelovanju javnosti na temu zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.3.5 Poticati volonterstvo i ostale oblike izvaninstitucionalnog obrazovanja i javnog društvenog djelovanja u zaštiti biološke raznolikosti

Akcijski planovi

8.3.1.1 Poticati financiranje akcija koje podižu razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti i potiču sudjelovanje javnosti u odlučivanju

8.3.2.1 Informirati javnost sustavno i dosljedno o postojećem institucionalnom okviru, pravima i dužnostima građana, kao i mogućnostima sudjelovanja javnosti u procesima i postupcima odlučivanja vezanim uz problematiku zaštite i očuvanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.3.2.2 Razvijati informacijski sustav za biološku raznolikost Hrvatske

8.3.2.3 Razviti Mehanizam za razmjenu informacija o biološkoj raznolikosti (CHM)

8.3.3.1 Unaprjeđivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i obavješćivanje javnosti na temu biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti za NVO

8.3.3.2 Poticati suradnju između organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora

8.3.4.1 Nastaviti poticati medijsko praćenje datuma značajnih za zaštitu prirode i okoliša

8.3.4.2 Kontinuirano komunicirati s medijima i uspostaviti trajno partnerstvo u svrhu veće zastupljenosti tema iz područja zaštite biološke raznolikosti

8.3.4.3 Uspostaviti godišnju radionicu za predstavnike medija, MK, DZZP, JU i NVO

8.3.5.1 Razvijati mrežu volontera i različite programe za volontere (inventarizacija, monitoring, edukacija itd.)

8.4 Prostorno planiranje

Stupanjem na snagu novog Zakona o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07) prestao je važiti Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02, 100/04, 128/04) i Uredba o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora, koja je donesena upravo s ciljem zaštite područja koje trpi najveću devastaciju. Odredbe navedene Uredbe koje su predviđale ograničenja u zahvatima na tom području, ugrađene su u novi Zakon o prostornom uređenju i gradnji i jednako su obvezujuće za nove i važeće prostorne planove širih i užih područja. Sukladno novom Zakonu, dokumentima prostornog uređenja određuje se svrhovita organizacija, korištenje i namjena prostora te mjerila i smjernice za uređenje i zaštitu prostora države, županija, grada Zagreba, velikih gradova, gradova i općina. Dokumenti prostornog uređenja donose se na državnoj razini (Strategija prostornog razvoja, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i dio prostornih planova područja posebnih obilježja) i kao prostorni planovi na područnoj (regionalnoj) (prostorni plan županije ili Grada Zagreba i dio prostornih planova područja posebnih obilježja) i lokalnoj razini (prostorni plan uređenja velikog grada, prostorni plan uređenja grada odnosno općine, urbanistički plan uređenja i detaljni plan uređenja). S obzirom na namjenu dijele se na strateške dokumente prostornog uređenja (Strategija prostornog razvoja, Program prostornog uređenja Republike Hrvatske i prostorni plan područja posebnih obilježja, prostorni plan županije ili Grada Zagreba, prostorni plan uređenja velikog grada, prostorni plan uređenja grada odnosno općine) i provedbene dokumente prostornog uređenja (urbanistički plan uređenja i detaljni plan uređenja).

Unatoč pozitivnoj legislativi u RH se posebno u zadnjem desetljeću događa intenzivno korištenje i neselektivno 'zauzimanje' ruralnih prostora i obalnog prostora (poduzetničke zone, poligoni, apartmanska naselja, vjetroelektranska polja, golf igrališta, velike površine predviđene za turističku izgradnju na obalnom području i dr.). Stoga se više nego ikad prije nameće potreba zaštite prirode ne samo u obliku reprezentativne zaštite (ugrožene vrste, osjetljiva staništa i/ili koridori, kategorizirana zaštićena područja) nego i u obliku zaštite pojedinih prirodnih prostornih cjelina.

Važeća generacija županijskih prostornih planova (usvojeni od 2000. – 2004. g), osim načelnih (npr. kandidatura novih zaštićenih područja) ne sadrži druge (ozbiljnije) instrumente zaštite i očuvanja bioloških i krajobraznih vrijednosti prostora, što je djelomice posljedica nedostatka podataka o biološkim i krajobraznim vrijednostima prostora, ali i nedostatka senzibiliteta izrađivača prostorno-planskih dokumenata da u sastavu tima za izradu prostornog plana bude i stručnjak prirodoslovnih kvalifikacija. Prostorni planovi su dominantno posvećeni

izgrađenom okolišu, a ne prirodnom, koncentriraju se uglavnom na infrastrukturu, rekreaciju, turizam, građevine, ekonomski razvoj i promet. Vrlo rijetko propisuju mjere zaštite cjelovitog prostora od neodgovarajućeg razvoja (npr. prekobrojnih kamenoloma, predimenzioniranih poduzetničkih i turističkih zona i dr.). Takvi prostorni planovi određuju korištenje/namjenu prostora i predstavljaju osnovu za usmjeravanje razvoja.

Zakon o prostornom uređenju i gradnji te Zakon o zaštiti prirode za zaštićena područja (posebice za nacionalne parkove i parkove prirode) propisuje izradu Prostornih planova područja posebnih obilježja. Svi nacionalni parkovi osim Nacionalnog parka Sjeverni Velebit te Park prirode Učka i Park prirode Kopački rit imaju važeće prostorne planove dok su za ostale u izradi.

Već je i Zakon o zaštiti prirode iz 2003. godine propisao obvezu izdavanja uvjeta i mjera zaštite prirode i ugradnju tih uvjeta i mjera u dokumente prostornog uređenja. Za dokumente prostornog uređenja koji u svom obuhvatu imaju posebno zaštićena područja Zakon je propisao prije usvajanja obvezu ishoda suglasnosti od Ministarstva nadležnog za poslove zaštite prirode. Navedene odredbe Zakona o zaštiti prirode počele su se u potpunosti primjenjivati tek u rujnu 2004. godine, nakon rješavanja ustrojstvenih i kadrovskih pitanja u ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode (Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja – pa nakon toga Ministarstvo kulture) i novoosnovanom Državnom zavodu za zaštitu prirode. Od tada se redovito utvrđuju uvjeti i mjere zaštite prirode koji se ugrađuju u prostorno-plansku dokumentaciju, a na istu se daju i suglasnosti.

U lipnju 2005. godine na snagu je stupio novi Zakon o zaštiti prirode, koji propisuje obvezu izdavanja uvjeta i mjera zaštite prirode nositelju izrade plana, te obvezu ishoda prethodne suglasnosti u postupku donošenja prostornih planova koji obuhvaćaju zaštićeno područje.

Nakon stupanja na snagu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova u siječnju 2006. te Uredbe o proglašenju ekološke mreže u listopadu 2007. godine, u postupku utvrđivanja uvjeta i mjera zaštite prirode Ministarstvo od DZZP-a pribavlja podatke o prisutnosti ugroženih i rijetkih stanišnih tipova na području obuhvata plana, prijedlog mjera za njihovo očuvanje, podatke da li se u obuhvatu plana nalazi područje koje je uključeno u nacionalnu ekološku mrežu ili predstavlja potencijalno NATURA 2000 područje. Ujedno se pribavljaju i podaci o divljim svojstama te o njihovoj ugroženosti i statusu zaštite (Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim iz siječnja 2006.). Podaci pribavljeni od DZZP-a ugrađuju se u uvjete i mjere zaštite prirode Ministarstva te se dostavljaju nositelju izrade plana uz ostale podatke potrebne za izradu plana koji se odnose na područje zaštite prirode.

STRATEŠKI CILJ

Donošenje prostornih planova područja posebnih obilježja za sve nacionalne parkove i parkove prirode, vrednovanje prostora sa stajališta zaštite prirode, ugradnja uvjeta i mjera zaštite prirode te podataka dobivenih vrednovanjem prostora u dokumente prostornog uređenja

Strateške smjernice

8.4.1 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode, odnosno očuvanja i unapređenja populacija ugroženih i zaštićenih vrsta, ugroženih i rijetkih tipova staništa te očuvanja krajobraznih vrijednosti, kao i definiranje prioriteta vezanih uz planiranje proglašenja novih zaštićenih područja

8.4.2 Donijeti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za sve nacionalne parkove i parkove prirode

8.4.3 Utvrditi međuodnos prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode u pogledu sadržaja tih planova

8.4.4 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije te izdavanje dopuštenja za zahvate u prostoru, posebno s obzirom na novo vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu

8.4.5 Poboljšati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne planove

8.4.6 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o biološkoj, geološkoj i krajobraznoj raznolikosti i značaju očuvanja prostora te poticati uključivanje javnosti pri izradi i donošenju prostornih planova

Akcijski planovi

8.4.1.1 Propisati obvezu izrade stručne podloge vezane uz zaštitu prirode za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije

8.4.1.2 Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu stručnih podloga za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije

8.4.1.3 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode i ugraditi na taj način dobivene podatke u prostorno-plansku dokumentaciju (postojeće planove i planove u izradi)

8.4.1.4 Izraditi kataloge mjera/protokole zaštite prirode za glavne djelatnosti i sektore: prostorno planiranje, poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno gospodarstvo, rudarstvo, turizam i dr., s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u provedbene planove navedenih sektora

8.4.2.1 Izraditi i donijeti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode

8.4.3.1 Uskladiti sadržaj i obuhvat prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode (radi izbjegavanja preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)

8.4.3.2 Unaprijediti koordinaciju između tijela nadležnih za zaštitu prirode, zaštitu okoliša i prostorno planiranje

8.4.4.1 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije i izdavanje dopuštenja za korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru, posebno s obzirom na značaj očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, novo vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu

8.4.5.1 Jačati suradnju inspekcije zaštite prirode, urbanističke inspekcije i građevne inspekcije

8.4.6.1 Poticati aktivnosti informiranja i uključivanja javnosti te stručnih, znanstvenih institucija i nevladinih organizacija iz područja zaštite biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti u procese izrade i usvajanja dokumenata prostornog uređenja

8.4.6.2 Na transparentan i stručan način vrednovati mišljenja, primjedbe i prijedloge javnosti na prijedloge prostornih planova

8.5 Ocjena prihvatljivosti za prirodu

Zakon o zaštiti prirode iz 2003. godine propisivao je obvezu ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu. Sadržaj, rok i način utvrđivanja ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu, način obavješćivanja javnosti i način izračunavanja jamčevine za otklanjanje posljedica na prirodu ministar je trebao propisati pravilnikom. Navedeni pravilnik nije bio donesen te se ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu nije provodila.

Novi Zakon o zaštiti prirode iz 2005. godine također propisuje provođenje ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu i to za zahvate koji nisu obuhvaćeni procjenom utjecaja na okoliš, a koji sami ili sa drugim zahvatima mogu imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost. I ovim se Zakonom propisuje izrada Pravilnika koji propisuje sadržaj, rok i način utvrđivanja ocjene prihvatljivosti utjecaja na prirodu, način obavješćivanja javnosti, i način izračuna jamčevine za uklanjanje mogućih posljedica na prirodu. Navedeni pravilnik donosi ministar uz suglasnost čelnika središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove zaštite okoliša. Zakonom nije propisana obveza ocjene prihvatljivosti plana i programa za prirodu.

Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti zahvata za prirodu donesen je u srpnju 2007. godine uz suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, ali se nije primjenjivao do donošenja Uredbe o ekološkoj mreži. Navedenim pravilnikom propisana je obveza ocjene prihvatljivosti za prirodu i za planove gospodarenja prirodnim dobrima, kroz postojeće instrumente Zakona o zaštiti prirode (uvjeti i mjere zaštite prirode i prethodna suglasnost).

Kako bi se Zakon o zaštiti prirode u potpunosti uskladio s Direktivom o staništima i detaljnije propisao postupak, način i potreba provođenja ocjene prihvatljivosti za prirodu u pripremi je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode. Navedenim izmjenama i dopunama detaljno će se propisati faze ocjene prihvatljivosti za prirodu kako slijedi: prethodna ocjena, glavna ocjena s ocjenom drugih pogodnih mogućnosti te utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa i kompenzacijskih uvjeta.

Zakonom o zaštiti okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje prirodnih zajednica, racionalno korištenje prirodnih izvora i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog i održivog razvoja. Zakonom su propisani i ciljevi zaštite okoliša, a neki od njih su: zaštita biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti i očuvanje ekološke stabilnosti; održivo korištenje prirodnih dobara, bez većeg oštećivanja i ugrožavanja prirodnog okoliša, zaštita i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša, poboljšanje narušene prirodne ravnoteže i ponovo uspostavljanje njezinih regeneracijskih sposobnosti, unapređenje stanja okoliša i osiguravanje zdravog okoliša i dr.

Jedan od instrumenata kojim se provodi zaštita okoliša sukladno Zakonu o zaštiti okoliša je i procjena utjecaja zahvata na okoliš kojom se sagledavaju svi mogući izravni i neizravni utjecaji zahvata na tlo, vodu, more, zrak, šume, klimu, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, krajobraz, materijalnu imovinu, kulturnu baštinu, uzimajući u obzir njihove međuodnose. Procjena utjecaja na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata, odnosno prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog akta kojim se odobrava zahvat. Zahvati za koje se provodi procjena utjecaja na okoliš, način provedbe procjene utjecaja zahvata na okoliš, način provedbe postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš te način rada povjerenstva propisani su Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš. Za zahvate za koje je obvezna i procjena utjecaja na okoliš i ocjena prihvatljivosti za prirodu postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu (sukladno članku 36. Zakona o zaštiti prirode) provodi se kao objedinjeni postupak. Zahtjev za procjenu utjecaja na okoliš obavezno sadrži i odgovarajući akt izdan u postupku ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu – prethodne ocjene (potvrdu o prihvatljivosti zahvata ili mišljenje o obvezi provedbe postupka glavne ocjene). Postupak glavne ocjene tada se provodi u sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš, a prije donošenja rješenja nadležno tijelo mišljenje povjerenstva o prihvatljivosti zahvata obavezno dostavlja na očitovanje nadležnom tijelu za zaštitu prirode.

Strateška procjena utjecaja plana ili programa na okoliš je instrument kojim se provodi zaštita okoliša, a predstavlja novost u odnosu na prijašnji Zakon o zaštiti okoliša. Njome se procjenjuju vjerojatno značajniji utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom plana ili programa te se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvaćanju plana ili programa donose uz poznavanje mogućih značajnih utjecaja. Strateška procjena provodi se tijekom izrade nacrtu prijedloga plana i programa prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja. Način provođenja strateške procjene propisan je Uredbom o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš. Za planove i programe za koje je obvezna i strateška procjena utjecaja plana ili programa na okoliš i ocjena prihvatljivosti za prirodu postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu provodi se kao objedinjeni postupak. Odluka o provedbi postupka strateške procjene treba tada sadržavati i mišljenje o obvezi provedbe postupka glavne ocjene. Postupak glavne ocjene tada se provodi u sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš.

STRATEŠKI CILJ

Uspostava instrumenta ocjene prihvatljivosti zahvata, plana i programa za prirodu

Strateške smjernice

8.5.1 Uspostaviti mehanizme i sustav za provođenje ocjene prihvatljivosti za prirodu

8.5.2 Ojačati načela zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš

8.5.3 Osposobiti područnu (regionalnu) i lokalnu upravu za provedbu postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu

8.5.4 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o važnosti postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000

Akcijski planovi

8.5.1.1 Donijeti izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode vezane uz ocjenu prihvatljivosti za prirodu za zahvate, planove i programe

8.5.1.2 Donijeti novi Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za prirodu koji će biti usklađen s izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode

8.5.1.3 Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu studija prihvatljivosti zahvata za prirodu

8.5.1.4 Donijeti Uredbu o međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000

8.5.2.1 Provoditi cjelovitu obradu segmenta biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš

8.5.3.1 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave i ostalih dionika o provođenju propisa o ocjeni prihvatljivosti za prirodu kao samostalnog postupka te u sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš

8.5.4.1 Izraditi i osigurati dostupnost informativno-edukativnih materijala o ocjeni prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000

9. PROVEDBA STRATEGIJE

9.1 Praćenje stanja i vrednovanje provedbe Strategije

U Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti zacrtan je niz strateških smjernica i akcijskih planova zaštite. Oni oslikavaju potrebna djelovanja, ali je teško prognozirati mogućnost njihove provedbe. Stoga su akcijski planovi poredani po prioritetima. Prioritetne akcijske planove (PR) potrebno je provoditi u najkraćem roku, kratkoročne (KR) u roku od pet godina, srednjoročne (SR) u roku deset godina, a dugoročne (DR) u dvadesetogodišnjem razdoblju. Jedan od instrumenata praćenja stanja i vrednovanja provedbe Strategije je Izvješće o stanju prirode koje se izrađuje radi analize provedbe, ocjene provedenih mjera, ocjene provedenog nadzora i korištenja financijskih sredstava za zaštitu prirode te ocjene korištenja financijskih sredstava i procjene potrebe izrade revizije strategije, te drugih podataka.

Ocjenu provedbe Strategije Izvješće treba dati i kroz ocjenu stanja biološke raznolikosti, koja će se temeljiti na Nacionalnoj listi pokazatelja za biološku raznolikost. Izradu liste pokazatelja koordinira Agencija za zaštitu okoliša.

Uz to je potrebno razviti dodatni set pokazatelja, prije svega pokazatelje utjecaja na biološku, krajobraznu i geološku raznolikosti, te ostale pokazatelje za praćenje financiranja i provedbe mjera predviđenih Strategijom.

Pri planiranju državnog proračuna za pojedinu godinu potrebno je prije svega voditi računa o prioritetnim akcijskim planovima iz Strategije za tu godinu.

Nositelji provedbe akcijskih planova u ovoj Strategiji su nadležna tijela središnje državne uprave, prije svega Ministarstvo kulture nadležno za zaštitu prirode, zatim Državni zavod za zaštitu prirode, javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, te regionalna (područna) i lokalna uprava i samouprava.

Provedba akcijskih planova se mora odvijati u suradnji sa širokim krugom dionika, prije svega znanstvenim i stručnim institucijama, zavodima, pravnim osobama koje upravljaju prirodnim dobrima, udrugama, uz sudjelovanje javnosti.

Tijelo nadležno za provođenje Strategije je Ministarstvo kulture, koje koordinira daljnji rad i obavlja administrativne i organizacijske poslove u svrhu provođenja Strategije.

STRATEŠKI CILJ Osigurati učinkovitu provedbu Strategije
--

Strateške smjernice

9.1.1 Poduzeti potrebne korake za kontinuirano praćenje provedbe Strategije

9.1.2 Dati prioritet financiranju projekata relevantnih za provedbu Strategije

Akcijski planovi

9.1.1.1 Usvojiti Nacionalnu listu pokazatelja za biološku raznolikost

9.1.1.2 Definirati ostale pokazatelje za praćenje provedbe Strategije

9.1.2.1 Pri planiranju državnog proračuna za pojedinu godinu osigurati financiranje prioriternih akcijskih planova iz Strategije za tu godinu

9.1.2.2 Sklapati međusektorske sporazume o davanju prioriteta na natječajima za financiranje projektima koji pridonose provedbi Strategije, naročito u znanosti

9.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije

Od donošenja Strategije 1999. godine vidljiv je znatan iskorak u jačanju financijskih mehanizama za zaštitu prirode. Kada govorimo o sustavu zaštite prirode u cjelini osnovni izvor financiranja i dalje je državni proračun.

U cilju potpore aktivnostima i programima zaštite prirode nevladinih udruga Ministarstvo je od 2006. godine započelo s dodjelom sredstava kroz javni natječaj, te se ubuduće očekuje rast izdvajanja u tu svrhu.

Određena sredstva za upravljanje zaštićenim područjima (kroz rad državnih/županijskih/lokalnih javnih ustanova) te druge projekte vezane uz zaštitu prirode izdvajaju se i iz županijskih, gradskih i općinskih proračuna.

Značajna sredstva za poslove zaštite prirode na državnom i/ili regionalnom nivou ostvaruju se i kroz različite međunarodne projekte, financirane od međunarodnih fondova, vlada/programa pojedinih europskih zemalja te pretprijetnih programa EU. S obzirom na važnost koju EU pridaje zaštiti biološke i krajobrazne raznolikosti, očekuje se znatan priljev sredstava iz ovih izvora.

Radi osiguranja dodatnih sredstava za financiranje projekata, programa i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša, 2004. godine osnovan je Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Osnivanje Fonda predstavlja znatan napredak u načinu financiranja zaštite prirode, jer je dio sredstava namijenjen financiranju projekata i programa zaštite i očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. Očekuje se postupno povećanje sredstava koje Fond izdvaja za projekte zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti.

Zakonom o zaštiti prirode predviđen je sustav novčanih poticaja za gospodarenje koje uvažava i provodi mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti. S obzirom da je to mehanizam neophodan za uspješno upravljanje područjima ekološke mreže tj. budućeg hrvatskog dijela ekološke mreže EU NATURA 2000, potrebno je što prije uspostaviti sustav poticaja kroz posebne propise, pri čemu se najviše očekuje od budućeg Poljoprivredno-okolišnog programa.

Gotovo sve javne ustanove koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode imaju vlastite izvore prihoda kroz naplatu ulaznica, turističko-ugostiteljsku djelatnost, koncesijska odobrenja, prodaju suvenira, promidžbenih materijala i druge usluge. Veći dio ovih prihoda ostvaruju nacionalni parkovi i parkovi prirode koji imaju dobro razvijenu turističko-ugostiteljsku djelatnost kao i vrlo veliki broj posjetitelja.

Poslovni sektor tek se počinje uključivati u zaštitu biološke i krajobrazne raznolikosti. Koncept društveno odgovornog poslovanja potrebno je proširiti u većoj mjeri i na zaštitu prirode putem sponzoriranja konkretnih akcija, a one subjekte koji izravno koriste ili utječu na prirodna dobra i obvezati na izdvajanje određenih sredstava namijenjenih zaštiti prirode.

Sustavno praćenje financijskih sredstava koja se iz različitih izvora izdvajaju za zaštitu prirode otežano je zbog raspršenosti i heterogenosti institucija i dionika uključenih u projekte zaštite prirode.

Osim namjenskih sredstava svi sudionici provedbe Strategije osiguravat će dio sredstava u okviru svojih djelatnosti, a ovisno o sudjelovanju u pojedinim akcijskim planovima.

STRATEŠKI CILJ

Osigurati financijske mehanizme za učinkovitu provedbu Strategije

Strateške smjernice

9.2.1 U okviru proračuna tijela državne uprave osigurati financiranje provedbe Strategije

9.2.2 Osigurati financiranje zaštite prirode iz izvanproračunskih izvora

Akcijski planovi

9.2.1.1 Pri planiranju državnog proračuna za pojedinu godinu osigurati financiranje prioriternih akcijskih planova iz Strategije za tu godinu

9.2.1.2 Jačati kapacitete MK radi planiranja financiranja u zaštiti prirode

9.2.1.3 Dodatno razraditi kriterije i metodologiju za dodjelu sredstava kroz javne natječaje za programe zaštite prirode imajući u vidu prioritete Strategije

9.2.1.4 Razraditi sustav novčanih poticaja za gospodarenje koje uvažava i provodi mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti u okviru budućeg Poljoprivredno-okolišnog programa.

9.2.2.1 Jačati kapacitete u MK, DZZP-u i JU za pripremu i provedbu projekata financiranih iz inozemnih fondova, posebno EU fondova

9.2.2.2 Jačati udio financiranja projekata zaštite prirode iz sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

9.2.2.3 Poticati financiranje projekata zaštite prirode u okviru koncepta društveno odgovornog poslovanja

10. SAŽETI PRIKAZ AKCIJSKIH PLANOVA

Broj	Akcijski planovi	Nositelj	Potencijalni provoditelji	Žurnost	Mogući izvori financiranja	Poveznica s drugim akcijama
-------------	-------------------------	-----------------	----------------------------------	----------------	-----------------------------------	------------------------------------

3. Zaštita biološke raznolikosti

3.1 In situ zaštita

3.1.1 Zaštićena područja

3.1.1.1 Izraditi temeljne dokumente upravljanja zaštićenim područjima

3.1.1.1.1	Izraditi i donijeti planove upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode koji ih još nemaju	JU NP/PP	JU NP/PP, DZZP, MK	PR!	MS, DP	6.7.1.2
3.1.1.1.2	Izraditi i donijeti planove upravljanja za ostala područja zaštićena u kategorijama strogog rezervata, posebnog rezervata, regionalnog parka i značajnog krajobraza	JUŽ	JUŽ, DZZP, MK	KR	MS, ŽP	3.1.3.1.3 6.7.1.2
3.1.1.1.3	Izraditi i donijeti prostorne planove za nacionalne parkove i parkove prirode koji ih još nemaju ili za koje se planovi nalaze u reviziji	MZOPUG	MZOPUG, DZZP, JU NP/PP, MK	PR!	DP	8.4.2.1 8.4.3.1

3.1.1.2 Digitalizirati granice i nastaviti reviziju postojećih zaštićenih područja

3.1.1.2.1	Dovršiti započetu reviziju postojećih zaštićenih područja	MK	DZZP, MK, JU NP/PP, JUŽ	PR!	DP	
3.1.1.2.2	Na temelju revizijom utvrđenih prioriteta, izraditi izmjene i dopune zakona o proglašenju nacionalnih parkova i parkova prirode, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige	MK	DZZP, MK, JU NP/PP	PR!	MS, DP	
3.1.1.2.3	Digitalizirati granice ostalih zaštićenih područja, te na temelju rezultata revizije izraditi izmjene i dopune akata o proglašenju, provesti zakonski postupak proglašenja te izvršiti uknjižbu u zemljišne knjige	DZZP, MK	DZZP, MK, JUŽ	SR	MS, DP, ŽP	3.1.3.1.2

3.1.1.3 Vrednovati, kategorizirati i zakonski zaštititi pojedina područja

3.1.1.3.1	Osnovati stručnu radnu skupinu koja će izvršiti kategorizaciju svakog zaštićenog područja u jednu od IUCN kategorija, prema novim smjernicama IUCN	DZZP	DZZP, MK, JU, ZI	KR	DP	
3.1.1.3.2	Proglasiti park prirode Delta Neretve	MK	MK, DZZP	PR!	DP	
3.1.1.3.3	Stručno vrednovati i zakonski zaštititi područja Elafita, Mrežnice, Bjelolasice, Hrvatskog zagorja, Ličke Plješevice, Čičarije, masiva Dinare i Kamešnice, otoka Cresa, područja Obruča i Paklena, kanjona Une, rijeke Mirne, gornjeg toka Kupe, cijelog toka rijeke Cetine te Snježnice	DZZP	DZZP, JUŽ, MK, zainteresirana javnost	DR	ŽP, DP, MS	
3.1.1.3.4	Stručno vrednovati i zakonski zaštititi druga područja vrijedne biološke, krajobrazne i/ili geološke raznolikosti	DZZP	DZZP, MK, JUŽ, zainteresirana javnost	DR	ŽP, DP, MS	5.1.5 5.1.11 5.1.12
3.1.1.3.5	Izraditi cjeloviti plan nominiranja lokaliteta za pojedina međunarodna proglašenja (UNESCO World Heritage, UNESCO MaB, RAMSAR, European Diploma of Protected Areas, UNESCO GEO Park)	MK	MK, DZZP, JU	KR	DP	5.1.6 5.1.11 5.1.12

3.1.1.3.6	Dovršiti proces proglašenja rezervata biosfere Mura-Drava	MK	DZZP, MK, JUŽ	PR!	MS, DP, ŽP	
3.1.1.3.7	Dovršiti proces kandidatura za Listu Svjetske baštine UNESCO-a zaštićenih područja koja se trenutno nalaze na Listi prijedloga (Velebit, NP Kornati i PP Telaščica, te PP Lonjsko polje), te razmotriti predlaganje novih područja	MK	MK, DZZP, JU	SR	DP, MS	
3.1.1.3.8	Stručno vrednovati područja PP Vransko jezero, Ličkog polja i Ogulinsko-plašćanskog područja za kandidaturu na Popis međunarodno vrijednih močvara Konvencije o močvarama od međunarodne važnosti naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija)	MK	MK, DZZP, JU PP, JUŽ	SR	MS, VP JU, ŽP, DP	
3.1.1.3.9	Stručno vrednovati područja NP Mljet, NP Kornati, PP Telaščica i PP Lastovsko otočje za kandidaturu na Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Barcelonske konvencije	MK	MK, DZZP, JU NP/PP	SR	DP, MS, VP JU	
3.1.1.4 Osigurati uključivanje zainteresirane javnosti						
3.1.1.4.1	Omogućiti sustavno sudjelovanje zainteresirane javnosti u procesu proglašenja novih zaštićenih područja te procesu razvoja dokumenta upravljanja pojedinih zaštićenih područja putem jasno definiranih konzultacijskih procesa	JU	JU NP/PP, JUŽ DZZP, MK	PR!	DP, MS, ŽP, VP JU	8.3.3.2
3.1.1.4.2	Objediniti sve baze podataka o zaštićenim područjima u integralni Informacijski sustav zaštite prirode dostupan zainteresiranoj javnosti i povezati ga s Informacijskim sustavom zaštite okoliša (ISZO)	DZZP	DZZP, MK, JU NP/PP, JUŽ, AZO	PR!	DP, MS, ŽP, VP JU	3.1.4.5.1 8.1.3.1 8.1.3.2 8.3.2.2 8.3.2.3 8.3.3.2
3.1.1.4.3	Objaviti Upisnik zaštićenih prirodnih vrijednosti na internetskoj stranici Ministarstva kulture	MK	MK	PR!	DP	5.1.10 7.2.3.1 8.3.3.2
3.1.1.5 Unaprijediti sustav upravljanja zaštićenim područjima						
3.1.1.5.1	Nastaviti standardizaciju izvješća i akata nacionalnih parkova i parkova prirode	MK	MK, DZZP, JU NP/PP	PR!		
3.1.1.5.2	Kadrovski ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova	MK	MK, Županije, JU	PR!	ŽP, DP, VP JU	5.3.1 7.2.1.1
3.1.1.5.3	Educirati i stručno usavršavati djelatnike javnih ustanova	MK	MK, DZZP, JU	KR	DP, ŽP, MS, VP JU	5.4.2 7.2.2.1 8.2.3.1
3.1.1.5.4	Uspostaviti jedinstveni sustav naplate ulaznica u NP/PP	MK	MK, JU NP/PP	PR!	VP JU, DP	6.8.2.3

3.1.1.5.5	Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u NP/PP	JU NP/PP	JU NP/PP, DZZP, MK	KR	DP, MS, VP JU	5.1.8 6.8.3.2
3.1.1.5.6	Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u ostalim zaštićenim područjima	JUŽ	JUŽ, DZZP, MK	SR	ŽP, MS, VP JU	5.1.8 6.8.3.2
3.1.1.5.7	Nastaviti provedbu Nacionalnog programa za uspostavu integralnog protupožarnog nadzornog sustava u nacionalnim parkovima i parkovima prirode	MK	JU NP/PP, MK, LUS, VZ	PR!	DP, ŽP, VP JU	
3.1.1.5.8	Nastaviti razminiranje zaštićenih područja, prioritetno nacionalnih parkova i parkova prirode	HCR	HCR, JU, TDU	KR	MS, DP	5.2.3 6.2.3.1
3.1.1.6 Rješavati imovinsko-pravne odnose, te povećati udio zemljišta u državnom vlasništvu unutar zaštićenih područja						
3.1.1.6.1	Izvršiti konzultacije s nadležnim tijelima i drugim dionicima prostora te započeti rješavanje imovinsko-pravnih odnosa u NP/PP	JU NP/PP	JU NP/PP, TDU, MK	KR	VP JU	
3.1.1.6.2	Izraditi listu prioriteta i započeti otkup zemljišta u strogim rezervatima, nacionalnim parkovima, posebnim rezervatima i parkovima prirode	MK	MK, DZZP, JU NP/PP, JUŽ	KR	DP, VP JU, ŽP	7.1.3.1 7.2.5.1 7.2.5.2
3.1.2 Zaštita ekoloških sustava i staništa						
3.1.2.1 Osigurati preduvjete za učinkovitiju provedbu Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova						
3.1.2.1.1	Provoditi kartiranje kopnenih staništa u mjerilu 1:25.000 ili detaljnije na područjima ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000	DZZP	MK, DZZP, VS	SR	DP, MS	3.1.3.1.2
3.1.2.1.2	Provoditi kartiranje morskih staništa na područjima mora pod jurisdikcijom RH	DZZP	MK, DZZP, VS	SR	DP, MS	3.1.3.1.2 6.5.2.1
3.1.2.1.3	Provoditi periodičnu reviziju Nacionalne klasifikacije staništa Republike Hrvatske	DZZP	MK, DZZP, VS	DR	DP, MS	
3.1.2.2 Znanstveno utvrditi ugroženost pojedinih stanišnih tipova u Hrvatskoj te razviti specifične mjere za njihovu zaštitu						
3.1.2.2.1	Izraditi crveni popis i crvenu knjigu stanišnih tipova RH	DZZP	DZZP, VS	PR!	DP	6.5.2.1

3.1.2.2.2	Razviti specifične mjere za zaštitu rijetkih i ugroženih stanišnih tipova	DZZP	DZZP, VS	KR-SR	DP, ŽP, MS	3.1.2.3.6 3.1.2.3.10 5.2.1 6.1.2.1 6.1.9.1 6.1.9.2 6.8.1.2 6.8.1.3 6.10.1.2 6.11.1.3 8.4.1.4
3.1.2.3 Osigurati preduvjete za zaštitu staništa ugroženih na nacionalnoj i europskoj razini						
3.1.2.3.1	Inventarizirati i kartirati ugrožene i rijetke stanišne tipove te stanišne tipove na Dodatku I Direktive o staništima značajne za uspostavu mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, VS, JU	PR!	DP, MS, ŽP	8.1.1.4
3.1.2.3.2	Odrediti područja važna za očuvanje stanišnih tipova s Dodatka I Direktive o staništima kao i područja važna za očuvanje stanišnih tipova koje RH predlaže za dopunu Dodatka I i uključiti ih u hrvatski prijedlog mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, VS, JU	PR!	DP, MS, ŽP	3.1.3.1.1
3.1.2.3.3	Provoditi zaštitu i pratiti stanje ugroženih i rijetkih stanišnih tipova te stanišnih tipova s Dodatka I Direktive o staništima uključujući i staništa hrvatskog prijedloga za dopunu Dodatka I	DZZP	JU, DZZP, NVO	SR	DP, MS, ŽP	3.1.2.3.4 3.1.2.3.7 3.1.5.3.1 6.2.2.3 8.1.2.1
3.1.2.3.4	Provoditi aktivnu zaštitu cretova	JU	DZZP, JU, LZ, NVO	PR!	MS, DP, ŽP	3.1.2.3.3 3.1.2.3.9
3.1.2.3.5	Ugraditi u Poljoprivredno-okolišni program sheme usmjerene na zaštitu vrsta i staništa u zaštićenim područjima	DZZP	JU, NVO, DZZP	SR	MS, DP	3.1.3.2.1 3.1.5.2.1 6.1.1.1 9.2.1.4

3.1.2.3.6	Vrednovati travnjake i izraditi prijedlog za očuvanje pojedinih lokaliteta uz mjere gospodarenja	DZZP	DZZP, VS, JU	KR-SR	MS, DP	3.1.2.2.2 6.1.2.1 6.1.4.1 6.1.4.2 6.1.4.3 6.1.4.4 6.1.5.1 6.1.9.1
3.1.2.3.7	Uspostaviti i provoditi zaštitu staništa na otocima značajnim po endemičnim svojstava i/ili gnijezdilištima, odmaralištima tijekom migracije, pješčanim plažama, lokvama i izvorima	JU	JU, MK, DZZP, NVO	PR!	DP, MS	3.1.2.3.3
3.1.2.3.8	Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima	MPRRR	MPRRR, MRRŠVG, Županije, MK	SR	DP, ŽP	6.1.4.1 6.1.4.2 6.4.3.1
3.1.2.3.9	Uključiti lokalno stanovništvo u provođenje akcija zaštite staništa (čišćenje obraštajne vegetacije, košnja, ispaša itd.)	JU	JU, LZ, NVO	SR	DP, ŽP	3.1.2.3.4 3.1.3.2.1 3.1.5.2.1 6.1.1.1 9.2.1.4
3.1.2.3.10	Na stručno-znanstvenoj osnovi razviti specifične mjere za očuvanje ugroženih stanišnih tipova te ih ugraditi u sve planove gospodarenja prirodnim dobrima i dokumente prostornog uređenja	DZZP	MK, DZZP, MRRŠVG, MPRRR, MZOPUG, MMPI, MT	DR	DP	3.1.2.2.2 3.1.2.3.6 5.2.1 6.1.2.1 6.1.5.1 6.1.9.1 6.1.9.2 6.7.1.2 6.8.1.2 6.8.1.3 6.10.1.2 6.11.1.3
3.1.2.3.11	Izraditi protokole za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS - favourable conservation status) staništa sa Dodatka I Direktive o staništima	DZZP	MK, DZZP	PR!	DP, MS	

3.1.3 Ekološka mreža Republike Hrvatske i mreža NATURA 2000**3.1.3.1 Osigurati očuvanje svih sastavnica i integriteta ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000**

3.1.3.1.1	Dovršiti Prijedlog NATURA 2000 za RH te provesti konzultaciju sa zainteresiranim dionicima na nacionalnoj i lokalnoj razini	MK	MK, DZZP	PR!	DP, MS	3.1.2.3.2 6.5.3.4
3.1.3.1.2	Definirati granice ekološke mreže i mreže NATURA 2000 na Hrvatskoj osnovnoj karti (HOK) u mjerilu 1:5000 prema potrebi dopunjenoj s ortofoto (aerofotogrametrijskom) snimkom i/ili katastarskim planom	DZZP	DZZP, DGU	KR	DP, MS	3.1.1.2.3 3.1.2.1.1 3.1.2.1.2
3.1.3.1.3	Izraditi i provoditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000	JU	JU, DZZP, VS, NVO, MK	KR-DR	DP, ŽP, MS	3.1.1.1.2 6.1.2.1
3.1.3.1.4	Uspostaviti sustavno praćenje stanja (monitoring) u područjima ekološke mreže, s osobitim naglaskom na praćenje stanja kvalifikacijskih vrsta i staništa u pojedinim područjima NATURA 2000 u suradnji sa svim relevantnim dionicima	DZZP	DZZP	KR	DP	3.1.4.4.1 3.3.3.1 6.2.2.1 6.2.2.3 8.1.1.1
3.1.3.1.5	Provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat koji sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima može imati bitan utjecaj na ciljeve očuvanja i/ili integritet pojedinog područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000	MK	MK, DZZP, LUS	KR	DP, ŽP	8.3.2

3.1.3.2 Osigurati financijske mehanizme za provođenje mjera očuvanja ekološke mreže RH i mreže NATURA 2000

3.1.3.2.1	Osigurati poticaje za provođenje mjera očuvanja (poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo) za privatne vlasnike i korisnike zemljišta u područjima ekološke mreže i mreže NATURA 2000 u okviru Poljoprivredno-okolišnog programa	MPRRR	MPRRR, MRRŠVG	KR	DP, MS	3.1.2.3.5 3.1.5.2.1 6.1.1.1 6.4.3.1 9.2.1.4
3.1.3.2.2	Osigurati financijska sredstva za provedbu mjera očuvanja u područjima ekološke mreže RH koja su dana na upravljanje županijskim javnim ustanovama	JUŽ	Županije	KR	ŽP, MS	

3.1.4 Zaštita i očuvanje divljih svojti**3.1.4.1 Osigurati povoljni status ugroženih svojti u RH te svojti s Dodatka II, IV i V Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajnih za uspostavu mreže NATURA 2000**

3.1.4.1.1	Inventarizirati i kartirati svojte s Dodatka II i IV Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, značajne za uspostavu mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, MK, VS	PR!	DP, MS	8.1.1.1 8.1.1.2 8.1.1.4
-----------	--	------	--------------	-----	--------	-------------------------------

3.1.4.1.2	Određiti područja važna za očuvanje svojti s Dodatka II Direktive o staništima i Dodatka I Direktive o pticama, kao i područja važna za očuvanje svojti koje RH predlaže za dopunu Dodatka II, i uključiti ih u hrvatski prijedlog mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, MK, VS	PR!	DP, MS	
3.1.4.1.3	Izraditi protokole za utvrđivanje povoljnog statusa zaštite (FCS - favourable conservation status) vrste sa Dodatka I Direktive o pticama i dodatka II, IV i V Direktive o staništima	DZZP	MK, DZZP, VS	PR!	DP, MS	
3.1.4.1.4	Izraditi i provoditi akcijske planove za svojte značajne za uspostavu mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, MK	KR	MS, DP	
3.1.4.2 Utvrditi točnu rasprostranjenost i status vrsta koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima						
3.1.4.2.1	Istražiti i inventarizirati vrste koje RH predlaže za dopunu dodataka Direktive o staništima	DZZP	DZZP, ZI, VS	PR!	MS, DP	8.1.1.1 8.1.1.2
3.1.4.3 Znanstveno utvrditi ugroženost neobrađenih skupina divljih svojti te osigurati zaštitu ugroženih, endemskih i reliktnih svojti						
3.1.4.3.1	Izraditi crvene popise neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka	DZZP	MK, DZZP	KR	DP	
3.1.4.3.2	Izraditi crvene knjige neobrađenih skupina na temelju znanstvenih podataka	DZZP	MK, DZZP	KR	DP	
3.1.4.3.3	Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu ugroženih svojti sukladno IUCN kriterijima (CR – kritično ugrožene, EN - ugrožene, VU - rizične)	DZZP	DZZP, MK, VS, NVO, JU	DR	MS, DP, ŽP, VS JU, PS	
3.1.4.3.4	Izraditi i provoditi akcijske planove zaštite ugroženih endemskih i reliktnih vrsta	DZZP	VS, MK, DZZP, NVO, JU	SR	MS, DP, ŽP, VS JU, PS	
3.1.4.4 Nastaviti uspostavu nacionalnog sustava praćenja stanja (monitoringa) divljih svojti						
3.1.4.4.1	Pratiti stanje ugroženih svojti RH te svojti na Dodatku II, IV i V Direktive o staništima i na dodatku I Direktive o pticama	DZZP	VS, DZZP, JU, NVO	DR-SR	DP, MS, ŽP, VS JU	3.1.3.1.4 8.1.1.1 8.1.2.1
3.1.4.5 Nastaviti uspostavu informacijskog sustava zaštite prirode koji će uključivati podatke o divljim svojutama						
3.1.4.5.1	Uspostaviti i održavati informacijski sustav prikupljenim podacima o divljim svojutama	DZZP	DZZP, VS	KR-SR	MS, DP	3.1.1.4.2 8.1.3.1 8.1.3.2
3.1.4.6 Aktivno provoditi zaštitu migratornih vrsta						
3.1.4.6.1	Izraditi i provoditi akcijske planove za zaštitu migratornih vrsta zaštićenih na temelju međunarodnih konvencija	DZZP	DZZP, MK, VS, NVO, JU	SR-DR	MS, DP, ŽP	
3.1.4.7 Upravlјati populacijama velikih zvijeri na nacionalnoj i međunarodnoj razini						

3.1.4.7.1	Provoditi i revidirati planove upravljanja vukom i risom	MK	MK, DZZP, MRRŠVG, VEF, VS	DR	MS, DP	
3.1.4.7.2	Provoditi i revidirati plan gospodarenja medvjedom	MRRŠVG	MK, DZZP, MRRŠVG, VEF	DR	MS, DP	
3.1.4.7.3	Uspostaviti prekograničnu suradnju s BiH i ojačati suradnju sa Slovenijom vezano uz upravljanje i gospodarenje velikim zvijerima	MK	MK, MRRŠVG, DZZP, VEF, VS	KR-SR	DP, MS	
3.1.4.8 Unaprijediti sustav zbrinjavanja i skrbi o ozlijeđenim, otrovanim, bolesnim ili zaplijenjenim strogo zaštićenim divljim životinjama						
3.1.4.8.1	Izraditi proceduru postupanja u slučajevima pronalaska ozlijeđenih, bolesnih, otrovanih ili ubijenih strogo zaštićenih životinja	MK	VS, MK DZZP, NVO, MPRRR	PR!	DP	6.9.1.3 8.1.3.3
3.1.4.8.2	Unaprijediti suradnju s ovlaštenim centrima te nastaviti financiranje zbrinjavanja i skrbi ozlijeđenih, otrovanih, bolesnih ili zaplijenjenih strogo zaštićenih divljih životinja	MK	MK, NVO, DZZP, VS	KR-SR	DP, ŽP, MS	7.2.4.1 9.1.2.1
3.1.4.8.3	Suradivati s relevantnim sektorima vezano za rješavanje problematike zbrinjavanja divljih životinja	MK	MK, MPRRR	KR-SR		
3.1.4.9 Suradivati sa svim relevantnim dionicima u rješavanju problematike postavljanja otrova u prirodi i njihovog neadekvatnog korištenja						
3.1.4.9.1	Provoditi obrazovanje i osvješćivanje javnosti o problematici postavljanja otrova u prirodi i njihovog neadekvatnog korištenja te utjecaja na divlje svojte i staništa	MK	MK, MPRRR, MRRŠVG, MUP, NVO, ZI, VS	KR	DP, ŽP, PS, MS	
3.1.5 Zaštita i očuvanje udomaćenih svojti						
3.1.5.1 Osigurati očuvanje kritično ugroženih zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti						
3.1.5.1.1	Izraditi i provoditi programe očuvanja kritično ugroženih udomaćenih zavičajnih pasmina i sorti	MPRRR	MPRRR, MK, DZZP, JU, NVO HSSC, SS	SR	MS, DP, ŽP	
3.1.5.2 Unaprijediti sustav poticaja uzgoja i korištenja zavičajnih udomaćenih svojti						
3.1.5.2.1	Razviti program poticaja za korištenje zavičajnih udomaćenih svojti u svrhu unaprjeđenja stanja ugroženih stanišnih tipova u okviru Poljoprivredno-okolišnog programa	MPRRR	MPRRR, DZZP, MK, VS	DR	DP, MS	3.1.2.3.5 3.1.3.2.1 6.1.1.1 6.1.4.2 9.2.1.4
3.1.5.3 Poticati korištenje udomaćenih zavičajnih svojti za održavanje i unaprjeđenje stanja ugroženih stanišnih tipova						

3.1.5.3.1	Poticati uzgoj i držanje zavičajnih udomaćenih pasmina i sorti in situ za održavanje ugroženih tipova staništa	MPRRR	MPRRR, MK, DZZP, JU	DR	DP	3.1.2.3.3 6.1.4.1
-----------	--	-------	---------------------	----	----	----------------------

3.2 Ex situ zaštita

3.2.1 Provoditi ex situ zaštitu najugroženijih zavičajnih i endemičnih svojti te zavičajnih udomaćenih svojti

3.2.1.1	Razviti programe ex situ zaštite najugroženijih zavičajnih i endemskih svojti biljaka i životinja	DZZP	BV, ZOO, DZZP, ZI	DR	MS, ŽP, DP, PS	
3.2.1.2	Razviti programe ex situ zaštite najugroženijih zavičajnih udomaćenih svojti	MPRRR	HSSC, ZI, ZOO, BV	DR	MS, ŽP, DP, PS	
3.2.1.3	Uspostaviti jedinstveni sustav čuvanja gena divljih svojti	ZI	ZI	DR	DP	
3.2.1.4	Osnovati banku gena ugroženih udomaćenih zavičajnih svojti	MPRRR	MPRRR, HSSC, ZI	DR	DP, MS	
3.2.1.5	Organizirati sustavno pohranjivanje genetski dokazanih uzoraka endemskih svojti u zbirnama muzeja i drugih ustanova	ZI	ZI, DZZP	KR-SR	MS, DP	

3.3 Suzbijanje invazivnih vrsta

3.3.1 Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta, ocijeniti njihov utjecaj te utvrditi i provoditi potrebne aktivnosti pomoću kojih bi se negativni utjecaji uklonili ili smanjili

3.3.1.1	Izraditi i provoditi Nacionalnu strategiju o stranim invazivnim vrstama	MK	MK, VS, DZZP, ZI, JU, NVO, LS	PR!	DP, MS, ŽP, PS	
3.3.1.2	Utvrditi postojeće stanje stranih i invazivnih vrsta te sastaviti njihov popis uz izradu karte rasprostranjenosti	DZZP	DZZP, VS, MK, ZI, NVO, JU	PR!	DP, ŽP, MS	
3.3.1.3	Provoditi programe uklanjanja stranih i invazivnih vrsta	MK, DZZP	JU, NVO, MZSS, MMPI, VS, ZI, MZOPUG, LS, LZ	SR	MS, DP, ŽP, VS JU	6.4.2.1
3.3.1.4	Znanstveno utvrditi brojnost populacije unesene divljači na otocima te izraditi i provoditi programe njenog uklanjanja	DZZP	MRRŠVG, DZZP, MK, ZI, VS, MORH, MUP, LS	PR!	MS, DP, ŽP	6.3.6.1
3.3.1.5	Poticati istraživanje invazivnih vrsta algi kako bi se našli načini kontrole i smanjenja utjecaja na biološku raznolikost Jadrana	MK, DZZP	MK, DZZP, MMPI, MZOPUG, ZI, NVO, VS	PR!	MS, DP, ŽP, PS	

3.3.2 Poduzeti potrebne aktivnosti za sprječavanje unosa novih stranih vrsta

3.3.2.1	Provoditi kontinuiranu edukaciju šire javnosti o invazivnim vrstama	MK	JU, MK, DZZP, NVO, VS, ZI, MRRŠVG, MPRRR, MZSS	PR!	DP, MS, ŽP, VS JU, PS	8.2.1.2 8.2.1.3 8.3.1.1
3.3.2.2	Osigurati suradnju s drugim sektorima s ciljem sprječavanja unosa stranih vrsta u prirodu	MK	TDU	KR-SR		

3.3.3 Sustavno pratiti rasprostranjenost invazivnih vrsta u Hrvatskoj

3.3.3.1	Izraditi i provoditi programe sustavnog praćenja (monitoringa) rasprostranjenosti invazivnih vrsta u Hrvatskoj	DZZP	JU, MK, DZZP, NVO, VS, ZI, MRRŠVG, MPRRR, MZSS, LZ	KR-SR	MS, DP, ŽP, PS, VS JU	3.1.3.1.4 8.1.1.1 8.1.4.1
3.3.3.2	Pratiti rasprostranjenost invazivnih vrsta koje su pokazatelj klimatskih promjena	DZZP	DZZP, JU, NVO, VS, ZI, MZOPUG, LZ	KR-SR	MS, DP, ŽP, PS, VS JU	8.1.4.1 8.1.4.2

4. Očuvanje krajobraza

4.1 Sustavno pristupiti očuvanju krajobraza kroz međusektorsku suradnju

4.1.1	Osnovati nacionalno povjerenstvo za krajobraz	MK	MK, MZOPUG, DZZP, VS, ZI	PR!	DP	
4.1.2	Donijeti nacionalni program za implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima	MK	MK, MZOPUG, DZZP, VS, ZI	PR!	DP	

4.2 Spoznati vrijednosti krajobraza Hrvatske kroz identifikaciju, tipologizaciju i znanstveno-stručno vrednovanje krajobraza

4.2.1	Izraditi Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, zaštita kulturne baštine, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)	MK	MK, MZOPUG, MRRŠVG, MPRRR, MGRP, MZOŠ, DZZP, ŽZPP, VS	PR!	ŽP, DP, MS	
-------	--	----	---	-----	------------	--

4.3 Osigurati implementaciju Konvencije o europskim krajobrazima te krajobrazne osnove

4.3.1	Implementirati Krajobraznu osnovu Hrvatske u suradnji relevantnih sektora (prostorno planiranje, zaštita prirode, zaštita okoliša, kultura, promet, šumarstvo, poljoprivreda, vodno gospodarstvo, rudarstvo, energetika, prosvjeta i znanost i dr.)	MK	MK, MZOPUG, MRRŠVG, MPRRR, MGRP, MZOŠ	KR	DP	
-------	--	----	---------------------------------------	----	----	--

4.3.2	Poticati aktivnosti koje imaju za cilj jačanje svijesti, obuku i obrazovanje s područja očuvanja krajobraza	MK	MK, MZOPUG, MZOŠ, DZZP	KR	DP	8.2.2.1
						8.2.2.2
						8.2.2.3
						8.2.2.4
						8.2.2.5

5. Zaštita georaznolikosti

5.1 Sustavno zaštititi, očuvati i promicati postojeću georaznolikost koristeći nacionalne i međunarodne instrumente

5.1.1	Osnovati Nacionalno povjerenstvo za zaštitu georaznolikosti i geokonzervaciju te izraditi nacionalne smjernice za inventarizaciju, vrednovanje i razvrstavanje geobaštine	MK	MK, DZZP, VS	PR!	DP	
5.1.2	Inventarizirati i vrednovati georaznolikost te izraditi bazu podataka i program za praćenje stanja (monitoring)	MK	MK, DZZP, VS	KR	DP, ŽP, OP, MS	8.1.1.2
5.1.3	Propisati zakonsku obvezu izrade karte georaznolikosti kao sastavnog dijela dokumenata prostornog uređenja i planova gospodarenja/upravljanja prirodnim dobrima	MK	MK, MZOPUG, MGRP, MPRRR, MRRŠVG, DZZP, VS	PR!	DP, ŽP, MS	8.4.1.1 8.4.1.3
5.1.4	Inventarizirati speleološke objekte i izraditi Nacionalni speleološki katastar	MK, DZZP	JU, DZZP, VS, NVO	KR	DP, ŽP	8.1.1.3 8.1.1.4
5.1.5	Izraditi program preventivne zaštite jedinstvene i/ili ugrožene geobaštine	MK	MK, DZZP, JU	PR!	DP, ŽP, MS	3.1.1.3.4
5.1.6	Identificirati područja za europsku, odnosno svjetsku mrežu geoparkova	MK, DZZP	MK, DZZP, JU, VS	KR-SR	DP, ŽP, MS	3.1.1.3.4 6.8.1.7
5.1.7	Uključiti geobaštinu u turističku ponudu RH i poticati geoturizam	MK, MT	MK, JU, MT, TZ	PR!	DP, ŽP, OP PS	3.1.1.3.5 6.8.1.7
5.1.8	Interpretirati georaznolikost, svim dostupnim metodama (znanstveno-popularnim te edukativnim publikacijama, »geosuverinima«, prezentacijskim centrima, muzejima itd.)	MK, DZZP, MT	MK, JU, MT, TZ, DZZP	PR!-KR	DP, MS, ŽP, PS	3.1.1.5.5 3.1.1.5.6 6.8.3.2 6.8.3.3
5.1.9	Inventarizirati i vrednovati geoobjekte/lokalitete i izraditi Nacionalni popis i atlas geoobjekta/lokaliteta	MK	MK, DZZP, VS	PR!	DP, ŽP, MS	8.1.1.2 8.1.1.3
5.1.10	Revidirati zakonom zaštićene geoobjekte/lokalitete, odnosno pripadajući dio Upisnika zaštićenih prirodnih vrijednosti	MK	MK, DZZP, VS	PR!	DP, ŽP, MS	3.1.1.4.3

5.1.11	Izraditi stručne podloge ili obrazloženja za zaštitu pojedinih geoobjekata/lokaliteta te donijeti akte o preventivnoj ili trajnoj zaštiti	MK, DZZP	MK, DZZP, VS	PR!	DP	3.1.1.3.4 3.1.1.3.5
5.1.12	Nominirati geoobjekte/lokalitete na Liste europske/svjetske kulturne i prirodne baštine	MK	MK, DZZP, VS	KR	DP, ŽP, MS	3.1.1.3.4 3.1.1.3.5
5.1.13	Izraditi smjernice za dokumentiranje nalazišta vrsta stijena, minerala i fosila	MK	MK, DZZP, VS	PR!	DP	
5.1.14	Inventarizirati i vrednovati sve vrste stijena, minerala i fosila „in situ» i „ex situ» te izraditi Nacionalni program zakonske zaštite pojedinih vrsta i/ili nalazišta	MK	MK, DZZP, VS	PR!-KR	DP	8.1.1.3
5.1.15	Izraditi Nacionalni popis i atlas svih vrsta stijena, minerala i fosila	MK	MK, DZZP, VS	PR!	DP	
5.1.16	Izraditi stručne podloge i zakonski zaštititi pojedine vrste stijena, minerala i fosila »in situ« i »ex situ«	MK, DZZP	MK, DZZP, VS	KR	DP, MS, PS	
5.1.17	Nastaviti podupirati financiranje projekata za očuvanje georaznolikosti i unapređenje geoturizma kroz međunarodne i domaće fondove	MK, MZOŠ, MT	MK, MZOŠ, MT	PR!	DP, ŽP, MS, PS	7.2.4.1

5.2 Razvijati partnerstvo s drugim sektorima u svrhu istraživanja, zaštite i očuvanja te promicanja georaznolikosti, odnosno korištenja geobaštine

5.2.1	Unositi uvjete i mjere zaštite georaznolikosti, odnosno geobaštine, u odgovarajuće sektorske dokumente (dokumente prostornog uređenja i planove gospodarenja/upravljanja prirodnim dobrima)	MK	MZOPUG, MGRP, MPRRR, MRRŠVG	PR!-KR	DP	3.1.2.2.2 3.1.2.3.10 8.4.1.4
5.2.2	U postupku procjene investicijskih zahvata na okoliš utvrditi postoji li potreba za očuvanjem i zaštitom pojedinih dijelova georaznolikosti, odnosno geobaštine	MK, MZOPUG	MK, MZOPUG	PR!	PS	8.5.2.1
5.2.3	Ubrzati razminiranje područja vrijedne geobaštine	MK, HCR	MK, HCR, JU	PR!	DP, ŽP, MS, PS	3.1.1.5.8
5.2.4	Pojačati suradnju sa znanstvenim, znanstveno-stručnim institucijama, obrazovnim ustanovama, nevladinim organizacijama, turističkim zajednicama i lokalnom/regionalnom upravom u svrhu djelotvornije zaštite i očuvanja georaznolikosti, odnosno geobaštine	MK	MK, ZI, NVO, TZ, LUS	SR		8.3.1.1 8.3.3.2

5.3 Razviti odgovarajući zakonodavni i institucionalni okvir te kadrovski ojačati službe zaštite prirode koje se bave zaštitom nežive prirode RH

5.3.1	Institucionalno i kadrovski jačati ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje nežive prirode na svim razinama	MK, DZZP	MK, DZZP, JU, Županije	PR!-KR	DP	3.1.1.5.2 7.2.1.1 7.2.2.1
-------	--	----------	------------------------	--------	----	---------------------------------

5.3.2	Uskladiti propise iz područja zaštite prirode s propisima u kulturi te ugraditi odredbe o zaštiti georazolikosti, odnosno geobaštine, i u druge odgovarajuće sektorske propise	MK	MK, JU, DZZP, MZOPUG, MGRP, MPRRR, MRRŠVG	PR!-SR	DP	7.1.1.2
-------	--	----	--	--------	----	---------

5.4 Podići razinu informiranosti i obrazovanja o vrijednosti i značaju georazolikosti te senzibilizirati javnost za zaštitu i očuvanje geobaštine

5.4.1	Provoditi edukaciju predstavnika lokalne uprave i regionalne samouprave, turističkih zajednica, djelatnika državne uprave (carina, policija) i dr. o značaju i vrijednosti neobnovljive geobaštine	MK, MZOŠ	MK, DZZP, MT, MUP, CU, MZOŠ	PR!	DP, MS	7.2.2.1
5.4.2	Provoditi stručno usavršavanje djelatnika MK, JU i DZZP o djelotvornoj zaštiti i očuvanja geobaštine	MK	DZZP, MK	PR!	DP, MS	3.1.1.5.3 7.2.2.1 8.2.3.1

6. Održivo korištenje prirodnih dobara

6.1 Poljoprivreda

6.1.1 Nastaviti suradnju između tijela nadležnih za zaštitu prirode i za poljoprivredu na donošenju i provedbi Poljoprivredno-okolišnog programa

6.1.1.1	Izraditi i provesti Poljoprivredno-okolišni program kojim se potiče gospodarenje koje pridonosi očuvanju biološke raznolikosti i ekološke mreže odnosno mreže NATURA 2000	MPRRR	MPRRR, MK, DZZP	PR!	DP, MS	3.1.2.3.5 3.1.3.2.1 3.1.5.2.1 9.2.1.4
---------	---	-------	--------------------	-----	--------	--

6.1.2 Očuvati lokalitete s reprezentativnim ugroženim stanišnim tipovima u okviru ekološke mreže i mreže NATURA 2000

6.1.2.1	Donijeti mjere/planove upravljanja za područje ekološke mreže i mreže NATURA 2000 na poljoprivrednim površinama, te provesti prioritetne akcijske planove za očuvanje najugroženijih travnjačkih lokaliteta	DZZP	MK, DZZP, JU, VS, NVO	KR - DR	DP, ŽP, MS	3.1.2.3.6 3.1.3.1.3 6.1.5.1
---------	---	------	--------------------------	------------	------------	-----------------------------------

6.1.3 Očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni

6.1.3.1	Prilikom planiranja lokacija za hidromelioracijske zahvate dati prednost rekultivaciji postojećih zapuštenih poljoprivrednih površina	MPRRR	MPRRR	PR!		
---------	---	-------	-------	-----	--	--

6.1.4 Smanjiti trend gubitka površina i raznolikosti doprirodnih i poluprirodnih travnjaka kao vrijednih antropogenih staništa vrlo bogatih biološkom raznolikošću

6.1.4.1	Poticati gospodarenje travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim tipu staništa	MPRRR	MPRRR, MK, JU, LUS	KR - DR	MS, DP, ŽP, VS JU	3.1.2.3.6 3.1.2.3.8 3.1.5.3.1
6.1.4.2	Poticati ekstenzivno stočarstvo brdskih, planinskih, otočnih i primorskih područja	MPRRR	MPRRR, MK, JU, LUS	KR - DR	MS, DP, ŽP, VS JU	3.1.2.3.6 3.1.2.3.8 3.1.5.2.1
6.1.4.3	Provoditi istraživanja karakterističnih zajednica travnjaka za svako fitogeografsko područje	DZZP	DZZP, ZI, VS	SR	DP, MS	3.1.2.3.6 8.1.1.1
6.1.4.4	Spriječiti prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, a naročito livada i pašnjaka, u šumsko ili građevinsko zemljište	MPRRR	MPRRR, MK	PR!		3.1.2.3.6
6.1.5 Poticati ekološku poljoprivredu i druge oblike poljoprivrede koji pridonose očuvanju biološke raznolikosti te pomoći proizvođačima u promidžbi i osiguranju tržišta						
6.1.5.1	U planove upravljanja zaštićenim područjima ugraditi mjere održavanja i poticanja tradicionalnih oblika poljodjelstva	MK	MPRRR, MK, DZZP, JU	KR - SR	DP, ŽP	6.1.2.1 3.1.2.3.6 3.1.2.2.2 8.4.1.4
6.1.6 Na poljoprivrednim površinama poticati očuvanje bioloških svojti značajnih za stanišni tip, te ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme u prirodu						
6.1.6.1	Osigurati suradnju s drugim sektorima s ciljem sprječavanja unosa stranih vrsta i genetski modificiranih organizama u prirodu	MK	MK, MPRRR, MRRŠVG, MZSS, MZOŠ	SR		6.6.1.2
6.1.7 Educirati poljoprivredne proizvođače o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi						
6.1.7.1	Uključiti poljoprivredne proizvođače u programe edukacije o važnosti očuvanja biološke raznolikosti u poljoprivrednoj praksi	MPRRR	DZZP, MK, MPRRR	PR!	DP, MS	8.2.4.1
6.1.8 Održivo koristiti zaštitna sredstva i mineralna gnojiva u poljoprivrednoj proizvodnji						
6.1.8.1	Smanjiti uporabu pesticida, posebno širokoga spektra, a koristiti selektivne pesticide, te poticati korištenje bioloških metoda	MPRRR	MPRRR	PR!	DP	
6.1.8.2	Poboljšati nadzor i provoditi edukaciju o korištenju kemijskih sredstava u poljoprivredi	MPRRR	MPRRR, MK, PSS	SR	DP, MS	
6.1.9 Osigurati provedbu mjera zaštite prirode u poljoprivredi						
6.1.9.1	Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže u planove gospodarenja u poljoprivredi	MK	MK, DZZP, MPRRR	KR - SR		3.1.2.3.6 3.1.2.3.10 8.4.1.4

6.1.9.2	Ugraditi mjere očuvanja biološke raznolikosti u Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem	MK	MK, DZZP, MPRRR	KR-SR		8.4.1.4
6.1.9.3	Prilikom okrupnjavanja poljoprivrednih površina, gdje god je to moguće, osigurati provedbu mjera za očuvanje mreže prirodnih i poluprirodnih staništa, posebno uz rubove velikih monokulturnih površina, uz ceste, putove, kanale	MPRRR	MPRRR, MK, DZZP	PR!	DP	

6.2 Šumarstvo

6.2.1 Gospodariti i upravljati šumama na načelima očuvanja sastavnica biološke raznolikosti šumskih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

6.2.1.1	Izraditi Programe zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, u kojima nije dozvoljeno gospodarsko korištenje prirodnih dobara	MK	MK, DZZP, JU NP/PP, JUŽ, MRRŠVG, ZI, HŠ, VS	PR!	DP, ŽP, MS	
6.2.1.2	Izraditi katalog mjera za održavanje cjelovitosti šumskih ekoloških sustava kao staništa životinjskih vrsta u područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima	MK	MRRŠVG, MK, DZZP, HŠ, ZI, ŠSS, VS	DR	DP	3.1.3.1

6.2.2 Pratiti stanje šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, područjima ekološke mreže i budućim NATURA 2000 područjima

6.2.2.1	Izraditi programe praćenja stanja šumskih ekoloških sustava u budućim NATURA 2000 područjima	DZZP	DZZP, ZI, JU, MRRŠVG, HŠ, ŠSS, VS	SR	DP, ŽP, MS	3.1.3.1.4
6.2.2.2	Utvrđiti utjecaj kemijskih, bioloških i biotehničkih sredstava za zaštitu bilja na šumske ekološke sustave na primjeru 3 parka prirode	MRRŠVG	MRRŠVG, MK, HŠ, ZI, JUPP, ŠSS, VS	DR	DP, MS	
6.2.2.3	Pratiti stanje nizinskih poplavnih šuma	MRRŠVG	MRRŠVG, ZI, HŠ, ŠSS, VS	SR	DP, MS	3.1.2.3.3
6.2.2.4	Pratiti oštećenost šuma na području Gorskog kotara	MRRŠVG	MRRŠVG, ZI, MK, HŠ, JU, ŠSS	SR	DP, MS	3.1.2.3.3

6.2.3 Rješavati problem miniranih šumskih površina

6.2.3.1	Nastaviti razminiranje šumskih površina u zaštićenim područjima, prioritetno u nacionalnim parkovima i parkovima prirode	HCR	MK, JU, MRRŠVG, HCR, HŠ	PR!	DP, MS	3.1.1.5.8
---------	--	-----	-------------------------	-----	--------	-----------

6.2.4 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini, vezanu uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti

6.2.4.1	Organizirati stručne skupove sa sudjelovanjem svih relevantnih struka vezano uz upravljanje i gospodarenje šumama	MK	MK, MRRŠVG, DZZP, ZI, JU, HŠ, ŠSS	PR!	DP, MS	8.3.4.2
---------	---	----	-----------------------------------	-----	--------	---------

6.3 Lovstvo

6.3.1 Provoditi program znanstvenog utvrđivanja brojnosti populacija divljači i uspostaviti sustav praćenja stanja

6.3.1.1	Znanstveno utvrditi brojnost populacija divljači na području rasprostranjenosti velikih zvjeri i utvrditi povoljan odnos brojnosti divljači u odnosu na brojnost velikih zvjeri	DZZP	MRRŠVG , DZZP, HŠ, ZI, VS	PR!	DP, MS, ŽP	3.1.4.7
6.3.1.2	Utvrditi opravdanost prihrane i prehrane divljači te utjecaj na prirodnu ravnotežu u područjima rasprostranjenosti velikih zvjeri	MRRŠVG	MRRŠVG , DZZP, HŠ, ZI, VS	SR	DP	3.1.4.7
6.3.2 Pratiti stanje divljači u zaštićenim područjima gdje nisu dopuštene lovne aktivnosti						
6.3.2.1	Izraditi Programe zaštite divljači u zaštićenim područjima gdje nisu dopuštene lovne aktivnosti	MRRŠVG	JU, MK, MRRŠVG, DZZP	PR!	DP, MS	
6.3.3 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na nacionalnoj i međunarodnoj razini vezano uz provedbu programa NATURA 2000 i očuvanje biološke raznolikosti						
6.3.3.1	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih struka	MK	MK, MRRŠVG, DZZP, LS	PR!	DP, MS	8.3.4.2
6.3.4 Unaprijediti rad i suradnju lovne inspekcije i inspekcije zaštite prirode						
6.3.4.1	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija	MK	MRRŠVG, MK	PR!	DP	7.2.2.1
6.3.5 Izraditi planove gospodarenja životinjskim vrstama koje imaju stroži režim zaštite prema direktivama Europske unije						
6.3.5.1	Izraditi Plan gospodarenja jarebicom kamenjarkom (<i>Alectoris graeca</i>)	MRRŠVG	MRRŠVG, ZZO HAZU	PR!	DP	
6.3.6 Procijeniti stanje alohtone divljači na otocima i kontinentu i započeti rješavanje ovog problema						
6.3.6.1	Izraditi izvješće o stanju i plan uklanjanja alohtone divljači na otocima i kontinentu te započeti provedbu na sjevernojadranskim otocima	MRRŠVG, MK	MRRŠVG, MK, DZZP, ZI, VS, LS	PR!	DP, ŽP	3.3.1.4
6.3.7 Očuvati ptice močvarice i njihova staništa od unosa olovne sačme						
6.3.7.1	Izraditi plan aktivnosti za postupno smanjenje uporabe olovne sačme i zamjenu čeličnom sačmom u močvarama i drugim plitkim vodenim površinama, s vremenskim rasporedom, raspodjelom odgovornosti nadležnih tijela i izvorima financiranja	MK, MRRŠVG	MK, MRRŠVG, LS, ZZO HAZU	KR-SR	DP	
6.3.7.2	Prilagoditi uporabu lovačkog oružja i naboja na način da se propiše obaveza uporabe čelične sačme umjesto olovne prilikom lova na ptice močvarice	MK, MRRŠVG	MK, MRRŠVG, LS, ZZO HAZU	KR-SR		
6.4 Slatkovodno ribarstvo						
6.4.1. Jačati mjere očuvanja biološke raznolikosti u propisima i dokumentima iz područja slatkovodnog ribarstva						
6.4.1.1	Ugraditi mjere zaštite biološke raznolikosti u propise i dokumente iz područja slatkovodnog ribarstva	MK	MK, MPRRR, DZZP	KR		7.1.1.2
6.4.2 Spriječiti unošenje stranih (alohtonih) vrsta u otvorene vode, posebno Jadranskog slijeva te započeti s njihovim uklanjanjem						

6.4.2.1	Izraditi i provesti pilot projekt uklanjanja stranih (alohtonih) vrsta riba na jednoj od rijeka u krškom području (npr. štuka u Cetini ili Gackoj)	DZZP	DZZP, ZI, TDU, NVO	KR	MS, DP	3.3.1.3
6.4.3 Omogućiti opstanak poluintenzivnog i/ili ekstenzivnog uzgoja na šaranskim ribnjacima, kao preduvjet održanja njihove ornitološke vrijednosti						
6.4.3.1	Izraditi program poticanja ekstenzivne/poluintenzivne šaranske proizvodnje na ribnjacima značajnim za zaštitu prirode	MPRRR	MPRRR, MK, DZZP	PR!	DP	3.1.2.3.8 3.1.3.2.1
6.5 Morsko ribarstvo						
6.5.1 Korištenje bioloških resursa Jadrana temeljiti na principima održivog gospodarenja						
6.5.1.1	Procijeniti kapacitet morskog ekosustava za marikulturu	MPRRR	MPRRR, ZI	KR	DP, MS	8.1.1.5
6.5.1.2	Procijeniti dostupne biološke zalihe za ribolov i optimalne dopuštene razine iskorištavanja u skladu s tim	MPRRR	MPRRR, ZI	KR	DP, MS	8.1.1.5
6.5.2 U cilju očuvanja biološke raznolikosti mora, ugraditi uvjete i mjere zaštite u planove/programme vezane uz morsko ribarstvo te u prostorne planove u dijelu korištenja mora i priobalja						
6.5.2.1	Utvrđiti rasprostranjenost morskih staništa važnih za očuvanje biološke raznolikosti i odgovarajuća područja koja je potrebno zaštititi	DZZP	DZZP, ZI, MK, NVO, VS	KR	DP, MS, ŽP	3.1.2.1.2 3.1.2.2.1
6.5.2.2	Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u programske dokumente iz područja morskog ribarstva	MK	MK, MPRRR, DZZP	PR!	DP	7.1.1.2
6.5.3 Znanstveno-istraživačke programe i projekte usmjeravati prema istraživanjima specifičnih, vrijednih, ekonomski značajnih i iskorištavanih, osjetljivih, nedovoljno poznatih i ugroženih zajednica, svojiti i staništa						
6.5.3.1	Definirati intenzitet utjecaja kaveznog uzgoja riba na bentoske biocenoze i razviti mjere za njegovo smanjenje	MPRRR	ZI, MPRRR	KR	DP	8.1.1.5
6.5.3.2	Nastaviti s provođenjem trajnog monitoringa stanja pelagičkih i bentoskih zajednica u hrvatskom dijelu Jadrana	MPRRR	ZI, MPRRR	SR	DP	8.1.1.1 8.1.1.5
6.5.3.3	Kroz edukaciju uključiti ribare u sustav monitoringa strogo zaštićenih vrsta, posebno morskih kornjača, dupina, sredozemne medvjedice, morskih pasa	DZZP	DZZP, ZI, NVO, LZ	KR	DP, MS, ŽP	8.2.4.1
6.5.3.4	Istražiti i vrednovati područja mora pod jurisdikcijom RH u odnosu na mrežu NATURA 2000	DZZP	ZI, DZZP, NVO, VS	PR!	DP, MS, ŽP	3.1.3.1.1
6.5.3.5	Istražiti mogućnost osnivanja zaštićenih ribolovnih područja kao dodatnih alata za održivo upravljanje ribolovnim fondom	DZZP	ZI, DZZP, MPRRR	SR	DP, MS	
6.6 Genetski modificirani organizmi						
6.6.1 Uspostaviti cjelovit zakonodavni i institucionalni sustav kontrole primjene GMO-a						
6.6.1.1	Potpuno uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske na području uporabe GMO-a s EU direktivama i Protokolom o biološkoj sigurnosti	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	PR!		7.1.2.1

6.6.1.2	Kontinuirano implementirati odluke i smjernice donesene Protokolom o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol)	MK	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	SR	MS, DP	6.1.6.1
6.6.1.3	Uspostaviti djelatni institucionalni okvir sukladno propisima	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	SR	MS, DP	7.2.2.3
6.6.1.4	Uspostaviti mrežu ovlaštenih laboratorija za GMO	MZSS	MZSS, MPRRR	KR	DP	

6.6.2 Uspostaviti i održavati nacionalni BCH mehanizam (mehanizam za razmjenu podataka o biološkoj sigurnosti)

6.6.2.1.	Osigurati tehničku, programsku i administrativnu podršku za uspostavu funkcionalnog nacionalnog BCH mehanizma	MK	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	PR!	MS, DP	
6.6.2.2	Preurediti i modernizirati postojeću internetsku stranicu o biološkoj sigurnosti (GMO web stranica), povezati ju s nacionalnim BCH mehanizmom te nastaviti s prikupljanjem i unosom svih potrebnih informacija	MK	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	KR	MS, DP	

6.6.3 Kontinuirano raditi na edukaciji djelatnika nadležnih institucija, inspeksijskih službi i javnosti

6.6.3.1	Poticati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka vezanih uz GMO	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	PR!	DP	8.3.1.1
6.6.3.2	Izraditi i realizirati program jačanja i obuke kadrova nadležnih institucija i inspeksijskih službi	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOS	PR!	MS, DP	7.2.2.3

6.7 Vodno gospodarstvo

6.7.1 Pri gospodarenju i upravljanju vodama te održavanju vodnih putova uvažiti načela očuvanja sastavnica biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti vodenih ekosustava, s naglaskom na zaštićena područja, područja EM i buduća NATURA 2000 područja

6.7.1.1	Izraditi planove upravljanja vodnim područjima i konceptijska rješenja uređivanja sljevova uz ugradnju i provedbu mjera i uvjeta zaštite prirode	MRRŠVG	HV, MRRŠVG, MK	KR	DP, MS	3.1.2.3.10
6.7.1.2	Donijeti planove upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže koja obuhvaćaju vodene ekosustave	MK	MK, LUS, JU	PR!	DP, ŽP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.2.3.10
6.7.1.3	Provesti strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja vodnim područjima te pojedinačnih zahvata i radnji pri vodno gospodarskim aktivnostima, izuzev za zahvate i radnje tehničkog održavanja nužnim za obranu od poplava sukladno Državnom planu obrane od poplava (NN 8/97, 32/97, 93/99, 188/03, 152/05 i 28/06) kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske	MZOPUG, MK	MZOPUG, MK, DZZP, LUS	PR - DR	DP, ŽP, PS	8.5.2.1

6.7.2 Spriječiti narušavanje riječnih ekoloških sustava prekomjernim vađenjem nanosa iz riječnih korita						
6.7.2.1	Spriječiti prekomjerno i neopravdano vađenje nanosa iz riječnih korita, osobito sprudova	MK	MK,MRRŠVG, HV	PR!	DP	
6.7.3 Pri izradi planova razvoja vodnih putova osigurati opstanak riječnih ekoloških sustava						
6.7.3.1	Osigurati suradnju sektora zaštite prirode i riječne plovidbe pri izradi planova razvoja vodnih putova	MK	MK, MMPI, APPUV,DZZP	PR!		8.3.3.2
6.7.3.2	Izraditi analizu biološke raznolikosti riječnih ekoloških sustava te utvrditi uvjete zaštite prirode pri izradi planova razvoja riječne plovidbe	MK, DZZP	MK, MMPI, APPUV,DZZP	KR	DP, MS	8.5.2.1
6.7.4 Zaštitu od poplava provoditi što je više moguće sustavom prirodnih retencija i očuvanjem prirodnih poplavnih područja						
6.7.4.1	Izraditi analizu mogućih novih prirodnih retencija za obranu od poplava, te njihovo stavljanje u funkciju	MRRŠVG	MK, MRRŠVG, HV, DZZP	PR!	DP	
6.7.5 Pri planiranju hidromelioracijskih radova voditi računa o očuvanju biološke raznolikosti						
6.7.5.1	Održavati redovite sastanke i komunikaciju odgovornih institucija (tijelo nadležno za vodno gospodarstvo i tijelo nadležno za zaštitu prirode) u vezi s godišnjim planovima izvođenja hidromelioracijskih radova	MK	MK,MRRŠVG, HV, DZZP	PR!	DP	
6.7.5.2	Prilikom planiranja hidromelioracijskih radova prethodno izraditi analizu utjecaja i provedbe istih na biološku raznolikost predmetnog područja	HV	MK,MRRŠVG, HV, DZZP	PR!	DP	
6.7.6 Razmotriti mogućnost realizacije zajedničkih programa sektora zaštite prirode i vodnog gospodarstva u zaštićenim područjima						
6.7.6.1	Poticati izradu i provedbu zajedničkih godišnjih programa radova javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i Hrvatskih voda na zaštićenim područjima	HV, JU	MK,MRRŠVG, JU, HV, DZZP	PR!	DP	
6.7.7 Jačati suradnju vodopravne inspekcije i inspekcije zaštite prirode u provedbi uvjeta i mjera zaštite prirode u vodnom gospodarstvu						
6.7.7.1	Pripremiti sporazum o suradnji vodopravne inspekcije i inspekcije zaštite prirode	MK	MRRŠVG, MK	PR!	DP	
6.7.8 Ojačati institucionalni okvir vodnog sektora i sektora zaštite prirode vezano uz zaštitu vodenih, a posebno močvarnih staništa						
6.7.8.1	Organizirati stručne skupove i seminare te usavršavanje stručnih službi sektora vodnog gospodarstva i zaštite prirode	MK, MRRŠVG	MK,MRRŠVG, HV, DZZP	KR	DP, MS	
6.8 Turizam						
6.8.1 Jačati značaj zaštite prirode u turističkom sektoru na svim razinama						
6.8.1.1	Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini	TZ	MK, MT, TDU, LUS, TZ, HGK, NVO	KR-DR	DP, ŽP	8.3.4.2

6.8.1.2	Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u strategije, zakone, propise, programe i planove iz sektora turizma na svim razinama	MT, MK	MK, MT, DZZP, TDU, LUS, TZ, NVO	KR-DR	DP, ŽP	7.1.1.2 8.4.1.4
6.8.1.3	Ugraditi mjere i smjernice zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u master planove za turizam pojedinih županija	MT, MK	MK, MT, DZZP, TDU, LUS, TZ, NVO	KR	DP, ŽP	3.1.2.3.10
6.8.1.4	Zaštititi biološku i krajobraznu raznolikosti od negativnih učinaka turizma na obalu, otoke i more kroz prostorno plansku dokumentaciju, te druge planove i programe	MZOPUG	MK, TDU, DZZP, MZOPUG	KR-DR	DP	8.4.1.3
6.8.1.5	Prije planiranja zahvata izgradnje i/ili poboljšanja turističke infrastrukture koji može imati bitan utjecaj na ekološki značajno područje ili zaštićenu prirodnu vrijednost, a koji nije obuhvaćen procjenom utjecaja na okoliš, provesti postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za prirodu	MK	MK, DZZP	KR-DR	PS	8.5.2.1 3.1.2.3.1 3.1.3.1.3 3.1.3.1.5
6.8.1.6	Turističku infrastrukturu i sadržaje planirati izvan biološki vrijednih područja	MT	MT, MZOPUG, MK, LUS	KR-DR	DP	
6.8.1.7	Izraditi plan za razvoj ekoturizma i identificirati potencijalna značajna područja za razvoj ekoturizma	MT, MK	MT, MPRRR, MK	KR-DR	DP	5.1.6 5.1.7

6.8.2 Razvijati turizam prihvatljiv za zaštitu biološke raznolikosti u pojedinim zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

6.8.2.1	Definirati metode i kriterije za utvrđivanje zona za posjećivanje, razgledavanje i rekreaciju, odnosno turizam u zaštićenim područjima	JU	JU, MK, DZZP, ZI, MZOPUG	PR!	DP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.1.1.3
6.8.2.2	Identificirati osjetljiva područja i utvrditi smjernice i okvire za turističke aktivnosti u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, s posebnim naglaskom na osjetljivim područjima gdje se tradicionalno provode turističke aktivnosti	JU	JU, MK, DZZP, ZI, MZOPUG	PR!	DP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.1.1.3
6.8.2.3	Izraditi i uspostaviti sustav praćenja broja posjetitelja i utjecaja posjetitelja na zaštićena područja	MK	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.1
6.8.2.4	Provoditi pilot projekte za razvoj ekoturizma u pojedinim značajnim područjima i područjima ekološke mreže	MPRRR, MT	MT, MK, MPRRR	KR-DR	MS, DP	
6.8.2.5	Analizirati postojeće modele posjećivanja i razgledavanja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja	MK, DZZP	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.1.1.3
6.8.2.6	Izraditi smjernice upravljanja turističkim aktivnostima u zaštićenim područjima u okviru planova upravljanja	JU	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.1.1.3

6.8.2.7	Definirati metode i način utvrđivanja kapaciteta posjećivanja zaštićenih područja u okviru plana upravljanja	JU	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.1.1 3.1.1.1.2 3.1.1.1.3
6.8.2.8	Utvrđiti standarde i kriterije za razvoj ekoturizma u zaštićenim područjima	MK	MK, MT, MPRRR, MRRŠVG, DZZP, ZI, MZOPUG	SR	DP, MS	3.1.1.1

6.8.3 Provoditi edukaciju posjetitelja putem edukacijskih centara za posjetitelje u zaštićenim područjima o prirodnim vrijednostima i važnosti očuvanja zaštićenih područja

6.8.3.1	Izraditi akcijski plan za edukaciju posjetitelja u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja	JU	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.5.4 3.1.1.5.5 3.1.1.5.6
6.8.3.2	Izraditi akcijski plan za interpretaciju prirode u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja	JU	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	3.1.1.5.5 3.1.1.5.6 5.1.8
6.8.3.3	Izraditi akcijski plan za uspostavu vodičke službe u zaštićenim područjima u okviru plana upravljanja	MK	JU, MK, DZZP, ZI	PR!	DP, MS	5.1.8

6.9 Promet

6.9.1 Sustavno pratiti utjecaj cestovnih, željezničkih i drugih prometnica na vrste i staništa

6.9.1.1	Provesti postupak procjene utjecaja na okoliš i/ili ocjene prihvatljivosti za prirodu prije gradnje svih prometnica, te pratiti njihov utjecaj	MMPI, MZOPUG, MK	MMPI, MZOPUG, MK, DZZP, ZI, VS	PR!	DP, PS	3.1.4.8
6.9.1.2	U suradnji prometnog sektora i sektora zaštite prirode definirati protokol za monitoring utjecaja prometnica na vrste i staništa	MMPI, MK	MMPI, MK, MZOPUG, DZZP, ZI, VS	KR	DP, MS	3.1.4.8
6.9.1.3	Analizirati planove za izgradnju novih prometnica u suradnji s mjerodavnim stručnjacima (stručnjaci za velike zvijeri, ornitolozi, herpetolozi, ekolozi, itd.)	MMPI, MZOPUG, MK	MMPI, MZOPUG, MK, ZI, VS	PR!	DP, PS	3.1.4.7
6.9.1.4	Valorizirati potencijalni utjecaj vodnih putova na ugrožene vrste ptica močvarnih i vodenih staništa	MK	MK, DZZP, ZZO HAZU, ZI, VS	PR!	DP, ŽP, MS, PS	6.7.1.3 6.7.3.2 6.7.3.2
6.9.1.5	Nastaviti s aktivnim radom Povjerenstva za praćenje populacija velikih zvijeri	MK	MK, DZZP, MPRRR, MRRŠVG, VEF, VS	PR!	DS	3.1.4.7

6.9.2 Osigurati propusnost izgrađenih i planiranih prometnica za divlje životinje u cilju omogućavanja dnevnih kretanja i sezonskih migracija

6.9.2.1	Osigurati i/ili izgraditi prijelaze za divlje životinje na svim lokacijama gdje je to potrebno za osiguranje kontinuiteta staništa	MMPI, MZOPUG	MMPI, MZOPUG, MK, ZI, VS	PR! - KR	PS, DP	
6.9.2.2	Nadgledati propusnosti izgrađenih prometnica	MK	MK, ZI, VS	PR! - KR	PS, DP	8.1.3.3

6.10 Energetika

6.10.1 Gospodarenje i upravljanje u energetskom sektoru temeljiti na načelima očuvanja sastavnica biološke i krajobrazne raznolikosti s posebnim naglaskom na zaštićena područja, područje ekološke mreže i buduća NATURA 2000 područja

6.10.1.1	Za planove i programe u okviru strategije energetskog razvitka provesti ocjenu prihvatljivosti za prirodu u okviru strateške procjene utjecaja na okoliš	MGRP	MGRP, MK, MZOPUG	PR!	MS, DP, PS	8.5.2.1
6.10.1.2	Nastaviti ugrađivati uvjete i mjere zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže pri planiranju lokacija energetskih objekata u prostornim planovima	MK	MZOPUG, MK	PR!	PS	3.1.2.2.2 3.1.2.3.10 8.4.1.4
6.10.1.3	Ojačati načela zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti u postupku izrade studija utjecaja na okoliš u odnosu na mogući utjecaj izgradnje elektrana i drugih energetskih objekata na ukupnu biološku i krajobraznu raznolikost, a posebno u području ekološke mreže	MK	MZOPUG, MK	PR!	DP, PS	8.5.2.1
6.10.1.4	Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati ornitološke rezervate, koridore za prelet i područja važna kao okupljališta većeg broja ptica i tijekom njihovih selidbi.	MZOPUG	MZOPUG, MK, VS	PR!		
6.10.1.5	Kod određivanja lokacija za vjetroelektrane izbjegavati nacionalno ili regionalno značajna staništa, koridore sezonskih i/ili dnevnih migracija šišmiša	MZOPUG	MZOPUG, MK, VS	PR!		
6.10.1.6	Kod planiranja i izvođenja zahvata izgradnje vjetroelektrana, te njihovog rada, provoditi mjere za zaštitu ptica i šišmiša	MZOPUG	MZOPUG, MK	PR!	DP, PS	
6.10.1.7	U suradnji energetskog sektora i sektora zaštite prirode definirati protokol za monitoring utjecaja vjetroelektrana na vrste i staništa	MK	MK, MGRP, MZOPUG, DZZP, ZI, VS	PR!	DP, MS	
6.10.1.8	Izraditi akcijski plan za monitoring ptica grabljivica na području srednje Dalmacije kako bi se utvrdio kumulativan utjecaj planiranih vjetroelektrana na njihove populacije	MK	MK, DZZP, ZI, VS	PR!	DP, MS	
6.10.1.9	Primijeniti tehnička rješenja kod izgradnje nadzemnih vodova za prijenos električne energije, te prilikom zamjene zbog dotrajalosti električnih stupova i vodova na postojećoj mreži, kako bi se smrtnost ptica (sudari, elektrokcija) svela na minimum	MZOPUG	MZOPUG, MK, MGRP	PR	PS	
6.10.1.10	Provesti certifikaciju svih hidroelektrana u Hrvatskoj	MGRP	MGRP, HEP	PRI	MS, PS	
6.10.1.11	Provesti pilot projekte korištenja obnovljivih izvora energije u zaštićenim područjima	JU NP/PP, MGRP	JU PP/NP, MGRP, MK, VS	SR	MS, DP, PS	

6.11 Rudarstvo

6.11.1 Unaprijediti suradnju relevantnih sektora na državnoj i lokalnoj razini vezano uz plansko i održivo korištenje rudnog blaga uz uvažavanje mjera za očuvanje biološke raznolikosti

6.11.1.1	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika svih relevantnih sektora	MK	MK, DIRH, MGRP	DR	DP, MS	
6.11.1.2	Organizirati stručne skupove i seminare sa sudjelovanjem predstavnika nadležnih inspekcija	MK	MK, DIRH	DR	DP, MS	8.2.3.1
6.11.1.3	Ugrađivati mjere i uvjete zaštite prirode u propise i dokumente iz područja rudarstva	MK	MK, MGRP	PR!	DP	8.4.1.4
6.11.1.4	Potaknuti izradu katastra svih kopova (legalnih i ilegalnih) u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, od državnog tijela nadležnog za poslove rudarstva	MK	MK, DIRH, MGRP	PR!	DP, ŽP, MS	

6.11.2 Planirati eksploataciju uz paralelnu sanaciju prostora te sanaciju ili prenamjenu svih napuštenih (nesaniranih) kopova

6.11.2.1	Potaknuti izradu i provedbu pilot projekta sanacije napuštenih kopova u jednom parku prirode	MK	MK, MGRP, DIRH, JU PP	DR	DP, PS, MS	
6.11.2.2	Propisivati obvezu sukcesivne biološke i tehničke sanacije i inzistirati na jasnoj namjeni eksploatacijskih polja nakon zatvaranja kopa, te odrediti vremenski termin za dovršetak sanacije kopova unutar zaštićenih područja i ekološke mreže	MK	MK, MGRP	PR!	DP	

6.11.3 Unaprijediti suradnju rudarske inspekcije i inspekcije zaštite prirode

6.11.3.1	Organizirati zajednički nadzor svih kopova u zaštićenim područjima, napraviti evidenciju i dogovoriti kontinuiranu kontrolu stanja terena	MK	MK, DIRH, JU	PR!	DP	
----------	---	----	--------------	-----	----	--

7. Zakonodavni i institucionalni okvir

7.1 Zakonodavni okvir

7.1.1 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo s područja zaštite prirode te sektorske zakone sa zakonodavstvom Europske unije

7.1.1.1	Izraditi i donijeti sve preostale provedbene propise predviđene Zakonom o zaštiti prirode kao i izmjenu i nadopunu postojećih	MK	MK	PR!	DP	8.5.1.2
7.1.1.2	Nastaviti usklađivanje zakonodavstva iz područja zaštite okoliša, prostornog planiranja, poljoprivrede, morskog i slatkovodnog ribarstva, zaštite životinja, šumarstva, lovstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, energetike, prometa, turizma i drugih resora u dijelu koji se odnosi na zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, s odredbama Zakona o zaštiti prirode, Konvencije o biološkoj raznolikosti te odredbama relevantnih direktiva Europske unije	TDU	TDU	PR!	DP	5.3.2 6.4.1.1 6.5.2.2 6.8.1.2 8.5.1.1

7.1.2 U potpunosti uskladiti nacionalno zakonodavstvo u području uporabe GMO-a sa relevantnim zakonodavstvom Europske unije i odredbama Protokola o biološkoj sigurnosti

7.1.2.1	Poticati nadležne resore na donošenje svih preostalih provedbenih propisa iz područja uporabe GMO-a radi usklađivanja s relevantnim zakonodavstvom Europske unije i odredbama Protokola o biološkoj sigurnosti	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOŠ	PR!	DP	6.6.1.1
7.1.3 Uspostaviti dodatne financijske mehanizme u zaštiti prirode						
7.1.3.1	Donijeti propise o financijskim mehanizmima u zaštiti prirode (Zakon o fondaciji ili zakladi za zaštitu prirode)	MK	MK	SR	DP	3.1.1.6.2 7.2.4.1 7.2.5.1 7.2.5.2
7.2 Institucionalni okvir						
7.2.1 Administrativno ojačati sve službe nadležne za poslove zaštite prirode						
7.2.1.1	Unaprijediti ustrojstvo Uprave za zaštitu prirode Ministarstva kulture i svih JU radi kvalitetnije provedbe poslova ocjene prihvatljivosti planova, programa i zahvata za ekološku mrežu te međunarodnih konvencija iz područja zaštite prirode	MK, JU	MK, JU	PR!	DP, ŽP	3.1.1.5.2 5.3.1
7.2.2 Institucionalno jačati nadležna tijela za zaštitu prirode						
7.2.2.1	Izraditi program edukacije djelatnika Ureda državne uprave, odnosno upravnih tijela u županijama u svrhu provedbe Zakona o zaštiti prirode te provesti edukaciju	MK	MK	PR!	DP, ŽP, MS	5.3.1 5.4.2 6.3.4.1 7.2.2.1 8.2.3.1 8.4.4.1
7.2.2.2	Izraditi program edukacije djelatnika inspekcije zaštite prirode, fito-sanitarne inspekcije, granične veterinarske inspekcije, carine i policije za provedbu propisa iz područja prekograničnog prometa i trgovine zaštićenim vrstama te kontinuirano provoditi edukaciju	MK	MK MPRRR CU, MF MUP	KR	DP, MS	8.2.3.1
7.2.2.3	Izraditi program edukacije djelatnika nadležnih ministarstava te nadležnih inspeksijskih službi za provedbu Zakona o genetski modificiranim organizmima	MZSS	MZSS, MK, MPRRR, MRRŠVG, MZOŠ	KR	DP, MS	6.6.1.3 6.6.3.1
7.2.3 Uspostaviti cjeloviti i prepoznatljiv sustav zaštite prirode						
7.2.3.1	Uspostaviti nacionalnu internet stranicu za zaštitu prirode	MK	MK	PR!	DP, MS	3.1.1.4.3
7.2.4 Poticati suradnju s nevladinim organizacijama						

7.2.4.1	Osigurati veća izdvajanja iz državnog proračuna za projekte zaštite bioraznolikosti te financiranje dugoročnih programa NVO-a u skladu sa Strategijom	MK	MK	KR	DP	3.1.4.8.2 7.1.3.1 8.1.5.2 8.3.1.1 9.1.2.1 9.1.2.2 9.2.1.3
7.2.4.2	Utvrđiti mehanizme za sklapanje partnerskih odnosa s NVO-ima u pružanju usluga u zaštiti prirode (usluge edukacije, inventarizacije, monitoringa, komunikacije i dr.)	MK	MK, DZZP, JU	KR		3.1.4.8.2 8.3.3.1 8.3.3.2
7.2.4.3	Omogućiti pravovremeno uključivanje relevantnih predstavnika NVO-a u izradu strateških dokumenata i zakonskih akata vezanih uz zaštitu prirode	MK	MK	PR!		8.3.2.1 8.3.3.2 8.4.6.1 8.4.6.2

7.2.5 Razviti financijske mehanizme za institucionalno jačanje

7.2.5.1	Uspostaviti Fondaciju (zakladu) za zaštitu prirode	MK	MK	SR	DP	3.1.1.6.2 7.1.3.1
7.2.5.2	Uspostaviti sustav financijske solidarnosti za nacionalne parkove i parkove prirode	JU NP/PP	JU NP/PP	SR		3.1.1.6.2 7.1.3.1

8. Zajednička pitanja

8.1 Istraživanje i praćenje stanja (monitoring)

8.1.1 Provesti inventarizaciju i pratiti stanje sastavnica biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.1.1.1	Nastaviti s istraživanjem i praćenjem stanja ugroženih staništa i populacija	DZZP	DZZP, ZI, VS, NVO, JU	PR!	DP, MS, ŽP, PS	3.1.3.1.4 3.1.4.1.1 3.1.4.2.1 3.1.4.4.1 6.1.4.3 6.5.3.2
---------	--	------	-----------------------	-----	----------------	--

8.1.1.2	Nastaviti s istraživanjima i praćenjem stanja svih sastavnica prirode u zaštićenim područjima	DZZP	DZZP, ZI, VS, NVO, JU	PR!	DP, MS, ŽP, PS, VP JU	3.1.4.1.1 3.1.4.2.1 5.1.2 5.1.9
8.1.1.3	Provoditi kontinuirana istraživanja novih lokaliteta značajnih za očuvanje georaznolikosti	MK	DZZP, MK, ZI, VS, NVO, JU	KR - DR	DP, MS, ŽP, PS, VP JU	5.1.4 5.1.9 5.1.14
8.1.1.4	Provoditi kontinuirana istraživanja neistraženih skupina i/ili svojti te svojti i staništa značajnih za uspostavu mreže NATURA 2000	DZZP	DZZP, ZI, VS, NVO, JU	PR!	MS, DP, ŽP, PS, VP JU	3.1.2.3.1 3.1.4.1.1 5.1.4
8.1.1.5	Poticati istraživanja koja će pridonijeti uspostavljanju kvalitetnijih mjera zaštite prirode	MK	MK, DZZP, JU	KR	DP, ŽP, MS, VP JU	6.5.1.1 6.5.1.2 6.5.3.1 6.5.3.2
8.1.2 Nastaviti s uspostavom nacionalnog sustava praćenja stanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti						
8.1.2.1	Nastaviti s izradom i promocijom priručnika za inventarizaciju i praćenje stanja vrsta i staništa te razvijati partnerske odnose i pružati potporu organizacijama i pojedincima koji sudjeluju u inventarizaciji i praćenju stanja	DZZP	DZZP, ZI, NVO, VS, MK	PR!	MS, DP	3.1.2.3.3 3.1.4.4.1
8.1.3 Unaprjeđivati informacijski sustav zaštite prirode						
8.1.3.1	Nastaviti s uspostavom informacijskog sustava zaštite prirode	MK	DZZP, MK, VS	SR	DP, MS	3.1.1.4.2 3.1.4.5.1
8.1.3.2	Održavati i upotpunjavati baze podataka o biološkoj raznolikosti	DZZP, AZO	DZZP, VS, NVO, MK, ZI, JU, AZO	KR - SR	DP, MS	3.1.4.5.1
8.1.3.3	Izraditi i upotpunjavati jedinstvenu bazu podataka o usmrćenim i ozlijeđenim strogo zaštićenim životinjama	MK, DZZP	MK, DZZP, NVO, ZI, VS	SR	DP, MS	3.1.4.8.1 6.9.2.2
8.1.4 Pratiti utjecaj klimatskih promjena na biološku raznolikost						
8.1.4.1	Izraditi program i uspostaviti praćenje stanja utjecaja klimatskih promjena na biološku raznolikost	DZZP	DZZP, MZOPUG, ZI, VS	KR	DP, MS	3.3.3.1 3.3.3.2
8.1.4.2	Pratiti pojavljivanje i rasprostranjenost vrsta osjetljivih na temperaturne promjene kao europskog indikatora stanja biološke raznolikosti	DZZP	DZZP, ZI, NVO, VS	KR - SR	DP, MS, PS	3.3.3.2
8.1.5 Poticati znanstvenu zajednicu na provedbu nacionalnih istraživanja u svrhu inventarizacije, utvrđivanja rasprostranjenosti vrsta i stanišnih tipova, te veličina populacija						

8.1.5.1	Poticati na promjene u zakonskim kriterijima za napredovanje u znanstveno-nastavnim i znanstvenim zvanjima, u smislu vrednovanja stručnog rada u inventarizaciji i vrednovanju sastavnica biološke raznolikosti	MK	ZI, MZOŠ, MK, DZZP	SR		9.1.2.2 9.2.1.3
8.1.5.2	Uvažavati kriterij potrebe inventarizacije i praćenja stanja nacionalne biološke raznolikosti u evaluaciji projekata financiranih iz proračuna	MZOŠ	MZOŠ, MK, DZZP, ZI	SR		7.2.4.1 9.1.2.1

8.1.6 Pri praćenju stanja biološke raznolikosti koristiti se listom pokazatelja

8.1.6.1	Razviti listu pokazatelja za praćenje stanja biološke raznolikosti	AZO	AZO, MK, DZZP	PR!	DP	9.1.1.1
---------	--	-----	---------------	-----	----	---------

8.2 Obrazovanje

8.2.1 Unaprijediti razumijevanje, važnost i zastupljenost koncepta biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti te njene zaštite i očuvanja na svim razinama školstva

8.2.1.1	Poticati reviziju nastavnih programa vezanih uz biološku, krajobraznu i geološku raznolikost, te njenu zaštitu i očuvanje, u smislu osuvremenjivanja, konkretnog problemskog pristupa i poticanja terenskog rada	MK, DZZP	MK, DZZP, MZOS, AOO, JU, ZI, ZOO, BV	PR!	DP	
8.2.1.2	Osigurati sadržaje i materijale o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti, o potrebi i načinima njene zaštite, kao i o dobitima biološke raznolikosti, posebno s obzirom na ljudsko zdravlje i kvalitetu življenja, u svim odgojno-obrazovnim institucijama	DZZP, MK	MK, DZZP, MZOS, AOO, JU, ZI, ZOO, BV	PR!	DP, MS, PS	3.3.2.1
8.2.1.3	Suradivati sa županijskim uredima za prosvjetu i kulturu kao ključnim operativnim jedinicama koordinacije provedbe programa i projekata obrazovanja za zaštitu i očuvanje biološke raznolikosti	DZZP, MK	MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP, JU, NVO	KR - SR	DP, ŽP, MS	3.3.2.1

8.2.2 Poticati institucionalno i izvaninstitucionalno obrazovanje o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te njenoj zaštiti i očuvanju

8.2.2.1	Poticati uvrštavanje sadržaja o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti u dodiplomski studij svih nastavničkih fakulteta	MK, DZZP	MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP	PR!	DP	4.3.2
8.2.2.2	Poticati uvrštavanje tema o važnosti zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u programe redovitog stručnog usavršavanja nastavnika biologije i drugih struka, te ravnatelja škola	MK, DZZP	MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP	PR!	DP	4.3.2
8.2.2.3	Poticati razvoj interdisciplinarnih dodiplomskih i postdiplomskih studija vezanih uz očuvanje biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti, njihovo upravljanje i razvoj novih tehnologija	MK, DZZP	MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP	PR!	DP	4.3.2
8.2.2.4	Poticati institucionalne i izvaninstitucionalne programe, projekte i aktivnosti s ciljem obrazovanja o zaštiti biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti i njenog održivog korištenja	MK, DZZP	MZOS, AOO, ZI, MK, DZZP	KR-SR	DP, ŽP	4.3.2

8.2.2.5	Nadograditi konceptom biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti postojeće interpretativne programe javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, zoooloških vrtova, botaničkih vrtova, muzeja i dr.	DZZP	MK, DZZP, JU	KR-DR	DP, MS	4.3.2 5.1.4 6.8.3.1 6.8.3.2 6.8.3.3
8.2.3 Omogućiti i poticati stručno i znanstveno obrazovanje djelatnika čiji djelokrug se dotiče zaštite prirode						
8.2.3.1	Omogućiti i provoditi edukaciju djelatnika javnih ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima	MK, DZZP	MZOS, ZI, MK, DZZP, JU, NVO	KR - SR	DP, MS	3.1.1.5.3 5.4.2 6.11.1.2 7.2.2.1 7.2.2.2 8.4.5.1
8.2.3.2	Raditi na uspostavi nacionalnog centra za edukaciju službi zaštite prirode	DZZP	MK, DZZP, JU, ZI	KR - SR	DP, ŽP	
8.2.4 Ojačati suradnju između tijela državne uprave, stručnih i znanstvenih institucija, odgojno-obrazovnih te NVO-a u svrhu obrazovanja u području zaštite prirode						
8.2.4.1	Ugraditi načela zaštite i očuvanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u sustav obrazovanja, osposobljavanja i prakse šumarstva, lovstva, poljoprivrede, ribarstva, vodnog gospodarstva, rudarstva, prostornog planiranja i biotehnologije, te svih drugih struka i djelatnosti koje se posredno i neposredno odvijaju u prirodi	MK, DZZP	MZOS, ZI, MK, DZZP, JU, NVO	KR - DR	DP	6.1.7.1 6.5.3.3 8.4.3.2
8.3 Obavješćivanje i sudjelovanje javnosti						
8.3.1 Unaprijediti i podići razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te pojačati sudjelovanje javnosti u donošenju odluka						
8.3.1.1	Poticati financiranje akcija koje podižu razinu obrazovanja i svijest javnosti o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti i potiču sudjelovanje javnosti u odlučivanju	MK	MK, DZZP, JU	KR-SR	DP, ŽP	3.3.2.1 5.2.4 6.6.3.2 7.2.4.1 8.4.6.1 8.5.4.1 9.1.2.1
8.3.2 Uspostaviti mehanizme međunarodne, regionalne i nacionalne razmjene podataka o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti te o aktivnostima zaštite i očuvanja						

8.3.2.1	Informirati javnost sustavno i dosljedno o postojećem institucionalnom okviru, pravima i dužnostima građana, kao i mogućnostima sudjelovanja javnosti u procesima i postupcima odlučivanja vezanim uz problematiku zaštite i očuvanja biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti	MK	MK, DZZP, TDU, NVO	KR-DR	DP, MS, ŽP	7.2.4.3 8.4.61 8.4.6.2
8.3.2.2	Razvijati informacijski sustav za biološku raznolikost Hrvatske	MK, DZZP	DZZP, MK, JU, AZO, NVO	PR!	DP, MS	3.1.1.4.2 3.1.4.5.1 8.1.3.1 8.1.3.2
8.3.2.3	Razviti Mehanizam za razmjenu informacija o biološkoj raznolikosti (CHM)	MK, DZZP	DZZP, MK, JU, NVO	PR!	DP, MS	3.1.1.4.2 3.1.4.5.1 8.1.3.1 8.3.2.2

8.3.3 Poticati nevladine organizacije u aktivnostima zaštite i promidžbe prirode

8.3.3.1	Unaprjeđivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i obavješćivanje javnosti na temu biološke raznolikosti za NVO	MK	MK, DZZP, JU	PR!	DP, ŽP, PS, MS	7.2.4.1 7.2.4.2 9.1.2.1
8.3.3.2	Poticati suradnju između organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora	MK	DZZP, MK, JU, NVO, SJI	KR	DP, ŽP, PS, MS	3.1.1.4.1 3.1.1.4.2 3.1.1.4.3 5.2.4 6.2.4.1 6.3.3.1 6.7.3.1 6.8.1.1 7.2.4.2 7.2.4.3

8.3.4 Poticati sudjelovanje sredstava javnog informiranja u obrazovanju, obavješćivanju i sudjelovanju javnosti na temu zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti

8.3.4.1	Nastaviti poticati medijsko praćenje Međunarodnog dana biološke raznolikosti i Dana zaštite prirode, kao i drugih datuma značajnih za zaštitu prirode i okoliša	MK, DZZP	DZZP, MK, JU, NVO, SJI	DR	DP, ŽP, PS, MS	
8.3.4.2	Kontinuirano komunicirati s medijima i uspostaviti trajno partnerstvo u svrhu veće zastupljenosti tema iz područja zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti	MK, DZZP	MK, DZZP, SJI, JU, NVO	KR - SR	DP, ŽP, PS	
8.3.4.3	Uspostaviti godišnju radionicu za predstavnike medija, MK, DZZP, JU i NVO	DZZP	DZZP, MK, JU, NVO, SJI	KR	DP, ŽP, PS	

8.3.5 Poticati volonterstvo i ostale oblike izvaninstitucionalnog obrazovanja i javnog društvenog djelovanja u zaštiti biološke raznolikosti

8.3.5.1	Razvijati mrežu volontera i različite Programe za volontere (inventarizacija, monitoring, edukacija itd.)	DZZP	DZZP, JU, MK, SJI	SR	DP, ŽP, MS	
---------	---	------	-------------------	----	------------	--

8.4 Prostorno planiranje**8.4.1 Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode, odnosno očuvanja i unapređenja populacija ugroženih i zaštićenih vrsta, ugroženih i rijetkih tipova staništa te očuvanja krajobraznih vrijednosti, kao i definiranje prioriteta vezanih uz planiranje proglašenja novih zaštićenih područja**

8.4.1.1	Propisati obvezu izrade stručne podloge vezane uz zaštitu prirode za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije	MK	MK, MZOPUG	SR	DP	5.1.3
8.4.1.2	Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu stručnih podloga za potrebe izrade prostorno-planske dokumentacije	MK	MK, MZOPUG	SR	DP	
8.4.1.3	Provesti vrednovanje prostora (na razini županija i Grada Zagreba) sa stajališta zaštite prirode i ugraditi na taj način dobivene podatke u prostorno-plansku dokumentaciju (postojeće planove i planove u izradi)	MK	MK, MZOPUG, VS	KR - SR	DP, ŽP	5.1.3 6.8.1.4
8.4.1.4	Izraditi kataloge mjera/protokole zaštite prirode za glavne djelatnosti i sektore: prostorno planiranje, poljoprivreda, ribarstvo, šumarstvo, lovstvo, energetika, promet, vodno gospodarstvo, rudarstvo, turizam i dr., s ciljem da se iste ugrade kao obvezujuće u provedbene planove navedenih sektora	MK	MK, DZZP	PR!	DP	5.2.1 6.1.5.1 6.1.9.1 6.1.9.2 6.8.1.2 6.10.1.2 6.11.1.3

8.4.2 Donijeti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za sve nacionalne parkove i parkove prirode

8.4.2.1	Izraditi i donijeti preostale prostorne planove područja posebnih obilježja (i/ili izmjene i dopune postojećih) za nacionalne parkove i parkove prirode	MZOPUG	MK, MZOPUG	PR!	DP, VP JU, MS	3.1.1.1.3
---------	---	--------	------------	-----	---------------	-----------

8.4.3 Utvrditi međuodnos prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode u pogledu sadržaja tih planova

8.4.3.1	Uskladiti sadržaj i obuhvat prostornih planova područja posebnih obilježja i planova upravljanja za nacionalne parkove i parkove prirode (radi izbjegavanja preklapanja, određivanja prioriteta i dr.)	MK	MK, MZOPUG, DZZP	PR!	DP	3.1.1.1.3
8.4.3.2	Unaprijediti koordinaciju između tijela nadležnih za zaštitu prirode, zaštitu okoliša i prostorno planiranje	MK	MK, MZOPUG	KR	DP	8.2.4.1

8.4.4 Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije te izdavanje dopuštenja za zahvate u prostoru, posebno s obzirom na novo vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu

8.4.4.1	Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provođenje i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije i izdavanje dopuštenja za korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru, posebno s obzirom na značaj očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, novo vrednovanje prostora županija, zaštićena područja i ekološku mrežu	MK	MK, MZOPUG TDU	KR - SR	DP, ŽP	7.2.2.1
---------	--	----	----------------------	---------	--------	---------

8.4.5 Poboľšati provedbu i nadzor mjera i uvjeta zaštite prirode ugrađenih u prostorne planove

8.4.5.1	Jačati suradnju inspekcije zaštite prirode, urbanističke inspekcije i građevne inspekcije	MZOPUG	MK, MZOPUG TDU, JUŽ	SR	DP, MS	8.2.3.1
---------	---	--------	---------------------------	----	--------	---------

8.4.6 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o biološkoj, geološkoj i krajobraznoj raznolikosti i značaju očuvanja prostora te poticati uključivanje javnosti pri izradi i donošenju prostornih planova

8.4.6.1	Poticati aktivnosti informiranja i uključivanja javnosti te stručnih, znanstvenih institucija i nevladinih organizacija iz područja zaštite biološke, geološke i krajobrazne raznolikosti u procese izrade i usvajanja dokumenata prostornog uređenja	MZOPUG	MK, MZOPUG NVO,	KR - SR	DP, MS	7.2.4.3 8.3.2.1
8.4.6.2	Na transparentan i stručan način vrednovati mišljenja, primjedbe i prijedloge javnosti na prijedloge prostornih planova	MZOPUG	MK, MZOPUG, VS	KR	DP,	7.2.4.3 8.3.2.1

8.5 Ocjena prihvatljivosti za prirodu

8.5.1 Uspostaviti mehanizme i sustav za provođenje ocjene prihvatljivosti za prirodu

8.5.1.1	Donijeti izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode vezane uz ocjenu prihvatljivosti za prirodu za zahvate, planove i programe	MK	MK DZZP JUŽ	KR	DP, ŽP, MS	7.1.1.2
8.5.1.2	Donijeti novi Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za prirodu koji će biti usklađen sa izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode	MK	MK, DZZP, JUŽ	KR	DP, ŽP, MS	7.1.1.1
8.5.1.3	Propisati postupak izdavanja ovlaštenja i izraditi popis ovlaštenih osoba za izradu studija prihvatljivosti zahvata za prirodu	MZOPUG	MZOPUG, MK	KR	DP, MS	
8.5.1.4	Donijeti Uredbu o međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000	MK	MK, DZZP	SR	DP, MS	3.1.3.1

8.5.2 Ojačati načela zaštite biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš

8.5.2.1	Provoditi cjelovitu obradu segmenta biološke, krajobrazne i geološke raznolikosti u postupku procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš	MZOPUG	MK, MZOPUG, VS	KR	DP, PS	5.2.2 6.7.1.3 6.7.3.2 6.8.1.3 6.10.1.1
---------	--	--------	-------------------	----	--------	--

8.5.3 Osposobiti područnu (regionalnu) i lokalnu upravu za provedbu postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu

8.5.3.1	Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave i ostalih dionika o provođenju propisa o ocjeni prihvatljivosti za prirodu kao samostalnog postupka te u sklopu postupka procjene utjecaja na okoliš i strateške procjene utjecaja na okoliš	MK	MK, DZZP	KR	DP, ŽP, MS	7.2.2
---------	---	----	-------------	----	------------	-------

8.5.4 Unaprijediti razinu svijesti javnosti o važnosti postupka ocjene prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000

8.5.4.1	Izraditi i osigurati dostupnost informativno-edukativnih materijala o ocjeni prihvatljivosti za prirodu, ekološkoj mreži i međunarodnoj ekološkoj mreži NATURA 2000	MK	MK, DZZP	SR	DP, MS	8.3.1.1
---------	---	----	----------	----	--------	---------

9. Provedba Strategije

9.1 Praćenje stanja i vrednovanje provedbe strategije

9.1.1 Poduzeti potrebne korake za kontinuirano praćenje provedbe Strategije

9.1.1.1	Usvojiti Nacionalnu listu pokazatelja za biološku raznolikost	AZO	AZO, MK, DZZP	PR!	DP	8.1.6.1
9.1.1.2	Definirati ostale pokazatelje za praćenje provedbe Strategije	MK	MK, TDU	KR		

9.1.2 Dati prioritet financiranju projekata relevantnih za provedbu Strategije

9.1.2.1	Pri planiranju državnog proračuna za pojedinu godinu osigurati financiranje prioriteta iz Strategije za tu godinu	MK	TDU	PR!	DP	3.1.4.8.2 7.2.4.1 8.1.5.2 8.3.3.1 8.3.3.1 9.2.1.1
9.1.2.2	Sklapati međusektorske sporazume o davanju prioriteta na natječajima za financiranje projektima koji pridonose provedbi Strategije, naročito u znanosti	MK	TDU	PR!	DP	7.2.4.1 8.1.5.1

9.2 Financijski mehanizmi za provedbu Strategije

9.2.1 U okviru proračuna tijela državne uprave osigurati financiranje provedbe Strategije

9.2.1.1	Pri planiranju državnog proračuna za pojedinu godinu osigurati financiranje prioriternih akcijskih planova iz Strategije za tu godinu	MK	TDU	PR!	DP	7.2.4.1 9.1.2.1
9.2.1.2	Jačati kapacitete MK radi planiranja financiranja u zaštiti prirode	MK	MK	PR!	DP	9.2.2.1
9.2.1.3	Dodatno razraditi kriterije i metodologiju za dodjelu sredstava kroz javne natječaje za programe zaštite prirode imajući u vidu prioritete Strategije	MK	MK, DZZP	KR		7.2.4.1 8.1.5.1
9.2.1.4	Razraditi sustav novčanih poticaja za gospodarenje koje uvažava i provodi mjere očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti u okviru budućeg Poljoprivredno-okolišnog programa	MPRRR	MPRRR, MK, VS	KR	DP, MS	3.1.2.3.5 3.1.3.2.1 3.1.5.2.1 6.1.1.1
9.2.2 Osigurati financiranje zaštite prirode iz izvanproračunskih izvora						
9.2.2.1	Jačati kapacitete u MK, DZZP-u i JU za pripremu i provedbu projekata financiranih iz inozemnih fondova, posebno EU fondova	MK	MK, DZZP, JU, SDURF	KR	DP, MS	9.2.1.2
9.2.2.2	Jačati udio financiranja projekata zaštite prirode iz sredstava Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	MK	MK, FZOEU	KR		
9.2.2.3	Poticati financiranje projekata zaštite prirode u okviru koncepta društveno odgovornog poslovanja	MK	MK, poslovni subjekti	KR		

11. ZAVRŠNE ODREDNICE

Donošenjem ove Strategije prestaje važiti Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 81/99.)

Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 351-02/08-01/04

Zagreb, 28. studenoga 2008.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Luka Bebić, v. r.

KORIŠTENE KRATICE

AEWA Sporazum o zaštiti afričko-euroazijskih migratornih ptica močvarica

AOO Agencija za odgoj i obrazovanje

APPUV Agencija za plovne putove unutarnjih voda

AZO Agencija za zaštitu okoliša

BCH engl. Biosafety Clearing – House (Mehanizam za razmjenu podataka o biološkoj sigurnosti)

BV Botanički vrtovi

CARDS engl. Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization (Pomoć Zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji)

CDDA Common Database on Designated Areas

CITES Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune

CMS Konvencija o zaštiti migratornih vrsta

CRO-NEN Projekt Uspostava Nacionalne ekološke mreže kao dijela Sveeuropske ekološke mreže i mreže NATURA 2000 (engl. Croatian National Ecological Network)

CRO-WOLF Projekt Zaštita i upravljanje vukovima u Hrvatskoj

CU Carinska uprava

DGU Državna geodetska uprava

DIRH Državni inspektorat Republike Hrvatske

DP Državni proračun

DR Dugoročni

DZZP Državni zavod za zaštitu prirode

EC Europske direktive

EEA engl. European Environmental Agency Europska agencija za okoliš EEP Europski program za ugrožene vrste

EIONET Europska informacijska i promatračka mreža

EM Ekološka mreža

EUNIS European Nature Information System

FAO engl. Food and Agriculture Organisation

FCS engl. Favoruable conservation status

FSC engl. Forest Stewardship Council

FZOEU Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti

GMO Genetski modificirani organizam

HAC Hrvatske autoceste

HBBG Hrvatska banka biljnih gena

HCR Hrvatski centar za razminiranje

HE Hidroelektrane

HEP Hrvatska elektroprivreda d.d.

HGI Hrvatski geološki institut

HGK Hrvatska gospodarska komora

HOK Hrvatska osnovna karta

HPM Hrvatski prirodoslovni muzej

HPS Hrvatski planinarski savez

HSS Hrvatski speleološki savez

HSSC Hrvatski stočarski selekcijski centar

HŠ Hrvatske šume d.o.o.

HV Hrvatske vode d.o.o.

HŽ Hrvatske željeznice d.d.

IAS engl. Invasive Alien Species (invazivne strane vrste)

ISSI Međunarodni informacijski sustav za vrste

ISZO Informacijski sustav zaštite okoliša

IUGS engl. International Union of Geological Sciences

JU Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima

JU NP Javne ustanove nacionalnih parkova

JU PP Javne ustanove parkova prirode

JUŽ Javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima na županijskoj razini

KEC engl. Karst Ecosystems Conservation (projekt Očuvanja krških ekoloških sustava)

KR Kratkoročni

LIFE III program LIFE Treće zemlje

LS Lovački savezi

LUS Lokalna uprava i samouprava

LZ Lokalna zajednica

MaB engl. Man and the Biosphere (UNESCO program Čovjek i biosfera)

MF Ministarstvo financija

MGRP Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

MK Ministarstvo kulture

MMPI Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

MORH Ministarstvo obrane Republike Hrvatske

MPRRR Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja

MRRŠVG Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva

MS Međunarodna sredstva

MT Ministarstvo turizma

MUP Ministarstvo unutarnjih poslova

MZOPUG Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva

MZOŠ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

MZSS Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

MVPEI Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija

NKS Nacionalna klasifikacija staništa

NP Nacionalni park

NVO Nevladine organizacije

OP Općinski proračun

PAMS engl. Protected Area Management System

PHARE fr. Pologne et Hongrie – Aide á Restructuration Economique

PMF Prirodoslovno-matematički fakultet

POP Poljoprivredno-okolišni program

PP Park prirode

PR! Prioritet

PS Poslovna sredstva

PSS Poljoprivredno – savjetodavna služba

RGNF Rudarsko – geološko – naftni fakultet

SAC engl. Special areas of conservation

SDURF Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU

SEBI engl. Streamlining the European Biodiversity Indicators

SJI Sredstva javnog informiranja

SPA engl. Special protection areas

SPA PROTOKOL Protokol o posebno zaštićenim područjima i biološkoj raznolikosti u Sredozemlju

SR Srednjoročni

SS Stočarski savezi

ŠRD Športsko-ribolovno društvo

TDU Tijela državne uprave

TZ Turističke zajednice

UN United Nations

UNESCO engl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

VP JU Vlastiti prihodi javnih ustanova

VEF Veterinarski fakultet

VS Vanjski suradnici

VZ Vatrogasne zajednice

WSSD World Summit on Sustainable Development

ZI Znanstvene institucije

ZOO Zoološki vrtovi

ZZO HAZU Zavod za ornitologiju HAZU

ZZP Zakon o zaštiti prirode

ZP Zaštićena područja

ŽP Županijski proračun

ŽZPP Županijski zavodi za prostorno planiranje